

**Traumainformoitu työote vastavuoroisen vuorovaikutuksen ytimessä sosiaalityön
asiakassuhteissa**

Maria Zeelig
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
Syksy 2023

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KESKEISET KÄSITTEET.....	3
	2.1 Traumainformoitu työote.....	3
	2.2 Lapsuusajan haitalliset kokemukset eli ACE	4
	2.3 Lapsuusajan traumakokemusten vaikutukset aikuisikään	7
	2.4 Huomion kiinnittäminen yksilöä suojaaviin tekijöihin sosiaalityössä	10
3	FENOMENOLOGINEN LÄLHESTYMISTAPA, KOKEMUKSEN TUTKIMINEN JA VUOROVAIKUTUSTEORIAT	13
	3.1 Holistinen ihmiskäsitys	13
	3.2 Fenomenologinen lähestymistapa ja kokemuksen tutkiminen	15
	3.3 Vastavuoroinen vuorovaikutus sosiaalityön asiakassuhteessa	17
	3.4 Instituutionaalinen vuorovaikutus sosiaalityössä	18
	3.5 Terapeuttinen kohtaaminen sosiaalityössä	21
4	METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT	23
	4.1 Tutkimustehtävä ja sitä tarkentavat tutkimuskysymykset	23
	4.2 Systemoitu kirjallisuuskatsaus.....	23
	4.3 Tutkimusaineisto	27
	4.4 Tutkimusaineiston analyysi	35
5	SOSIAALITYÖNTEKIJÄN ASIANTUNTIJUUS	37
	5.1 Tieto vahvistamassa ymmärrystä	39
	5.2 Turvallisuus tukemassa tiedon tuottamista asiakassuhteessa	41
	5.3 Asiantuntijuus asiakkaan kohtaamisessa ja asiakassuhteen vuorovaikutuksessa... ..	44
	5.4 Reflektointi asiantuntijuuden työvälineenä	47
6	ASIAKKAAN OSALLISUUS	49
	6.1 Luottamus osallisuuden perusta.....	50
	6.2 Valta-asetelma asiakassuhteen vuorovaikutuksessa.....	52
	6.3 Autettavasta aktiiviseksi toimijaksi	53
7	YHTEENVETO JA POHDINTA	57
	7.1 Sosiaalityön vastavuoroisen vuorovaikutuksen tila -malli	57
	7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	61
	7.3 Pohdinta	62
8	LÄHDELUETTELO	64
	Liite 1.....	74

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Traumainformoitu työote vastavuoroisen vuorovaikutuksen ytimessä sosiaalityön asiakassuhteissa

Tekijä: Maria Zeelig

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/ Maisteritutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 63 +1

Vuosi: 2023

Tiivistelmä:

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli tuottaa sosiaalityöhön tietoa traumainformoidun työotteen käytettävyydestä perustuen asiakkaan ja työntekijöiden kokemuksiin. Tarkastelun ydin kiinnittyy asiakassuhteen vuorovaikutukseen. Tutkimuskysymykset olivat ”Minkälaisia kokemuksia sosiaalityössä asiakkailla ja työntekijöillä on traumainformoidun työotteen käytöstä asiakassuhteen vuorovaikutuksessa?” ja ”Miten traumainformoitu työote edistää luottamuksen ja vastavuoroisen asiakassuhteen rakentumista sosiaalityössä?”.

Tutkimuksessa on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineistonkeruumenetelmänä oli systemoitu kirjallisuuskatsaus ja analyysitapana teoriaohjaava sisällönanalyysi. Tutkimuksen aineisto koostui 18 englanninkielisestä, vertaisarvioidusta alkuperäistutkimuksesta. Teoriapohjan työlle muodostavat Pasi Pohjolan, Niina Pitkäsén ja Juha Koiviston (2015) vaihtoluoteoria, Ira Virtasen (2005) kokemuskeskeisen tuen teoria sekä Anna Suorsan (2017) teoria tietoa luovasta vuorovaikutuksesta.

Tutkimuksessa on esitelty keskeiset käsitteet, joita ovat traumainformoitu työote, lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset, trauman vaikutukset sekä suojaavat tekijät ja resilienssi. Sosiaalityön vastavuoroista vuorovaikutusta työntekijän ja asiakkaan välillä tarkastellaan vastavuoroisena, institutionaalisenä sekä terapeuttisena kohtaamisena.

Asiakkaiden ja sosiaalityöntekijöiden kokemuksista löytyi kaksi keskeistä pääluokkaa, joilla on merkitystä luottamuksen syntymiseen sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välillä sekä vastavuoroisen asiakassuhteen rakentumiseen. Pääluokat ovat sosiaalityöntekijän asiantuntijuus ja asiakkaan osallisuus. Johtopäätöksenä havaittiin, että sosiaalityöntekijän käyttäessä traumainformoitua työotetta, hän osaa lähestyä asiakasta ymmärryksellä sekä pyrkien rakentamaan turvallisuutta ja luottamusta asiakassuhteeseen. Lisäksi esitellään johtopäätöksenä luotu Sosiaalityön vastavuoroisen vuorovaikutuksen tila -malli, jossa työntekijän asiakaslähtöinen vuorovaikutusosaaminen tukee asiakkaan osallisuutta. Sen seurauksena syntyy tila vastavuoroiselle vuorovaikutukselle asiakassuhteessa.

Asiasanat

Sosiaalityö, vastavuoroinen vuorovaikutus, traumainformoitu työote, kokemus, luottamus

University of Lapland, Social Work

Name of Study: Trauma-informed approach in the core of Social Work's reciprocal interaction in a client relationship

Student: Maria Zeelig

Education programme: Social Work

Type of Thesis: Master's Thesis

Number of pages, appendices: 63 +1

Year: 2023

Abstract:

The purpose of this Master's thesis was to produce information for social work on the usability of a trauma-informed approach, based on the experiences of the client and employees. The essence of the study is attached to the interaction of the social worker - client relationship. The research questions were "What kind of experiences do clients and employees have with the use of a trauma-informed approach in the interaction of a client relationship?" and "How does a trauma-informed approach promote the creation of trust and the construction of a reciprocal client relationship in social work?".

A qualitative research method has been used in the study and material is gathered from a systematic literature survey. For a method of analysis a theory-directed content analysis has been used. The study material consisted of 18 English primary sources. The theoretical basis for this research has been formed by two theories: Pasi Pohjola's, Niina Pitkänen's and Juha Koivisto's (2015) theory of The trading zone, Ira Virtanen's theory of The experience-oriented support (2005) and Anna Suorsa's (2017) theory of Interaction for knowledge creation.

The study has presented key concepts such as trauma-informed work approach, adverse childhood experiences, effects of trauma, and protective factors and resiliency. The mutual interaction of social work between the employee and the client is reviewed as a reciprocal, institutional and therapeutic encounter.

On the basis of the analysis, two key categories were identified that are relevant to the creation of trust between the social worker and the customer and the building of a reciprocal client relationship. The main categories are the competence of the social worker and the involvement of the client. As a conclusion, it was found that when a social worker uses a trauma-informed approach, the client can be approached with understanding and with the aim of building safety and trust in the client relationship. In conclusion, the state of reciprocal interaction model for social work was created in which the employee's client-oriented interaction competence supports the customer's involvement, resulting a space for reciprocal interaction in the customer relationship.

Keywords

Trauma-informed approach, Social Work, reciprocal interaction, experience, trust

1 JOHDANTO

Kiinnostukseni tutkimusaihetta kohtaan heräsi työskennellessäni sijaishuollossa vaikeasti traumatisoituneiden lasten kanssa. Itselläni oli halu ymmärtää ihmismielen monimutkaisuutta, jossa yhdistyvät fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tarpeet ja toiminnot. Havaitsin, että jo varhaislapsuuden tapahtumilla oli kauaskantoiset seuraukset lasten hyvinvointiin tai sen puutteeseen. Perheiden kanssa työskennellessä havaitsin, että haitallisia kokemuksia saattoi olla myös lasten vanhemmilla ja isovanhemmilla. Kokemukset siis näyttivät siirtyvän sukupolvelta toiselle, yleensä tiedostamattomina.

Halutessani saada lisää ymmärrystä aiheesta, jotta voisin paremmin ammattilaisena vastata asiakkaiden tarpeisiin, päätin hankkia lisää koulutusta. Hakeuduin Israeliin sosiaalityön koulutusohjelmaan, jonka erikoistumisalana oli kriisit ja traumat. Itselleni tuo yhdistelmä oli kiinnostava ja looginen, onhan sosiaalityö asiakkaiden kanssa tehtävää ihmissuhdetyötä heidän kohdatessaan elämän kriisejä. Israel puolestaan on elävä laboratorio aiheen tutkimiseen, joten pääsin näköalapaikalle oppimaan uusimpia tietoja traumaista.

Palatessani Suomeen havaitsin kuitenkin merkittävän eron sosiaalityön kentillä eri kulttuurikonteksteissa. Opiskelemani asiat olivat terapeuttisessa viitekehyksessä, sillä Israelissa sosiaalityössä huomioidaan jokaisen asiakkaan traumataustan mahdollisuus. Se ei kuitenkaan suoraan vastannut suomalaisessa kontekstissa tehtävää sosiaalityötä.

Työllistyessäni väkivaltatyön asiantuntijaksi, sain vihdoin ymmärryksen traumatyön yhdistämisestä sosiaalityöhön Suomessa. Sain uutta tietoa asiakkaan terapeuttisesta kohtaamisesta, joka eroaa varsinaisesta terapiasta. Tämän lisäksi kuulin väkivaltatyössä käytettävästä traumainformoidusta työotteesta. Siitä oli kuitenkin vain vähän saatavilla tietoa suomalaisessa kontekstissa, joten halusin perehtyä siihen omassa pro gradu -tutkimuksessani.

Tutkimukseni ytimenä on tarkastella sosiaalityön asiakassuhteessa tapahtuvaa vuorovaikutusta traumainformoitua työotetta hyödyntäen. Pyrin löytämään asiakkaiden ja työntekijöiden kokemustietoa siitä, miten kyseinen työote vaikuttaa luottamuksen rakentumiseen sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Aihe on uusi, mutta erittäin ajankohtainen Suomessa. Euroopassa työote on jo useissa maissa sosiaali- ja terveysaloja läpileikkaava teema. Pisimmällä ollaan Skotlannissa, missä kaikki poliisit ja pelastustoimessa

sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluksessa työskentelevät koulutetaan traumainformoituun työskentelyyn. (Linner Matikka & Hipp 2022.)

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko traumainformoitu työote soveltuva orientaatio sosiaalityössä, kun tavoitteena on edistää luottamuksen syntymistä, rakentaa vastavuoroisuutta ja vahvistaa asiakkaan toimijuutta asiakassuhteessa. Aihetta tarkastellaan sosiaalityöntekijöiden ja asiakkaiden kokemuksia analysoiden.

Avaan aluksi tutkimuksen kannalta olennaiset käsitteet. Esittelen traumainformoidun työotteen sekä sen taustalla vaikuttavan ACE-tutkimuksen. Käytän käsitettä traumainformoitu sen yleisen tunnettuuden vuoksi, vaikka vähemmän käytetty traumatietoinen kuvaa mielestäni selkeämmin käsitettä. ACE tulee sanoista Adverce Childhood Experience eli lapsuudenaikaiset haitalliset kokemukset. Tarkastelen myös sosiaalityöhön vaikuttavaa vuorovaikutusta ja sen tutkimusta.

Tutkimukseni on systemoitu kirjallisuuskatsaus ja analyysin tein käyttämällä kvalitatiivista teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Analyysimenetelmäni oli teemoittelu. Tutkimuksen eri vaiheet on kirjoitettu auki ja esitelty tarkasti taulukoiden ja kaavioiden avulla.

Tuloksista oli löydettävissä traumainformoidun työotteen osatekijöitä, jotka edistävät luottamuksen syntymistä ja rakentavat vastavuoroisuutta sosiaalityön asiakassuhteissa. Vuoropuhelussa sosiaalityön vuorovaikutusta käsittelevän kirjallisuuden kanssa esittelen tutkimustulosten kaksi pääluokkaa. Niitä olivat sosiaalityöntekijän asiantuntijuus ja asiakkaan osallisuus. Tutkimustuloksia käsittelem Pohjolan, Pitkäsen ja Koiviston (2015) vaihtolueteorian, Virtasen (2005) kokemuskokkeisen tuen teorian ja Suorsan (2017) tietoa luovan vuorovaikutuksen teorian valossa. Tutkimustuloksia käsittelem myös yhteenvetona, jossa ne jäsenyvät Sosiaalityön vastavuoroisen vuorovaikutuksen tila -mallina.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen keskeisiä käsitteitä. Luvussa esitellään traumainformoitu työote ja siihen keskeisenä liittyvä lapsuuden ajan haitallisten kokemusten tutkimus. Trauman vaikutuksia tarkastellaan useista eri näkökulmista. Huomiota kiinnitetään lopuksi myös yksilöä suojaaviin tekijöihin ja resilienssiin.

2.1 Traumainformoitu työote

Traumainformoitu työote tarkoittaa tiivistetysti vaikeiden ja traumatisoivien elämäkokemusten vaikutusten ymmärtämistä, suhtautumista niihin inhimillisesti ja myötätuntoisesti (Linner Matikka 2020, 124). Traumainformoidun ympäristön nähdään olevan fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen (Sarvela 2020a, 13). Traumainformoidun työotteen viisi edistettävää ydinelementtiä ovat turvallisuus, luotettavuus, valinnanmahdollisuus, yhteistyö ja vastavuoroisuus sekä voimaantumisen (Fallot & Harris 2009, 6; Levenson 2020, 289–296). Traumainformoidulla työotteella työskentely alkaa tiedostamalla, että lapsuuden traumat ovat hyvin yleisiä, ja niillä voi olla sekä näkyviä että vähemmän ilmeisiä vaikutuksia yksilön fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen koko elämän ajan. (SAMHSA 2014, 8; Burke Harris 2019, 143–149) Traumainformoidussa työskentelyssä luodaan hoitojärjestelmiä, joissa emotionaalinen hyvinvointi on ensiarvoisen tärkeää. Siinä pyritään myös toteuttamaan käytäntöjä, jotka edistävät luottamusta, kunnioitusta, toivoa ja yhteistä valtaa. (Bloom 2013, 200; 242; Brown, Baker & Wilcox 2012, 508–510; Harris & Fallot 2001, 10–12; Levenson 2017, 105–109; SAMHSA 2014, 10.)

Traumainformoidussa työotteessa tunnistetaan, että traumailla on elinikäisiä ja vakavia vaikutuksia. Ne saattavat näkyä esimerkiksi haasteina vuorovaikutussuhteissa. (Burke Harris 2019, 51; 111; 119–123.) Traumainformoidulla työotteella pyritään pienentämään stressiä ja uudelleentraumatisoitumista vuorovaikutussuhteissa ja -tilanteissa sekä vastaamaan traumasta selviytyneiden tarpeisiin. Traumainformoidun työotteen periaatteita voidaan hyödyntää erilaisissa organisaatioissa riippumatta siitä, mitä palveluja tai prosesseja ne tuottavat. Tutkimuksen perusteella on havaittu kyseisen käytännön olevan hyödyllinen työote eri ammateissa ja tilanteissa siitä huolimatta, että se alun perin kehitettiin mielenterveystyössä. (Levenson 2020, 289; Sarvela 2020b, 26).

Traumainformoitu työote ei siis ole traumaperäisen stressireaktion hoitokeino, vaan työntekijän ja työyhteisön käyttöön ottama lähestymistapa. Traumainformoidun työotteen ydin on turvallisuuden lisääminen ja vahvistaminen eri tasoilla. Työotteessa työntekijällä on ymmärrys kohtaamansa asiakkaan elämässä tapahtuneiden asioiden vaikuttavan siihen, miten hän on vuorovaikutustilanteessa juuri siinä hetkessä. Traumainformoidussa työotteessa keskitytään turvan luomiseen. (Linner Matikka & Hipp 2022.) Se rakentuu neljästä perusolettamuksesta, joita ovat 1) tieto trauman yleisyydestä 2) trauman oireiden tunnistamisen 3) osaaminen toimia traumatietoisesti arjen vuorovaikutustilanteissa ja 4) uudelleentraumatisoitumisen ehkäisy palveluiden piirissä. Traumainformoidun työotteen ytimessä on näkökulman vaihto ajatuksesta “Mikä sinussa on vikana?” ajatukseen “Mitä sinulle on tapahtunut?”. (Ginsberg & Willits 2016.)

Tällainen lähestymistapa auttaa nostamaan esiin haastavina pidettyjä asioita ja tarjoaa näin ollen esimerkiksi sosiaalityössä mahdollisuuden tarjota asiakkaalle tarvittavaa tukea ja palvelua. Ammattilaiset saattavat olla haluttomia puhumaan arkaluonteisista asioista, koska he kokevat sen tunkeilevana. (Hakulinen & Westerlund-Cook 2020.) Jotta vaikeiden asioiden kuten syyllisyyden ja häpeän käsittely olisi mahdollista asiakassuhteessa, asiakas tarvitsee varmistuksen, että asioista on turvallista keskustella sekä luottamusta siihen, ettei työntekijä tuomitse (Järvinen 2015, 232). Walesin lastenneuvolan pilotti osoittikin, että suurin osa asiakkaista koki mahdollisten vaikeiden kokemusten esille noston sopivana ja tärkeänä. Nuoret äidit kokivat suhteensa työntekijään parantuneen, kun he saivat jakaa vaikeitakin kokemuksiaan. Työntekijät kertoivat samalla myös ymmärryksen ja luottamuksen lisääntyneen asiakastyössä. (Hardcastle & Bellis 2021, 6.) Traumainformoitu työote on viitekehys, jolla ymmärretään lapsuuden kokemusten ja nykyisten ongelmien välinen yhteys. Se edesauttaa vaikeista menneisyyden kokemuksista puhumista esimerkiksi sosiaalityön asiakassuhteessa (Levenson 2020, 289; Burke Harris 2019, 120–122). Näin mahdollistuu sosiaalityön ydintehtävän toteutuminen, niiden ihmisten elämäntilanteiden kohentaminen, jotka elävät haavoittavissa olosuhteissa tai tarvitsevat tukea vaikeasta elämäntilanteesta selvitäkseen (Törönen 2016, 13.)

2.2 Lapsuusajan haitalliset kokemukset eli ACE

Traumainformoitu työote pohjautuu tutkimukseen, jossa on havaittu lapsuudessa tapahtuneiden asioiden vaikuttavan useilla elämän osa-alueilla vielä aikuisenakin.

Lapsuudenaikaisilla haitallisilla kokemuksilla eli ACE (Adverse Childhood Experiences) voi olla syvä vaikutus lapsen kehitykseen sekä pysyviin terveys- ja hyvinvointivaikutuksiin koko elämän ajan. Niitä ovat muun muassa väärinkäytön tai laiminlyönnin uhriksi joutuminen tai altistuminen haitallisille tekijöille kotiympäristössä. Jo 1990-luvulla tutkijat Vincent Felitti ja Robert Anda loivat tutkijaryhmänsä kanssa tämän käsitteen. Heidän ensimmäiseen ACE-tutkimukseensa osallistui yli 10 000 ihmistä. Laaja tutkimus toi esiin lapsuuden haitallisten tapahtumien huomattavat merkitykset aikuisiän hyvinvointiin niin terveydellisiltä, sosiaalisilta kuin taloudellisilta vaikutuksiltaan. (Felitti, Anda, Nordenberg, Williamson, Spitz, Edwards, Koss & Marks 1998, 245, 255–256.)

Aihetta käsittelevää tutkimusta on tehty siitä saakka runsaasti, vaikka Suomessa käsite on vielä kohtalaisen uusi. Suomessa lukuisat palvelut pyrkivät sekä ehkäisemään näitä haitallisia kokemuksia että lieventämään niiden vaikutuksia. Palveluiden toimivuutta on kuitenkin tutkittu varsin vähän. Suomessa aloitettiin loppuvuodesta 2022 monitieteellinen ACElife-tutkimushanke, jossa arvioidaan lastensuojelun, rikosoikeusjärjestelmän sekä kolmannen sektorin tuottamien palveluiden vaikuttavuutta sekä sitä, miten lapsen kaltoinkohtelun eri muotoja tunnistetaan palvelujärjestelmissä. Hankkeen tavoitteena on taata yhdenvertaiset mahdollisuudet haitallisista lapsuudenkokemuksista kärsiville lapsille sekä tuottaa pitkittäisiin rekisteriaineistoihin perustuvaa tutkimusta ACE-kokemusten piirteistä ja vaikutuksista yksilön myöhempään elämään. Hanke toteutetaan yliopistoyhteistyönä yhdessä sidosryhmien kanssa. Hankkeen sidosryhmiä ovat Poliisihallitus, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, Ensi- ja turvakotien liitto, Helsingin kaupunki, lapsiasiavaltuutettu, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Osallisuuden aika ry sekä SOS-Lapsikylä. (ACELife 2023.)

ACE tutkimus sai alkunsa 1980-luvulla Yhdysvalloissa, tutkijoiden kiinnostuessa selvittämään, miksi niin moni osallistuja jätti kesken aloittamansa laihdutusohjelman. Tutkimustuloksessa selvisi, että liikalihavuuden taustalla oli usein jokin lapsuudessa koettu trauma. Tutkijat havaitsivat, että liikasyöminen oli osallistujien selviytymiskeino, jotta he kykenivät elämään näiden haitallisten kokemusten kanssa. Tutkijaryhmän merkittävänä havaintona löytyi oivallus siitä, että ongelmana pidettävä toiminta, kuten päihteidenkäyttö, itsetuhoisuus tai syömishäiriöt ovatkin yksilön elämässä piilevän ongelman ratkaisuyritys eikä alkuperäinen ongelma. Ongelmallinen toiminta tulisi siis nähdä oireena, ei itse syynä, minkä vuoksi ensimmäiseksi pitäisi selvittää yksilön ongelmien alkuperäinen syy, jotta tilanteeseen voidaan

saada muutos. (Felitti ym 1998, 252–253; Burke Harris 2019, 65.) Aiheesta kiinnostuneet tutkijat loivat lomakkeen, jolla kartoitetaan ACE-kokemuksia. Lomake on laajasti käytössä terveydenhuollossa Yhdysvalloissa. Tällä hetkellä se on saatavilla suomeksi ainoastaan Nadin Burke Harrisin (2019) teoksessa *Syvälle ulottuvat juuret*.

Haitallisia kokemuksia, ACE-pisteitä, ovat vaikeat ja traumaattiset lapsuusajan kokemukset, kuten kaltoinkohtelu, väkivaltakokemukset tai vanhempien päihteiden käyttö. Myös vaikea köyhyys ja pitkään jatkuva koulukiusaaminen sekä yksittäiset voimakkaat traumaattiset tapahtumat luetaan osaksi näitä kokemuksia. (Kuvajainen & Linner Matikka 2019.) Lomakkeella kartoitetaan lapsuuden haitallisia kokemuksia jaoteltuna kymmeneen luokkaan, joita ovat:

- Toistuva henkinen väkivalta
- Toistuva fyysinen väkivalta
- Seksuaalinen hyväksikäyttö
- Fyysinen laiminlyönti
- Emotionaalinen laiminlyönti
- Päihteiden väärinkäyttö kotona
- Mielenterveysongelmat kotona
- Äidin väkivallan kohteena olemisen todistaminen
- Avioero tai vanhempien erilleen muuttaminen
- Rikollinen toiminta kotona

Lapsilla, jotka ovat eläneet epäsuotuisassa kasvuympäristössä kohdaten haitallisia kokemuksia, hyvinvointi voi kärsiä vielä myöhemminkin elämässään (Hipp 2023, 16). Tutkimukset (esim. Chemtob, Griffing, Tullberg, Roberts ja Ellis 2021; Erickson, Julian ja Muzik, 2019, Burke Harris 2019.) osoittavat, että ACE:n kaltaiset traumakokemukset voivat siirtyä sukupolvelta toiselle, jolloin lapsuuden vastoinkäymiset ovat tuoneet mukanaan mielenterveyteen, kiintymykseen ja vanhemmuuteen liittyviä erityishaasteita. Kokemusten myötä riski aikuisiässä ilmenevälle pahoinvoinnille kasvaa. Heillä voi olla vaikeuksia muodostaa terveitä ja vakaita ihmissuhteita. Myös aikuisiän taloudelliset vaikeudet tai masennus voivat olla seurausta mainituista kokemuksista. Tutkimusten myötä lapsuuden traumakokemusten on havaittu liittyvän vahvasti useisiin somaattisiin sairauksiin ja mielenterveyden häiriöihin. Näin ollen turvatulla lapsuudella on tärkeä merkitys myös kansanterveydellisesti ja yhteiskunnallisesti tarkasteltuna. (mm. Burke Harris 2019; Kuvajainen & Linner Matikka 2019)

2.3 Lapsuusajan traumakokemusten vaikutukset aikuisikään

Trauma tarkoittaa ylivoimaista, henkisen sietokyvyn ylittävää tapahtumaa, jota ei voi paeta. Trauma voi olla joko ihmisen aiheuttama tai luonnonkatastrofi, jokin yksittäinen tai toistuva tapahtuma. Tällaisia kokemuksia ovat esimerkiksi raiskaus, koettu henkinen tai fyysinen väkivalta tai maanjäristys. (American Psychological Association 2013.) On myös traumoja, jotka syntyvät lapselle kiintymyssuhteessa häntä hoitaviin aikuisiin. Niitä nimitetään kehitykselliseksi traumaiksi. Tällaiset traumat kehittyvät yleensä pitkän ajan kuluessa, kun lapsi kasvaa kodissa, jossa hän kokee toistuvasti esimerkiksi kaltoinkohtelua tai laiminlyöntiä. (Steele, Boon, & van der Hart, 2018, 23–29, 389–390; van der Kolk 2022, 187–189.)

Trauma ei välttämättä edellytä ulkoisesti näkyvää tekoa, kuten fyysistä kaltoinkohtelua. Myös vanhemman poissaolevuus, henkinen väkivalta, kyvyttömyys suojata lasta, avuttomuus ja laiminlyönti voivat aiheuttaa kehityksellisen trauman. Lapset saattavatkin tuntea pelkoa, yksinäisyyttä, uhkailua tai piittaamattomuutta ihmisiltä, joista he ovat riippuvaisia, juuri siinä paikassa, jossa heidän pitäisi tuntea olonsa turvallisimmaksi. (Heiskanen 2018, Bloom 2013, 94–99.) Tämän seurauksena ihminen voi ajan myötä omaksua selviytymisstrategioita, jotka suojaavat traumaattisessa ympäristössä, mutta ovat haitallisia muissa olosuhteissa. (Van der Kolk 2022, 202–205).

Varhaislapsuudessa ihmisellä ei ole vielä keinoja selviytyä vaikeiden kokemusten kanssa. Lapsen selviytymiskyky on sidoksissa hänelle annettuun turvaan ja hoivaan. Suotuisissa olosuhteissa lapsi kokee turvaa ja huolenpitoa läheisiltä aikuisilta, jotka auttavat häntä myös selviämään vaikeuksissa. (Bowlby 1988, 99–102.) Kokiessaan traumatisoitumista läheisissä suhteissaan, pieni lapsi jää yksin kokemuksensa kanssa. Hänen täytyy sekä selviytyä kokemuksen kanssa, mutta myös sopeutua tilanteeseen ja ympäristöön, jotka toistavat tuota kokemusta. Haastavaa lapselle on se, että hän on riippuvainen aikuisista. Lapsi elää hädässä, jonka aiheuttaa sama aikuinen, jonka tulisi tarjota apua ja ratkaisuja hänelle. Tällainen traumakokemus vaikuttaa kehittyvän lapsen koko persoonaan. Lapsen mieli ja persoona kehittyvät suhteessa hoivanantajiin. Identiteetin rakentumisen kannalta tällaiset traumakokemukset ovat erityisen haitallisia, koska lapsen ymmärrys itsestä syntyy siitä, miten hän tulee ymmärretyksi varhaisissa suhteissaan. Varhaislapsuudessa koettu kehityksellinen trauma muokautuu osaksi kehittyvää identiteettiä ja keinoja olla suhteessa toiseen ihmiseen. (McLean

2016, 3–4; Koskenvuo 2010, 301.) Tämän vuoksi kokemusten vaikutukset voivat näkyä ihmisessä, hänen ihmissuhteissaan ja terveydessään vielä aikuisenakin.

Lapsuuden traumaattisten kokemusten vaikutukset voivat tulla näkyville nuoruudessa tai aikuisiällä siinä, miten ihminen suhtautuu itseensä ja toisiin. Hänen ydinuskomuksensa itsestä voi olla värittänyt negatiivisesti näkyen itsearvostuksen puutteena tai huonommuuden kokemuksena. Hän voi kokea vaikeuksia luottaa muihin, mikä voi näkyä siten, että hän vetäytyy ihmissuhteista. (Maanmieli & Sarvela 2022, 110–111.)

Varhaisista ihmissuhdekokemuksista muodostuu odotuksia, jotka ohjaavat asettumista uusiin suhteisiin. Kun ihminen reagoi johonkuhun toiseen, hän ei tee sitä vain sen perusteella, mitä toinen sanoo tai tekee, vaan myös menneisyydessä opittujen yleistysten perusteella. Ihmiset pystyvät sopeutumaan suhteessa toiseen itsestään kumpuavien mielikuviansa avulla. Tilanteissa, joissa ennusteet ovat virheellisiä, ennakointi vähentää yllätyksiä tai voimakkaita kokemuksia, mutta voi myös johtaa vuorovaikutuksen vääristymiseen. Uusissa suhteissa negatiiviset ennakko-oletukset voivat tällöin vahvistua. Vaihtoehtoisesti ihmissuhteissa on mahdollisuus oppia uudenlaisia käsityksiä uusista kokemuksista. (Heiskanen 2018; Pyökäri 2023, 7.)

Varhaiset kokemukset ihmissuhteista asettuvat alitajuntaan, minkä seurauksena ne voivat muokata tapoja olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Henkilö ei ehkä esimerkiksi ymmärrä, että hänen negatiivinen käsityksensä itsestä suhteessa toisiin on hänen aikaisemmissa ihmissuhteissaan opittua, eikä hänen alemmuuden tunteensa ole todellinen osoitus siitä, kuka hän on. Tämä voi ilmetä monenlaisina tunteina, jotka hankaloittavat läheisiä ihmissuhteita ja luottamuksen syntymistä toisiin. (Heiskanen, 2018.)

Traumaattiset kokemukset jättävät jälkensä ihmisen mieleen ja kehoon. Ne voivat aiheuttaa yli ymmärryksen käyvää ahdistusta ja kaaosta, jota yksilö ei pysty ajattelulla pysäyttämään. (Burke Harris 2019, 105.) Ne voivat johtaa myös vaikeuksiin tunteiden hallinnassa ja aiheuttaa ihmiselle itsetuhoisuutta, masennusta, häpeää sekä kokemuksia syyllisyydestä, toivottomuudesta, avuttomuudesta ja epätoivosta (Fisher 2021, 32–34).

Tutkimukset (esim. Felitti ym 1998; Elomaa 2016; Korhonen 2020) ovat osoittaneet ACE-pisteillä olevan yhteys ihmisen heikommalle elinikäiselle terveydelle. Mitä enemmän

yksilöllä on lapsuudessaan ollut haitallisia kokemuksia, sitä heikompi on hänen terveytensä ja hyvinvointinsa aikuisena. Ymmärrys tästä on lisääntynyt ACE-tutkimusten kautta, ja aihe näyttäytyykin tutkimuksessa lisääntyvän kiinnostuksen kohteena. ACE-tutkimuksia eri sairauksiin liittyen kokoaa yhteen muun muassa Yhdysvaltojen sosiaali- ja terveysministeriön alainen sairauksien ennaltaehkäisyn yksikkö, CDC, The Centers for Disease Control and Prevention's. (Kuvajainen & Linner Matikka 2019.) Myös WHO eli Maailman terveysjärjestö on korostanut ACE-kartoituksen tärkeyttä maailmanlaajuisesti (Anda, Porter & Brown 2020, 293–295).

Epäsuotuisat kokemukset ja epävakaat elinolosuhteet voivat aiheuttaa lapselle toksista stressiä (toxic stress), joka voi johtaa jatkuvaan pelkoon ja liialliseen valppauteen. Pelko tai valppaus ovat ihmiselle hyödyllisiä, kun vaaran yllättäessä pitää ratkaista nopeasti mitä tekee, pakenee, taistelee vai jähmettyy paikoilleen (Levine 2008, 128–135). Tällainen myrkyllinen stressi on seurausta kehon stressijärjestelmän voimakkaasta, toistuvasta tai pitkittyneestä aktivoitumisesta samalla, kun lapsi ei ole saanut aikuisten tukea ja suojaa stressiä vastaan. Varhaislapsuuden altistuminen myrkylliselle stressille on kasvun ja kehityksen kannalta ratkaisevan tärkeää. Se voi vaurioittaa lapsen itsesäätelyjärjestelmän kehittymistä, muokata aivojen kehitystä ja vaikuttaa kykyyn keskittyä, tehdä päätöksiä, oppia ja hallita stressiä. Aikuisena ihminen kantaa yhä hermostollisia jälkiä haitallisista lapsuuden kokemuksistaan. Nämä jäljet eivät välttämättä näy ulospäin, mutta ovat ihmisen tapoja reagoida eri tilanteissa. (Murray 2018, 2; Burke Harris 2019, 106–108.)

Kohdatessaan toistuvasti haitallisia, traumaattisia tapahtumia keho kehittää mielen suojaamiseen keinoja. Tällaisten puolustuskeinojen tarkoituksena on suojata mieltä ja edistää sopeutumista ympäröiviin olosuhteisiin esimerkiksi tuomalla hallinnan tunnetta yllättävissä tilanteissa. Stephen Porges (2004, 19–24) loi tähän liittyen käsitteen neuroseptio, mikä kuvaa ihmisen tiedostamattomalla tasolla tapahtuvaa jatkuvaa ympäristön turvan ja uhan aistimista tehden arviota onko tilanne turvallinen vai onko syytä taistella, paeta tai lamaantua. Polyvaalisessa teoriassa autonominen hermosto voidaan jakaa kolmeen erilliseen osaan, jotka ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Kolme autonomisen ohjauksen osaa ovat sosiaalinen liittyminen, taistele tai pakene -tila ja elintoimintojen lamaantuminen. (Leikola, Mäkelä & Punkanen 2016, 56–58.) Traumatisoituminen varhaisessa vuorovaikutuksessa voikin näin ollen näkyä myöhemmin yksilön reagoititavoissa voimakkaana reaktiivisuutena ja epärationaalisuutena tai turtuneisuutena erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Lapsuusiän

traumoista kärsivän elämässä voi siis näkyä voimakkaasti säätelemättömät yli- ja alivireytilat, jotka vaikuttavat suoraan kehoon ja sen puolustusjärjestelmään. Ne voivat ilmetä erilaisina sairauksina, kipulina tai toiminnallisina häiriöinä. (Maanmieli & Sarvela 2022, 113–122.)

Lapsuudenaikaisten haitallisten kokemusten on mahdollista näkyä terveysongelmina pitkään vielä aikuisena. Useat tutkimukset (esim. Koskenvuo 2010; Elomaa 2020) ovat osoittaneet, että lapsuuden kokemukset vaikuttavat monien tavallisten sairauksien taustalla, joten turvallisen lapsuuden varmistaminen on kansanterveyden ja yhteiskunnan kannalta ratkaisevan tärkeää. (van der Kolk 2022, 189.) Myrkyllinen stressi vaikuttaa kehoon monin eri tavoin. Toksinen stressi heikentää hippokampuksen kykyä kontrolloida kortisolia pitäen kortisolitasoja koholla. Kortisoliarvot kohoavat stressissä, joka heikentää muistia ja vaikuttaa mielialaan. Sen lisäksi, että kortisoli vaimentaa immuunijärjestelmää, se johtaa myös rasvan säilymiseen elimistössä (Burke Harris 2019, 113; Altman & Altman 2014, XVI). Terve immuunijärjestelmä on välttämätön ihmisen elimistön kyvyille taistella sairauksia vastaan. Toistuvan stressihormoniantistuksen seurauksena immuunijärjestelmä on epätasapainossa. Tämä voi johtaa muun muassa erilaisiin tulehduskausiin tai autoimmuunisairauksiin. (Koskenvuo 2010, 303, 310; Elomaa 2020, VII.) Tutkimukset osoittavat, että lapsuuden haitalliset kokemukset ovat odottamattoman yleisiä: yli puolet väestöstä on kokenut ainakin yhden haitallisen kokemuksen, ja joka kymmenes on kokenut neljä tai useampia. (Felitti ym 1998; Burke Harris 2019; CDC 2019.) Suomesta tällaista tilastoitua tietoa ei ole vielä saatavilla.

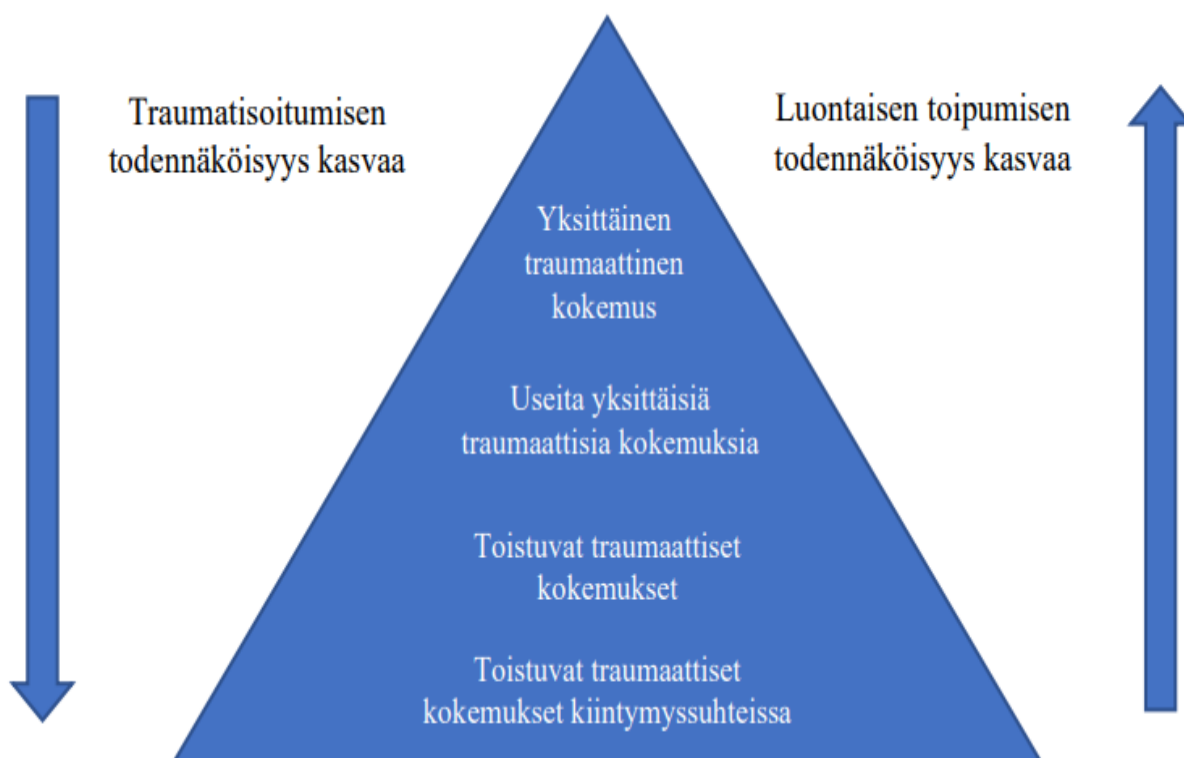
2.4 Huomion kiinnittäminen yksilöä suojaaviin tekijöihin sosiaalityössä

Trauman vaikutusten ymmärtäminen yksilön kokemuksena sekä toipumisen ja resilienssin tukemisen kannalta ovat tärkeitä muutoksen edistämiseksi (Haines 2019, 1; 73–75; 194). Resilienssin käsitettä käytetään, kun pyritään huomioimaan yksilön kehittämiä ja käytössä olevia suojatekijöitä tasapainottaakseen kohtaamiaan vastoinkäymisiä (Lahad & Leykin 2013, 9–10), eli puhuttaessa yksilön henkisestä palautumiskyvystä. Siksi ammattilaisten tulee ymmärtää, mitkä ympäristötekijät aiheuttavat lapselle vaaraa, ja toisaalta mitä suojaavia tekijöitä tulisi edistää, jotta lapsen resilienssi vahvistuisi. (Malchiodi 2020, 1.)

Suojaavat tekijät edistävät ja riskitekijät estävät resilienssiä (Zolkoski & Bullock 2012, 2298). Suojaavilla tekijöillä tarkoitetaan Rutterin (1985, 600) mukaan vaikutuksia, jotka edesauttavat henkilöä sopeuttamaan reaktiotaan sellaiseen ympäristörisktiin, joka altistaa hänet muutoin pahanlaatuiselle lopputulokselle. Määritelmässä huomautetaan, että suojaavat tekijät eivät ole kuitenkaan esimerkiksi positiivisia kokemuksia, jotka edistävät normaalia kehitystä tai joilla on suoraan myönteinen vaikutus henkilön elämään. Suojaava tekijä edistää yksilön sopeutumista siinä, missä riski- tai haavoittuvuustekijä taas rajoittaa sopeutumiskykyä (mm. Poijula 2020, 129–130, Martinez-Torteya, Bogat, von Eye & Levendosky 2009, 563).

Resilienssin ja suojaavien tekijöiden rinnalla on tärkeää tarkastella myös positiivisia lapsuuden aikaisia kokemuksia li PCE (Positive Childhood Experiences). Niitä voidaan menetelmällisesti kartoittaa siihen tarkoitettuun kyselyyn avulla. (Sege & Harper Browne 2017, 81). ACE-tekijöiden tavoin myös PCE-tekijät ovat yksilön subjektiivisia kokemuksia. PCE-tekijät ovat kokemuksia siitä, onko perheessä saanut puhua tunteista, onko perhe ollut tukena vaikeuksien kohdatessa, onko henkilö osallistunut yhteisön rutiineihin ja perinteisiin, kokenut yhteenkuuluvuutta yläkoulussa, kokenut saavansa tukea ystäviltä, onko lapsuudessa ollut enemmän kuin yksi ihmissuhde sellaiseen perheen ulkopuoliseen aikuiseen, joka on aidosti kiinnostunut hänestä sekä onko kokenut, että vähintään yksi kotona asuva aikuinen on tarjonnut suojaa ja turvaa. Onkin kannustavaa, että lapsuuden aikaisilla positiivisilla kokemuksilla on todettu olevan vahva yhteys myöhemmin elämässä näyttäytyvään hyvinvointiin. (Westerlund-Cook 2023, 85–86.) Maanmieli ja Sarvela (2022, 35) käyttävät suojaavien tekijöiden käsitettä samalla tavoin, kuin tässä on kuvattu PCE-tekijöitä. Voidaan siis havaita, että Rutterin (1985, 600) määritelmästä poiketen, suojaavat tekijät voivat olla myös lapsuudessa saatuja positiivisia kokemuksia riippuen käytetystä lähteestä.

Tämän vuoksi onkin huomioitava myös traumatisoitumisen eri tasot ja niistä toipuminen, mitä Morris-Smith ja Silvestre (2014, 35) kuviolla jäsentävät. Hippin (2023, 20) mukaan kuvio 1. havainnollistaa yksittäisen ja kiintymyssuhteessa tapahtuneen trauman eroja.

Kuvio 1. Traumatisoitumisen tasot (Hipp 2023, 20).

Luonnollinen toipuminen yksittäisestä traumakokemuksesta on todennäköisempää kuin luonnollinen sopeutuminen toistuviin traumatisoiviin tapahtumiin. Kiintymyssuhteissa tapahtuneet haitalliset kokemukset muodostavat osaltaan suuremman riskin traumatisoitumiseen. Sopeutumiseen ja toipumiseen vaikuttaa moni tekijä, ja toisaalta myös yksittäinen traumakokemus voi edellyttää ammattimaista hoitoa ja apua. (Hipp 2023, 18–20.) Nämä seikat tulee ottaa huomioon esimerkiksi sosiaalityössä, asiakkaiden kanssa työskenneltäessä, heidän iästään riippumatta, jotta osataan etsiä ja kohdentaa oikea-aikainen ja oikeanalainen apu ja tuki.

3 FENOMENOLOGINEN LÄLHESTYMISTAPA, KOKEMUKSEN TUTKIMINEN JA VUOROVAIKUTUSTEORIAM

Tässä luvussa perehdytään tutkimuksen taustalla vaikuttavaan holistiseen ihmiskäsitykseen ja tutkimuksen fenomenologiseen tieteenfilosofiseen lähestymistapaan. Tutkimuksen tieteenfilosofista paikannusta tarkastellaan perustellen kokemuksen tutkimusta. Vuorovaikutusta tarkastellaan sosiaalityön kontekstissa. Tutkimukseen vaikuttavat vuorovaikutusteorioiden esittely, joihin myöhemmin luvussa 8 teoriaohjaavaan analyysin tulokset peilataan. Tarkastelun keskiössä on asiakassuhteessa toteutettava vastavuoroisuus. Näkökulmiksi on valittu institutionaalisuuden vaikutus ja terapeutin kohtaaminen.

3.1 Holistinen ihmiskäsitys

Ihmistieteissä on vahva sidos filosofiaan. Filosofian soveltaminen tutkimustyöhön näkyy tutkijan ajattelutavan ilmentymisessä tutkimuksen paradigmana. Tutkijan tulee vastata ontologiseen, epistemologiseen ja metodologiseen kysymykseen tarkastelleessaan tutkimuksensa lähtökohtia. (Perttula 2012, 319.) Ontologinen kysymykseni empiirisen ilmiön olemassaolosta tulee käsitellyksi avatessani ihmiskäsitystäni. Epistemologisesti tarkastelen asiaa vuorovaikutusteorioiden kautta, joiden avulla saan tietoa olemassa olevasta ilmiöstä. Vastatessani näihin kysymyksiin, arvioin ja perustelen tieteenfilosofista lähestymistapaani, tutkimuskysymyksiäni ja tutkimusmetodiai sekä peilaan niitä ja tutkittavaa ilmiötä teoriaan.

Tutkimukseni pohjaa ontologisesti holistiseen ihmiskäsitykseen. Holistinen ihmiskäsitys huomioi ihmisen yksilöllisyyden ja kokonaisvaltaisuuden. Suomessa kokemuksen tutkimuksen pioneeri Lauri Rauhala (2005, 32, 47) yhdistää holistisessa ihmiskäsityksen mallissaan Edmund Husserlin fenomenologiaa, missä keskeistä on kokemuksen kokonaisrakenteen analyysi ja Martin Heideggerin eksistenssifilosofiaa, mikä puolestaan tarkastelee ihmisenä olemista eli analysoi olemassaoloa. Näiden ajattelutapojen synteesi tunnetaan filosofiassa eksistentiaalisen fenomenologiana. (Purjo 2011, 111–112.) Tämä ihmiskäsitys pyrkii esittämään lähtökohdan ihmisen olemassaolon kokonaisuuden ymmärtämiselle. Siinä ihminen ihmisen katsotaan olevan kehollinen, tajunnallinen ja situationaalinen eli elämäntilanteeseensa liittyvä kokonaisuus, jonka eri puolet ovat sidoksissa toisiinsa. (Perttula 2012, 322–323.)

Kehollisuus on ihmisen fyysinen olemassaolo elintoimintoina. Kehollisuuden ontologinen rakenne ja mielekkyys on sen tehtävässä ylläpitää ihmiselämää. Raja tajunnan ja kehollisuuden välillä on tiukka. Tajunta toimii symbolisesti ja merkitysten kautta, siinä missä kehollisuudessa tarkastellaan elämän toteutumista konkreettisesti aineellisuudessa. (Rauhala 1991, 199–200.) Toisaalta Rauhalan (2005, 50–57) mukaan psyykkiset ilmiöt esiintyvät myös kehollisina, koska ihminen on jakamaton kokonaisuus. Ihminen on kokonaisuus, jonka olemuspuolet ovat perustavalla tavalla toisiinsa sidoksissa.

Tajunnallisuudeksi Rauhala (2005, 34–36) nimittää inhimillisen kokemisen kokonaisuutta, eli psyykkishenkistä olemassaoloa ja kokemuksellisuutta. Mielen eli noeman kautta ihminen ymmärtää asiat ja ilmiöt joksikin. Tajunnallisessa suhteessa maailmaan ihminen kokee elämyksiä. Tämän vuoksi todellisuus merkitsee ihmiselle jotakin. Rauhala (2005, 34–36) nimittää tätä tajunnallisuuden intentionaalisuutta käsitteellä mielellisyys. Käsite kuvaa tajunnallisuuden ontologista rakennetta vastaavalla tavalla kuin mielekkyys kuvaa kehollisuutta. Todellisuudesta ei olisi koettua maailmaa, eikä ihminen olisi kokeva olento, ilman näitä merkityksiä. (Rauhala 2005, 49–50.) Merkityssuhteet muodostavat verkostoja ihmisen mieleen. Niiden perusteella kehittyy yksilön maailmankuva sekä käsitykset itsestä. Vanha kokemustausta, jota kutsutaan horisontiksi, toimii mieltä tulkitsevana ja sijoittavana ymmärtämisyhteytenä. (Rauhala 2005, 35–37.)

Situationaalisuus tarkoittaa ihmisen olemassaoloa suhteina elämäntilanteeseen. Se muodostuu ainutlaatuisista elämäntilanteen komponenteista. Konkreettisia komponentteja ovat esimerkiksi ympäristö, inhimillisen kanssakäymisen muodot, yhteiskunta, erilaiset fyysiset puitteet, ravinteet ja saasteet. Aineettomia komponentteja ovat esimerkiksi arvot, normit, aatteet, henkinen ilmapiiri, taide ja ihmissuhteet koettuina sisältöinä. (Rauhala 2005, 32–34, 42)

Yksilö rakentuu sellaiseksi, kuin hänen situaatioonsa eli elämäntilanteeseensa vaikuttavat komponentit mahdollistavat. Komponentit jakautuvat niihin, joihin ihminen ei voi vaikuttaa, kuten perhe ja yhteiskunta, joihin syntyy, geeniperimä sekä erilaiset luonnonkatastrofit ja onnettomuudet, joilla on kuitenkin merkitys hänen elämäntilanteeseensa ja niihin joihin ihminen voi vaikuttaa, kuten kumppanin valinta, ammatti tai asunto, joita valitsemalla hän voi itse vaikuttaa elämäänsä. (Rauhala 2005, 42, 45.) Komponenteilla on siis vaikutus ihmisen

olemassaolon tapaan ja laatuun. Ihmisen tajunnallisen kokemuksen muokkautuminen riippuu elämäntilanteensa esiymmärryksestä, joka on kehittynyt ja muovautuu niiden komponenttien perusteella, joita ihmisen elämäntilanteeseen liittyy. (Rauhala 2005, 43–44.)

Toiset komponenteista vaikuttavat kehon ja toiset puolestaan tajunnan kautta. Kehon kautta vaikuttavat pääasiassa konkreettiset komponentit, kuten ravinteet, saasteet tai fyysinen rasitus. Tajunnan kautta ne voivat vaikuttaa, jos niitä esimerkiksi pelätään. Arvot ja normit vaikuttavat vain tajunnan kautta. Elämäntilanteen komponentit voivat tulla tulkituksi kehon ja tajunnan kannalta uudella tavalla uudessa ympäristössä, joten koettua situaatiota on mahdollista muokata. Siihen voidaan esimerkiksi tuoda jokin positiivinen tekijä tasapainottamaan negatiivista komponenttia, minkä avulla esimerkiksi kokemus pelosta voi helpottua toiseltaisessa kokemuksessa erilaisen ihmisen seurassa. (Rauhala 2005, 44, 46) Myös yksilön kokemushorisontti muuttuu jatkuvasti. Vaikka ihmisen olemassaolo on käytännössä enimmäkseen rutiinia ja arkisia hetkiä, liittyy kuitenkin jokaiseen hetkeen myös syvemmän muutoksen mahdollisuus. Jokin tilanne voi vaikuttaa ihmiseen siten, että se saa ajattelemaan ja jäsentämään omat lähtökohdat, käsitykset ja tottumukset uudelleen, eri tavalla. Tällöin suhde omaan taustaan voi muuttua ja olemassaolon automaatio purkautua. (Backman 2016, 90.) Näin ollen ihminen tulee parhaiten ymmärretyksi ja autetuksi hänen maailmasuhteidensa pohjalta.

3.2 Fenomenologinen lähestymistapa ja kokemuksen tutkiminen

Kuvaamani holistinen ihmiskäsitys pohjaa psykologin ja filosofin Lauri Rauhalan malliin. Aihetta tutkinut psykologi Juha Perttula vei tätä tieteenfilosofiaa yhä eteenpäin ja kehitti tieteenalarajat ylittävää kokemuksen tutkimuksen perinnettä Suomessa (Syväjärvi & Ylä-Kotola 2015). Perttulan mukaan psykologia ei vastannut riittävästi tarpeeseen tutkia ihmistä kokonaisuutena, joten hän otti käyttöön käsitteen fenomenologinen erityistiede, jolla tarkoitetaan monitieteistä kiinnostusta tutkia koettuja ilmiöitä ja tapaa tarkastella koettua todellisuutta. Hänen mukaansa kokemus ei ole ihmisen mielessä oleva abstrakti asia, vaan merkityssuhde, jossa jokin elämäntilanteessa oleva tulee kokemuksellisesti ymmärretyksi. Yhdessä tajuava subjekti ja elämäntilanteellinen kohde muodostavat tuon kokemuksen rakenteen. Tässä ajattelussa olennaisinta on ihmistä kokonaisuutena koskeva teoreettinen ajattelu, jossa ihminen nähdään biopsykososiaalisena kokonaisuutena. (Perttula 2012, 324.)

Tieteenfilosofisesti tutkimukseni paikantuu näin ollen fenomenologiseksi tutkimukseksi. Fenomenologinen tutkimus käsittelee inhimillisen kokemuksen merkityksiä. Sen keskeisenä periaatteena on ajatus, että saavuttaakseen tietoa ihmisen ainutkertaisesta kokemuksesta, tutkimuksen tulee olla avoin tutkimuskohteelleen. (Perttula 1995, 65). Vaikka kokemusta tutkittaessa tutkijan tarkoituksena on tarkastella mahdollisimman vapaana omista ennako-oleuksistaan toisen ihmisen kokemusta, lähestymistavassa huomioidaan, että tutkijan subjektiivisuus on osa tutkimusta, koska viitekehys ja ongelmat nousevat tutkijan elämäntilanteista. (Perttula 2008, 134.)

Tutkimukseni pohjautuu uraani liittyvään pohdintaan ja työelämässä tekemiini havaintoihin, joten itselläni oli valmiiksi esiymmärrys tutkimastani aiheesta. Johdannossa kerron avoimesti ennakkokäsityksistäni ja johtopäätöksissä aineisto ja teoria käyvät dialogia. Aineiston keräämisessä näkyy ymmärrykseni siitä, että kaikkien osallistujien kokemukset ovat luotettavia ja antavat tarvittavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Avoimuus tutkimusta tehdessä näkyy myös siinä, että tutkijan uskomukset ja ennakkokäsitykset kerrotaan, jotta niitä voidaan arvioida. (Lehtomaa 2006, 163.) Fenomenologinen tutkimus pohjautuu ajatukseen, ettei epäillä tutkittavien subjektien kuvaamien kokemusten luotettavuutta, sillä kaikkien kokemusten nähdään olevan oikeutettuja tutkimuskohteita. Fenomenologisen tutkimuksen luotettavuus näkyy dialogin laadussa tutkijan ja tutkittavien kokemusten tai tutkimusaineiston välillä. Aineiston käsittelyssä tutkijan oma esiymmärrys aiheesta on keskeisessä osassa, jolloin tulkinta voidaan nähdä väistämättömänä seurauksena. (Rouhiainen n.d.)

Kokemusta koskevassa empiirisen tutkimuksen ytimessä on toisten ihmisten kokemus tutkittavasta aiheesta. Voidakseen tehdä kokemuksen empiiristä tutkimusta, tutkijan on ensin selvitettävä mitä on kokemus, eli mitä tarkalleen ottaen tutkitaan ja mikä on empiirisesti sopivin menetelmä asiaa selvittää. (Syväjärvi, Lehtopuu, Perttula, Häikiö & Jokela 2012, 33.) Tutkimukseni keskiössä on ymmärrys. Tavoitteena on ymmärtää, miten vuorovaikutus ja kokemus liittyvät toisiinsa sosiaalityön asiakassuhteissa. Tutkimusta tehtäessä ymmärrys muodostuu tutkijan tulkinnasta, minkä hän tekee ihmisten toiminnasta ja heille tapahtuneista asioista. Toista ihmistä on mahdollista ymmärtää ainoastaan hänen omista lähtökohdistaan katsoen (Moilanen & Räihä 2010, 47). Kvalitatiivisia tutkimusperiaatteita noudattaen, tutkija tavoittelee kokemuksia tutkiessaan ymmärrystä ihmisten toiminnasta ja merkityksimaailmasta. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Fenomenologisessa tutkimuksessa yksittäisten ihmisten kokemuksiin perustuen pyritään muodostamaan yleisiä merkitysverkostoja (Laine 2010, 31–32). Vaikka kokemuksista saavutettavaa tietoa ei voida suoraan yleistää, sen perustuessa yksilön ainutlaatuisiin kokemuksiin, kokoavia johtopäätöksiä on mahdollista kuitenkin tehdä. Tämä on mahdollista esimerkiksi silloin, kun yksittäisten tapausten taustat eli tutkimukseen osallistuvien ihmisten elämäntilanteet ovat riittävän samanlaiset. Vertailukelpoisuus voidaan määrittää erilaisten tekijöiden, kuten ammatin, perusteella. (Tökkäri 2018, 66.) Yksinkertaisimmillaan kokemus tarkoittaa sitä, miten yksilö ymmärtää ja antaa merkityksiä minuudelleen ja tapahtumille elämässään. Kokemuksia on mahdollista sanoittaa ja purkaa teksteiksi, joten niitä on mahdollista myös tutkia (Perttula 2008, 140).

Kokemuksen tutkimus on saavuttanut yhä enemmän tutkijoiden mielenkiintoa ihmistieteissä. Sitä pidetään monitieteisenä tutkimuskohteena ja sen on havaittu soveltuvan myös sosiaalitieteisiin, koska sillä on vahva yhteys osallistaviin ja valtaistaviin tutkimusmenetelmiin. Tällaisessa tutkimuksessa tiedon saavuttamisen tavoitteena on palvelun käyttäjien aseman parantaminen ja käyttäjälähtöisten palvelujen kehittäminen. (Hyväri & Rissanen 2015, 289.) Tutkimukseni tarkoituksena on kerätä tietoa sosiaalityöntekijöiltä ja sosiaalityön asiakkailta heidän kokemuksistaan traumainformoidun työotteen käytöstä sosiaalityön kohtaamisen tilanteissa. Pyrkimyksenäni on tuottaa sosiaalityöhön kokemuspohjaista tietoa, jonka avulla työtä voidaan kehittää yhä asiakaslähtoisemmäksi, asiakasta osallistavammaksi ja asiakkaan toimijuutta vahvistavammaksi.

3.3 Vastavuoroinen vuorovaikutus sosiaalityön asiakassuhteessa

Fenomenologiaan perustuen käsitän ihmisen siis fyysisenä, psyykkisenä, emotionaalisenä ja sosiaalisena toimijana ja kokijana. Nämä kaikki ulottuvuudet vaikuttavat yhdessä koettuun hyvinvointiin, mitä myös sosiaalityössä voidaan edistää. Kokemus on filosofisen ja tieteellisen tarkastelun lisäksi myös oleellinen osa ihmisen arkea. Kokemuksen jakaminen on tärkeä osa yksilön sosiaalista vuorovaikutusta. (Hyypä, Kiviniemi, Kukkola, Latomaa & Sandelin 2015.) Vuorovaikutuksessa voidaan nähdä kyse olevan yksinkertaisimmillaan suhteista ja yhteydestä toisiin ihmisiin (Toikkanen & Virtanen 2018, 16.), mikä puolestaan vaikuttaa koettuun hyvinvointiin ja ihmisen elämänlaatuun (Törrönen 2018, 115). Sosiaalityö on hyvinvointiyhteiskunnan ytimessä tasaamassa ihmisten keskinäistä eriarvoisuutta.

Sosiaalityössä vastavuoroinen vuorovaikutus nähdään yhteistyön tuloksena rakentuvana auttamisprosessina ja hyvinvoinnin edistymisenä. Olennaisena tässä toiminnassa pidetään kokemusta siitä, että on voimaantunut ja tullut kohdatuksi arvostettuna. (Törrönen 2018, 116.)

Pohjola (2010, 29) kuvailee sosiaalityön suhdetta asiakkaaseen monimuotoiseksi ja sisäisesti ristiriitaiseksi. Sosiaalityön asiakkuutta määrittelee laki, vaikka lopulta kuitenkin asiakkuuden voidaan nähdä rakentuvan sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä neuvottelussa (Juhila 2006, 216). Jotta sosiaalityössä päästäisiin tavoiteltuihin tuloksiin, tuo työntekijän ja asiakkaan välisen suhteen on oltava toimiva ja luottamuksellinen (Jokinen 2016, 143). Sosiaalityö on vaativaa vuorovaikutustyötä, minkä kohteena on asiakkaan inhimilliset ongelmat. Jotta sosiaalityöntekijä voi tukea asiakasta hänen muutosprosessissaan, sosiaalityöntekijän tulee pyrkiä positiivisen asiakassuhteen luomiseen. (Järvinen 2015, 226.) Sitä varten sosiaalityöntekijä tarvitsee tietoa asiakkaan kohtaamisesta ja vastavuoroisesta vuorovaikutuksesta (Sipilä 2011, 40–41).

Anna Suorsa (2017) on tutkinut väitöskirjassaan, miten ihmisten välistä vuorovaikutusta voi ymmärtää fenomenologisesta lähtökohdasta käsin, kun tavoitteena on uuden tiedon tuottaminen ja jakaminen. Tutkimuksessa käsitetään vuorovaikutus jaettuna tapahtumana ja kokemuksena. Vaikka hänen tutkimuksensa kohdistuu erityisesti organisaatiossa tapahtuvaan työntekijöiden väliseen vuorovaikutukseen, on siitä löydettävissä yleistettäviä elementtejä ihmisten väliseen vuorovaikutukseen myös institutionaalisella työntekijä–asiakas-tasolla. Suorsan (2017) mukaan ihminen on eletyn elämänsä tulos, joka näyttäytyy omaa olemistaan ymmärtävänä ja muutokseen kykenevänä. Ihminen toimii omista mahdollisuuksistaan käsin, jotka määrittyvät tapahtumissa, toisen ihmisen kohtaamisessa. Eletty elämä vaikuttaa yksilön kykyyn toimia myös sosiaalisissa suhteissa ja vuorovaikutustilanteissa.

3.4 Instituutionaalinen vuorovaikutus sosiaalityössä

Tutkimukseni ytimessä on ammatillisen asiakastyön kohtaaminen. Se keskittyy tarkastelemaan erityisesti sosiaalityön asiakassuhteessa tapahtuvaa vuorovaikutusta ja sen merkitystä luottamuksen rakentumiselle. Tutkimukseni asettuu näin ollen institutionaalisen vuorovaikutustutkimuksen alueelle. Vuorovaikutuksen ajatellaan tällöin muovautuvan ja syntyvän kiinnostuksen kohteena olevan instituution ehtojen alaisena. (Mönkkönen 2018, 50–51.)

Lähtökohtana voidaan pitää ajatusta siitä, että asiakas ja työntekijä vaikuttavat toisiinsa vastavuoroisesti, jolloin läsnä on kuitenkin valtasuhteet (Törrönen 2016, 14). Huomioon tuleekin ottaa asiakassuhteen epäsymmetrisyys, vaikka pyrkimys olisikin kaikin tavoin rakentaa tasavertainen suhde kohtaamisissa. Toteutettaessa ammatillista työtä jossakin instituutiossa, määrittää se asiakaskohtaamisen ehdot. Tällaista ammatillisen asiakastyön kohtaamisen tutkimista kutsutaankin institutionaalisen vuorovaikutuksen tutkimiseksi. (Mönkkönen 2018, 50–51.)

Institutionaalisisessa vuorovaikutuksessa vaikuttaa myös osallistujien asemat ja roolit. Sosiaalityössä asiakkaan ja sosiaalityöntekijän rooleihin liittyy sekä oikeuksia että velvollisuuksia, mitkä yhteiskunnallinen toimintaympäristö asettaa. (Jokinen 2016, 138–141.) Tyypillisessä asetelmassa osallistajat ovat jokseenkin epätasa-arvoisessa eli asymmetrisessä asemassa tietämisen ja osaamisen suhteen (Haakana, Raevaara & Ruusuvuori 2001, 11). Perinteisesti sosiaalityössä työntekijän on ajateltu tietävän instituution edustajana enemmän, kuin maallikon, eli asiakkaan (Pohjola ym. 2015, 174) Tämänkaltainen asetelma luo puitteet ja odotukset sosiaalityöntekijän ja asiakkaan kohtaamiselle sekä asiakassuhteen muodostumiselle (Jokinen 2016, 138). Tutkimuksessani pyrin havainnoimaan myös tämän mahdollisen epäsymmetrian vaikutusta sosiaalityöntekijän ja asiakkaan väliseen vuorovaikutukseen analysoidessani aineistoa.

Perehtyäkseni syvemmin ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja sen onnistumiseen vaikuttaviin olosuhteisiin, tarkastelen Pohjolan ym. (2015) esittelemän suomennetun vaihtoalue-teorian (trading zone), jonka on alun perin englanninkielisenä esitellyt Michael Gorman (2010). Tarkastelen valmista suomennosta, varmistaakseni oikeat käännöstermit. Teoria pohjautuu ajatukseen, että sosiaalityössä tarvitaan asiakkaan osallisuutta vahvistavia käytäntöjä ja vuorovaikutteisia vaihtoalueita. Kun halutaan edistää vuorovaikutteista ja asiakasläh-töistä työskentelyä sosiaalityössä, tärkeää on toteuttaa sellaisia tietokäytäntöjä, jotka määrittävät olennaisesti näitä vaihtoalueita. Tarkasteltaessa tämänkaltaista vuorovaikutuksen vaihtoaluetta, tarkoitetaan tilaa, jossa sosiaalityöntekijä ammattinsa asiantuntijana ja asiakas oman elämänsä toimijana, yhteistoiminnallisesti tuottavat tietoa keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Sosiaalityössä, missä asiantuntijuus ja tieto eivät perustu ainoastaan sosiaalityöntekijän tuottamaan informaatioon, asemaan tai taitoihin, vaan jaettuun ja vastavuoroiseen vuorovaikutukseen asiakkaan kanssa, on asiakkaalla mahdollisuus tasavertaisesti osallistua prosessiin. Vaihtoalueella tarkoitetaan siis erilaisista käsitteistä, välineistä ja

toimintatavoista rakentuvaa vuorovaikutuksen paikkaa, mikä mahdollistaa yksilökohtaisen asiakaslähtöisen työskentelyn. Tämänkaltaisen työskentely mahdollistaa dynaamisen toiminnan, mitä nykypäivän kompleksisten asiakastyön ongelmien ratkaiseminen edellyttää. (Pohjola ym. 2015, 176.)

Jotta asiakas voi kokea tullessa aidosti hyväksytyksi kohtaamisessa työntekijän kanssa, työntekijän tulee olla kiinnostunut hänestä ja heidän elämäntarinastaan. Hänellä tulee olla myös halua ymmärtää inhimillisen toiminnan motiiveja. Jotta työntekijä voisi rakentaa toimivan auttamissuhteen, hänestä täytyy välittyä asiakkaalle aitoutta, kunnioitusta sekä kykyä empatiaan. (Rostila 2001, 61.) Näiden elementtien lisäksi, arvostava kohtaaminen, läsnäolo ja asiakkaan kuuleminen mahdollistavat asiakkaan ristiriitaistenkin tunteiden kohtaamisen ja vaikeiden asioiden käsittelyn (Hänninen & Poikela 2016, 151–153). Asiakkaan kokemus saamastaan avusta tai sen vaille jäämisestä liittyy aina auttamissuhteen aitouteen, empaattisuuteen, lämpöön, asiakkaan yksilöllisyyden huomioimiseen sekä kohtaamistilanteessa vallitsevaan ilmapiiriin. (Järvinen 2015, 43.) Olennaista ei näytä olevan, mitä menetelmiä auttaja hyödyntää, vaan asiakkaan kokemus kohtaamisen laadusta on sidoksissa hänen ja sosiaalityöntekijän välille rakentuvaan suhteeseen (Jokinen 2016, 144–145). Tarkasteltaessa sosiaalityön asiakassuhteita, voidaan siis pitää tärkeänä, että sosiaalityöntekijän toiminnan kautta asiakas kokee itsensä hyväksytyksi mahdollisesti vaikeasta tilanteestaan. Tapa, jolla asiakas tulee kohdatuksi, vaikuttaa hänen osallisuuteensa omassa prosessissaan. Tiivistettynä voidaan todeta, että sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä suhteessa on kyse moniulotteisesta asiasta (Jokinen 2016, 144–145), jossa vastavuoroisuus ilmentää luottamusta (Törrönen 2016, 12).

Sosiaalityön asiakassuhteissa sosiaalityöntekijän rooli luottamuksellisen tilanteen ja kohtaamisen luomisessa on tärkeä. Viranomaisena sosiaalityöntekijällä on asiakasta merkittävämpi mahdollisuus vaikuttaa siihen, millaiset olosuhteet tilanteessa ovat. Ottaakseen tämän huomioon, sosiaalityöntekijän tulee olla tietoinen omasta toiminnastaan ja olosuhteiden vaikutuksesta asiakkaan kokemukseen. Virtasen (2015) luoma teoria kokemukseskeisestä tuesta pohjautuu hänen tutkimukseensa tukea antavasta eli supportiivisesta viestinnästä vuorovaikutussuhteissa. Teorian ytimessä on ajatus siitä, että ”haavoittuvaisuus on yksilön kokemus epävarmuudesta, jonka toiset voivat havaita tai jo havaitsevat hänen kokevan”. Teoriassa tuki nähdään kokemuksena toisen ihmisen olemisen tavasta, viestintäkäyttäytymisestä, toista osapuolta kohtaan. Sosiaalista tukea on esimerkiksi vuorovaikutus, jossa toinen kertoo

murheistaan ja toinen vastaa tuen hakemiseen kuuntelemalla ja osoittamalla myötätuntoa. Vuorovaikutustilanteiden tarkasteleminen onkin keskiössä, kun halutaan saavuttaa tietoa siitä, miten tilanteita tulisi tukea ja edistää olosuhteita suotuisiksi, jotta siinä ihmisten kohtaaminen sekä tiedon luominen ja jakaminen mahdollistuu. Suorsan (2017, 20) mukaan vuorovaikutus nähdään leikkinä, jolla hän tarkoittaa Gadamerin (1999) käsitettä ideaalista olemisen tilasta, jossa ihminen antautuu avoimeen keskusteluun, kuten lapset heittäytyvät leikkiin. Tässä leikinomaisella vuorovaikutuksella olemista tarkoitetaan asian vakavasti ottamista ja läsnäoloa. Jotta tämänkaltainen tilanteen luominen mahdollistuu, se edellyttää huomion kiinnittämistä olosuhteisiin. Olosuhteiden tulee olla sellaiset, että ihminen voi heittäytyä avoimeen keskusteleen, leikkiin. Suorsan (2017, 125) mukaan kyse on esimerkiksi kii-reettämyyden tunteesta, kuunteluun keskittymisestä sekä aidosta halusta ymmärtää toisen näkemystä, eli läsnäolosta. Käytännössä vastavuoroinen vuorovaikutus sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välillä voi olla monimuotoista. Se voi sisältää muun muassa keskustelua, erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä, joiden avulla asiakkaan tilannetta selvitetään ja kokemuksia kartoitetaan. Työskentelyn tavoitteena on saada työntekijän ja asiakkaan välille jaettu ymmärrys siitä, miksi työskennellään. Asiakassuhdetta ja kohtaamista voitaneen pitää onnistuneena, kun sen seurauksena asiakkaassa itsessään syntyy halua toimia uudella tavalla kuin aikaisemmin ja näin ollen hänen elämässään voi tapahtua muutosta (Mönkkönen 2018, 17–19).

3.5 Terapeuttinen kohtaaminen sosiaalityössä

Asiakkaan kohtaaminen on inhimillistä vuorovaikutusta (Mönkkönen 2018, 17, 37, 51). Parhaimmillaan ihmisten välinen vuorovaikutus ja kokemus kohdatuksi tulemisesta voi olla terapeuttista (Dunderfelt 2016, 4). Näin ollen terapeuttisen sosiaalityön voidaan nähdä perustuvan positiiviseen kokemukseen kohdatuksi tulemisesta. (Antikainen-Juntunen 2005, 33).

Leinonen (2020) on tutkinut sosiaalityön terapeuttista tasoa terveydenhuollon sosiaalityössä. Hän tekee määritelmässään eron terapeuttisen lähestymistavan ja varsinaisen terapiatyön välille. Terapeuttisella lähestymistavalla tarkoitetaan vuorovaikutuksessa tapahtuvaa asiakkaan psyykkis-fyysis-sosiaalisen tilan huomioivaa tukemista. Sen tavoitteena on asiakkaan kokonaisvaltaisen toimintakyvyn aktivoituminen edistäen elämänhallintaa ja ongelmanratkaisun mahdollistumista. Terapeuttisuuden toteutumisen voidaan nähdä edellyttävän, että

työntekijän persoonallisuus mukautuu analyyttiseen ja kiireettömään työskentelyyn ja hänen vuorovaikutustaitonsa ovat siihen riittävät. Työntekijän tulee myös suhtautua avoimesti terapeuttisluonteiseen työskentelyyn asiakkaan kanssa kontekstista riippumatta.

Psykiatriseen sosiaalityöhön kuuluu asiakkaiden kokonaiselämäntilanteiden ymmärtäminen. Huomioon tulee ottaa myös ongelmien taustalla olevat laajemmat sosiaaliset syy-seuraussuhteet. Keskeinen osaaminen sijoittuu sosiaaliseen ja psykologiseen rajapintaan, jolloin myös asiakkaan elämäkokemuksien, hyvinvoinnin tunnetason ja ulkoisten tekijöiden huomioiminen on työskentelyn ytimessä. Voidakseen tehdä asiakkaan kanssa vaikuttavaa hyvinvointityötä, sosiaalityöntekijällä tulee olla myös psykologista ja yhteiskunnallista tietoa ja osaamista. (Leinonen 2020, 237) Inhimillisen auttamistyön perustana tulee nähdä vuorovaikutus ja aito kohtaaminen. (Luhmann 2004, 157.) Kahden ihmisen kohtaaminen rakentuu vuorovaikutuksen osapuolten yhteisen toiminnan tuloksena. Sosiaalityön asiakassuhteen kaltainen institutionaalinen auttamissuhde voi joko luoda edellytyksiä vastavuoroisen suhteen rakentumiselle tai viedä pohjaa siltä. Lopulta kuitenkin vastavuoroisuus syntyy tai ei synny niissä hetkissä, kun ihmiset todella kohtaavat toisensa. (Jokinen 2016, 147).

Sosiaalisissa suhteissa ja tilanteissa koettu yhteys toiseen ihmiseen joko vahvistaa, heikentää tai muuttaa yksilön ydinuskomusta itsestä, joten sosiaalityössä tapahtuvilla kohtaamisilla on huomattava merkitys, kun pyritään aikaansaamaan muutos parempaan asiakkaan elämäntilanteessa. Tutkimuksessani tarkastelen yksilöiden kokemuksia vuorovaikutukseen vaikuttavista tekijöistä sosiaalityön asiakassuhteissa. Pyrin selvittämään, mitkä tekijät vaikuttavat Pohjolan ym. (2015) esittelemän vastavuoroisen vaihtoalueen syntymiseen asiakassuhteissa, miten sosiaalityöntekijä omalla toiminnallaan voi antaa tukea asiakkaalle ja vahvistaa kokemusta mahdollisuudesta heittäytyä Suorsan (2017, 89–90) esittelemään leikkiin sosiaalityön vuorovaikutustilanteessa. Tarkoituksena on selvittää, voiko traumainformoitu työote edistää tämänkaltaista vuorovaikutusta sosiaalityön asiakassuhteissa.

4 METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen tarkoitusta, tavoitetta ja tutkimuskysymyksiä sekä esitellään vaiheittain tutkimuksen toteutus. Menetelmänä systemoitu kirjallisuuskatsaus ja sen toteutuksen eri vaiheet esitellään. Toteutuksen eri vaiheet on raportoitu sekä sanallisesti että taulukoita hyödyntäen. Tutkimuksen aineisto ja analyysi käydään läpi yksityiskohtaisesti.

4.1 Tutkimustehtävä ja sitä tarkentavat tutkimuskysymykset

Olen muodostanut tutkimusongelman seuraavasti: Tutkimukseni tarkoituksena on tuottaa sosiaalityöhön tietoa traumainformoidun työotteen käytettävyydestä asiakassuhteen tukemiseksi. Tutkimusongelmani jakaantuu seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Minkälaisia kokemuksia sosiaalityössä asiakkailta ja työntekijöillä on traumainformoidun työotteen käytöstä asiakassuhteen vuorovaikutuksessa?
2. Miten traumainformoitu työote edistää luottamuksen syntymistä ja asiakassuhteen rakentumista sosiaalityössä?

Tutkimuksessani tarkastelen työntekijöiden ja asiakkaiden kokemuksia traumainformoidun työotteen käytöstä sosiaalipalveluissa. Sosiaalipalvelut on laaja käsite, erityisesti huomioidessa erilaiset kontekstit käytettäessä kansainvälisiä tutkimuksia. Saadakseni mahdollisimman kattavasti tietoa, en rajannut aineistoa mihinkään yksittäiseen sosiaalipalvelun alaan. Aineistossa otin huomioon sekä asiakkaiden että työntekijöiden kokemukset. Käyttämällä mahdollisimman monipuolista aineistoa, pyrin selvittämään myös, onko iällä tai sukupuolella merkitystä tarkasteltuihin kokemuksiin.

4.2 Systemoitu kirjallisuuskatsaus

Sosiaalityössä esiintyvä kysymys sen vaikuttavuudesta on keskeinen työn itsensä, asiakkaiden ja koko yhteiskunnan kannalta. Vaikuttavuustietoa tarvitaan yhä enemmän, jotta työtä ja palveluita voidaan arvioida ja kehittää. Hyvän ammatillisen toiminnan perustana on näyttöön perustuva käytäntö. Tällä tarkoitetaan tieteellisellä evidenssillä hankittua varmistusta

siitä, että tehdyllä työllä voidaan saavuttaa muutos ja toivottuja vaikutuksia sen sijaan, että saavutettaisiin haitallisia vaikutuksia tai ei lainkaan vaikutuksia yksilön elämässä. (Raunio 2011, 117.) Perinteisesti sosiaalityössä on tuotettu tieteellistä evidenssiä koeasetelmin, mutta painoarvoa ovat viime aikoina saaneet myös muut tieteellisen tiedon tuottamisen tavat, kuten kokemuksiin pureutuvat tutkimukset. Tämän vuoksi näyttöön perustuvassa käytännössä korostuvat systemaattiset tutkimuskatsaukset, joissa on koottu kattavasti ja järjestelmällisesti yhteen empiiristä tutkimusta valitusta aiheesta. Laadulliset sosiaalityön palvelujen toimivuuteen liittyvät ja kokemuksiin keskittyvät tutkimukset tuottavat merkittävää tietoa erilaisten orientaatioiden ja interventioden vaikuttavuudesta. (Juhila 2018, 70–76.)

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka pohjautuu systemoituun kirjallisuuskatsaukseen ja teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen sen moninaisuus huomioiden. Pyrkimyksenä on tutkia valittua aihepiiriä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161.) Aineiston keräämäinen ja sen analysointi muodostavat kvalitatiivisen tutkimuksen kokonaisuuden. Yleisimmät tiedonkeruumenetelmät kvalitatiivisessa tutkimuksessa ovat haastattelu, havainnointi, kysely ja erilaisiin dokumentteihin pohjautuva tieto. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83.) Tutkimuksessa käyttämäni aineisto perustuu aikaisempiin tutkimuksiin. Aineistona käyttämäni tutkimukset valitsin mukaan tehden systemoidun kirjallisuuskatsauksen.

Käytettäessä suomenkielistä termiä kirjallisuuskatsaus, voidaan tulla helposti harhaanjohtetuksi. Kyseessä ei ole katsaus, johon arkikielessä viitataan tarkoittaen lyhyttä tai tiivistä vilkaisua tai yhteenvetoa, ilman tarkempaa arviointia tai analyysiä. Englanninkielisellä termillä 'review' (tai literature review, research literature review) viitataan kuitenkin katsauksen lisäksi arviointiin, joka tehdään uudelleen tai kriittisesti, mikä antaakin menetelmästä kattavamman kuvauksen. (Salminen 2011, 5.)

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on hakea vastausta tutkimusongelmaan etsimällä tietoa jostakin rajatusta aiheesta (Leino-Kilpi 2007, 2). Kirjallisuuskatsaus menetelmänä tarjoaa lukijalle tiiviin kokonaiskuvan tutkittavasta aiheesta liittämällä yhteen aiempien tutkimusten olennaisen sisällön. Kokoamalla yhteen halutusta aiheesta tehtyjä tutkimuksia, pyritään saavuttamaan kokonaiskuva siitä, miten paljon tutkimustietoa aiheesta on, ja millaista tutkimus on sisällöllisesti sekä menetelmällisesti. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on myös luoda

uutta teoriaa. (Johansson 2007, 6; Salminen 2011, 3.) Myös uusia tutkimustarpeita on mahdollisuus saada esiin, kun käytetään kirjallisuuskatsausta tutkimusmenetelmänä (Salminen, 2011, 3).

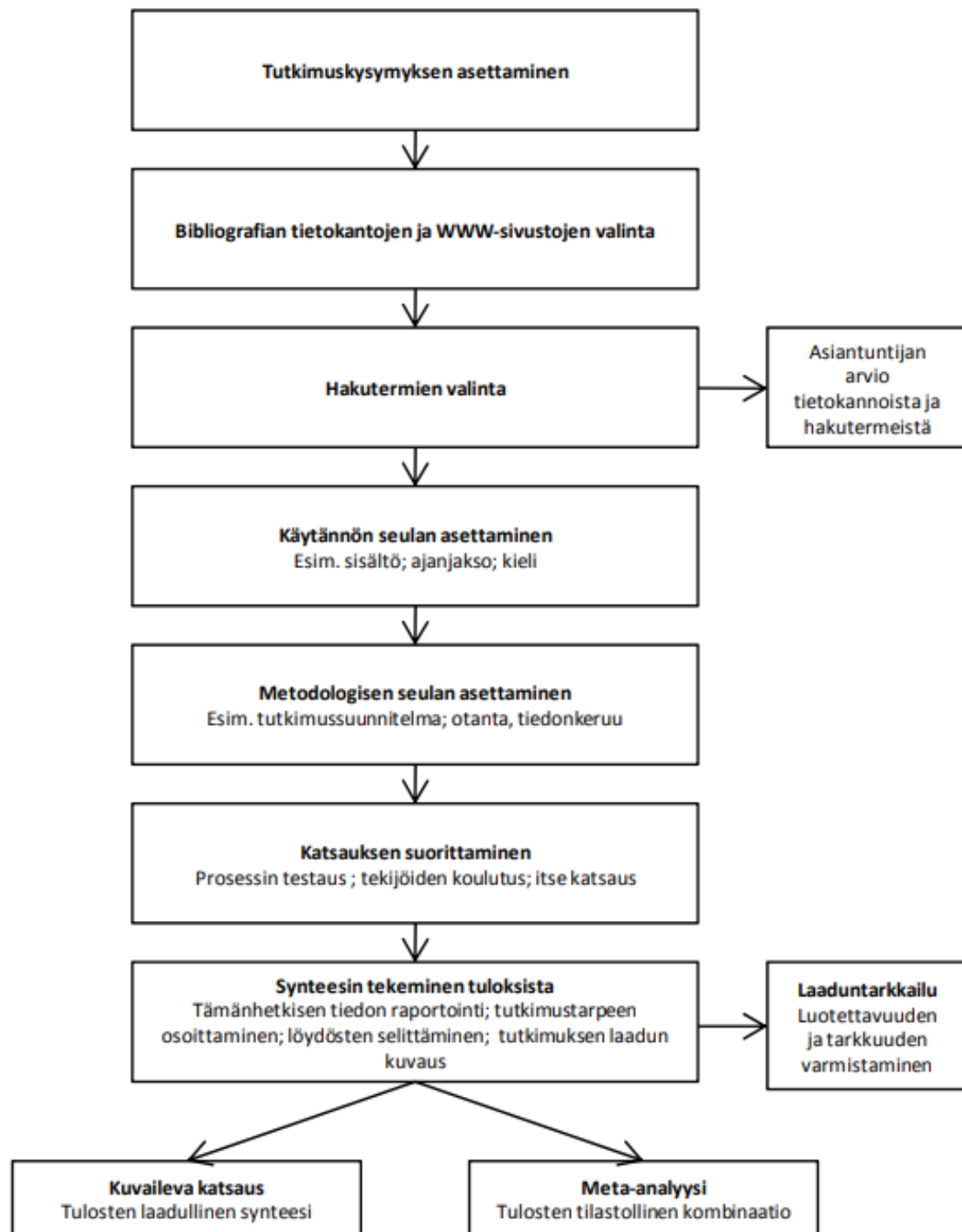
Tunnetuimpana kirjallisuuskatsauksen lajina voidaan pitää systemaattista katsausta (systematic review). Menetelmässä pyritään systemaattisella tavalla löytämään aineisto, tarkastelemaan sen laatua, analysoimaan se ja luomaan siitä synteesi. Systemaattista kirjallisuuskatsausta ohjaa tarkka toteutusmalli, jotta tutkimusprosessi olisi järjestelmällinen ja valittu aineisto uskottava. Aineistoon valittaville tutkimuksille määritellään tutkimuskysymyksiin perustuvat tiukat sisäänottokriteerit. Sisäänottokriteerein valittu tutkimusaineisto seulotaan huolellisesti, jotta sen varmistetaan antavan haettu, täsmällinen tieto. (Stolt & Routasalo 2007, 59; Aveyard, 2019, 10.)

Systemaattisella kirjallisuuskatsauksella voidaan tuottaa näyttöön perustuvaa tietoa, jota voidaan hyödyntää päätöksenteon tukena (Salminen 2011, 10). Näyttöön perustuvassa tutkimuksessa tunnistetaan käytännön kysymys, johon etsitään vastausta ja arvioidaan tuloksia. Kokonaisvaltainen kirjallisuuskatsaus, joka on tehty systemaattisesti, kooten yhteen kaiken aiheeseen liittyvän tiedon, antaa vahvimman näytön. Kirjallisuuskatsauksilla voidaan saada laaja käsitys yhden tutkimuksen kautta monen eri tutkimuksen tärkeimmistä tuloksista, minkä vuoksi katsaukset ovat tärkeitä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Yhdistämällä useiden tutkimusten tulokset, saadaan yksittäistä tutkimusta uskottavampi tulos. (Aveyard 2019, 7–9.)

Systemoitu katsaus (systematized review) on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen alalaji. Huomattavin ero näiden kahden välillä on tutkijoiden määrä. Ensimmäisessä menetelmässä tutkijoita on kaksi tai useampia tutkimuksen eri vaiheissa, kun taas systemoidun katsauksen tekee yleensä vain yksi tutkija. Myös haussa käytettyjen tietokantojen määrässä on ero. Systemaattisessa katsauksessa haku tehdään yleensä useampaan ja systemoidussa katsauksessa yleensä vain yhteen tietokantaan. Systemoidussa katsauksessa ei edellytetä samankaltaista järjestelmällisyyttä ja kokonaisvaltaisuutta kuin systemaattisessa katsauksessa, kun tehdään aineiston arviointia, analyysiä ja synteisiä. (Suhonen, Axelin & Stolt 2016, 14.) Käytän tutkimuksessani pohjana ja tutkimusta eteenpäin ohjaavana menetelmänä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen teoriaa, sen ollessa muilta osin yhtenevä systemoidun kirjallisuuskatsauksen kanssa. Tavoitteenani on kerätä järjestelmällisesti kattava aineisto vastaamaan

tutkimuskysymyksiini ja aineistoa analysoimalla tuottaa hyödyllistä ja näyttöön perustuvaa tietoa sosiaalityöhön.

Tutkimukseni pohjautuu kuviossa 2. esiteltyyn Finkin (2005) malliin, joka on lainattu Vaasan yliopiston julkaisusta, Ari Salmiselta (2011, 10–11). Siinä on esitelty systemaattisen kirjallisuuskatsauksen eri vaiheet, minkä mukaan olen oman tutkimukseni toteuttanut.

Kuvio 2. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus (Salminen 2011, 10–11).

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen toteutuksessa on kolme pääluokkaa. Niistä ensimmäisessä suunnitellaan katsaus, toisessa tekeminen hakuineen, analysointeineen ja synteeseineen sekä kolmannessa vaiheessa katsaus raportoidaan. (Johansson 2007, 5). Katsausta suunniteltaessa haulle asetetaan rajaukset ennen kuin hakutuloksia käydään läpi. Kaikissa tietokantahauissa tulisi käyttää samoja tai samankaltaisia rajauksia, jotta haut pysyvät mahdollisimman verrannollisina. (Lehtiö & Johansson 2016, 51.) Käyttäessäni LUC Finna hakutoimintoa, joka toteuttaa haun yhdellä kertaa 20 tietokannasta, ei minun tarvinnut ottaa huomioon hakukriteereiden samankaltaisuuden toteutumista.

Suunnitellessani systemaattista kirjallisuuskatsausta asetin ensin tutkimuskysymyksen, johon aineistosta haetaan vastausta. Seuraavaksi suunnittelin systemaattisen hakustrategian ja valitsin sopivimmat hakulausekkeet. Sekä tutkimuskysymyksen asettamista että hakulausekkeiden valintaa varten luin aihetta käsittelevää kirjallisuutta ja tutkimuksia. Tehdessäni koehakuja havaitsin, että suomenkielistä aineistoa ei ole saatavilla, joten siirryin etsimään sopivia hakulausekkeitä ja -sanoja englanniksi. Jatkamalla koehakuja sain käsityksen siitä, mitkä tuottaisivat sopivan ja kattavan aineiston vastaamaan tutkimuskysymyksiini. Hakua suunnitellessani ja toteuttaessani sain apua Lapin yliopiston kirjaston informaatikolta varmistaakseni tutkimukseeni sopivien termien ja tietokantojen käytön.

Tutkimuksessani hakurajauksina käytettiin sanojen lisäksi aikarajausta, kielirajausta ja rajausta artikkelien saatavuuteen. Asetin tarkat sisäänotto- ja poissulkukriteerit aineiston seulontaa varten. Asetetut kriteerit voivat esimerkiksi kohdistua tutkimuksen kohdejoukkoon, interventioon, tuloksiin tai tutkimusasetelmaan. Jotta tutkimus voidaan osoittaa relevantiksi ja sen voidaan katsoa olevan luotettava, on kaikkien vaiheiden kirjaaminen tarkasti tärkeää. (Johansson 2007, 6.) Esittelen kirjaamani vaiheet kaavio- ja taulukkomuodoissa.

4.3 Tutkimusaineisto

Alkuperäistutkimusten valinta ei ole summittaista poimintaa, vaan haussa ja valinnassa tulee käyttää jatkuvan arvioinnin periaatetta. Arviointi tulee esittää omassa tutkimuksessa sekä sanallisesti että taulukon muodossa. Jatkuvan arvioinnin perusteella valikoituvat lopulliset tutkimukset kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineistoksi. Jatkuvalla arvioinnilla tarkoitetaan siis haun eri vaiheissa tapahtuvaa soveltuvuuden arviointia sisäänotto- ja

poissulkukriteereitä käyttämällä. Katsaukseen valikoitavien tutkimusten laadun arvioinnin keskeiset käsitteet ovat validiteetti eli pätevyys ja reliabiliteetti eli luotettavuus, sovelletta- vuus, siirrettävyys ja yleistettävyys. Tavoitteena on arvioida tutkimusaineistoksi valittavien tutkimusten tieteellistä laatua, menetelmien vaikutusta saatuihin tuloksiin sekä alkuperäis- tutkimuksen laadun vaikutusta omaan tutkimukseen. Sovellettavuus on arvioinnin seulonta- vaiheessa tapahtuvaa otsikon ja tiivistelmän perusteella tehtyä valikointia suhteessa omaan tutkimuskysymykseen. (Vilka 2023, 92–99.)

Tutkimukseni aihetta käsitteleviä tutkimuksia hain kahdella tavalla:

1. Lapin yliopiston elektronisista tietokannoista LUC-Finna toiminnolla, mikä toteuttaa haun yhteensä 20 eri tietokannasta.
  - Viitteet etsittiin seuraavista tietokannoista: Academic search Elite, Cinahl ja Social science database (ProQuest)
2. Selaamalla manuaalisesti aikaisempien tutkimusten lähdeviitteitä sekä seuraamalla tutkimusten sisäisiä viittauksia kokotekstin käsittelyvaiheessa.

Elektroniset tiedonhaukset suoritin Lapin yliopiston ohjeistuksen, Lapin yliopiston kirjaston yleisten tiedonhakuohjeiden sekä Lapin yliopiston kirjaston informaatikolta saamieni ohjei- den pohjalta. Elektronisissa tietokannoissa käytin useita hakulausekkeita mahdollisimman kattavan hakutuloksen saavuttamiseksi. Sopivat hakulausekkeet varmistin Lapin yliopiston kirjaston informaatikolta sekä tekemällä useita testihakuja. Hakutulokset ja käytetyt haku- lausekkeet esitellään taulukossa 1.

Taulukko 1. Hakutulokset ja -lausekkeet

TIETOKANTA					
LUC Finna Hakutulos yhteensä: 2303 ProQuest: 804 Academic search Elite: 615 Cinahl: 139	sana 1	ope- raat- tori	sana 2	operaattori	sana 3

(jatkuu)

Taulukko 1. (jatkuu)

	”trauma-informed”		”social work*”		expe-rience
operaattori	OR				OR
	”trauma-informed approach”	AND		AND	effective-ness
operaattori	OR				
	”trauma-informed care”				

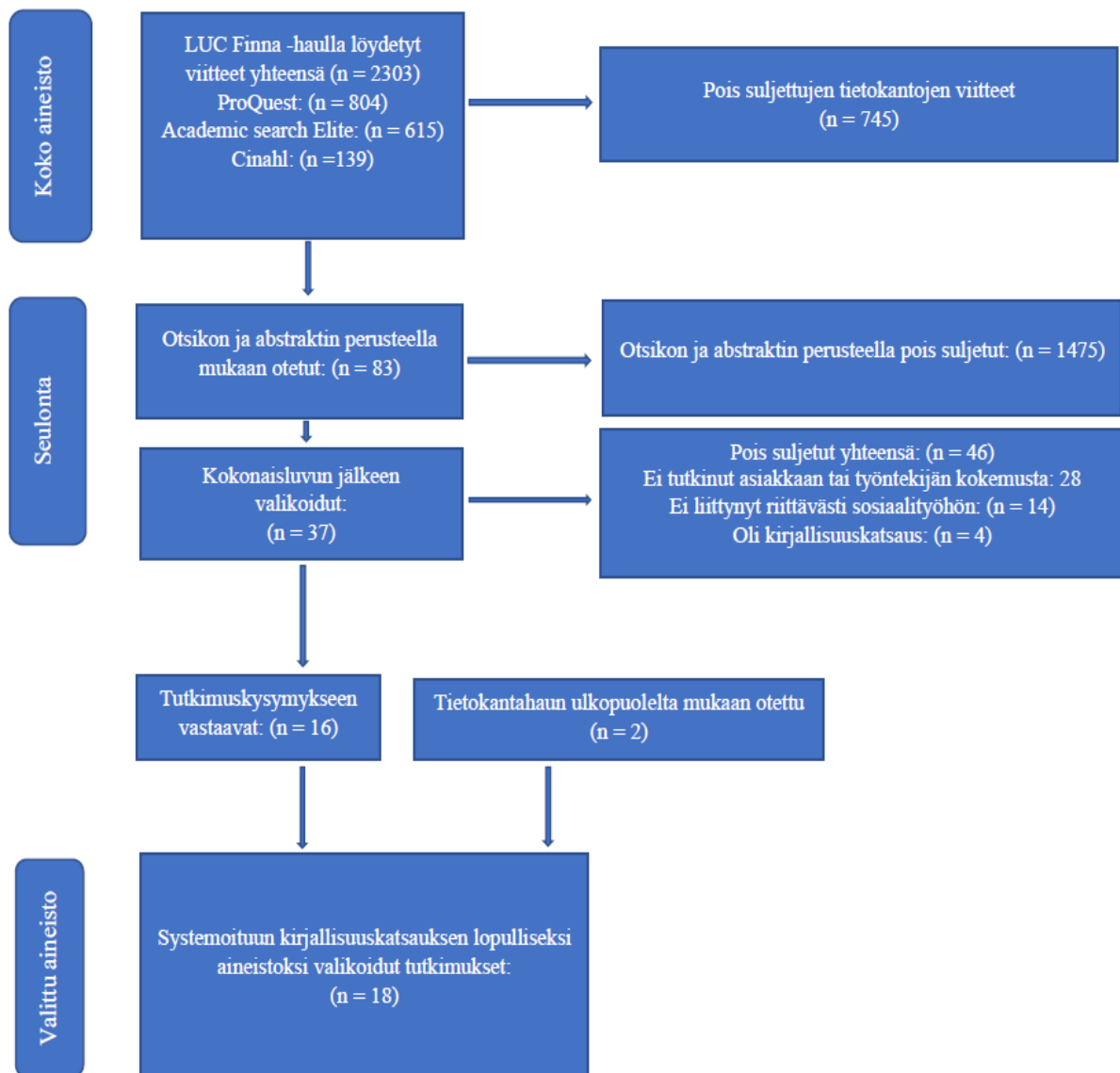
Kirjallisuuskatsauksen tutkimusten valintaa varten tein sisäänotto- ja poissulkukriteerit, jotka esitellään taulukossa 2. Rajauksia käytin sekä haku- että seulontavaiheissa. Rajaukset kohdistuvat artikkelien aineistotyyppiin, saatavuuteen, julkaisuaikaan, kieleen, kohdejoukkoon sekä niiden sopivuuteen omien tutkimuskysymysteni kannalta.

Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
julkaisu on vertaisarvioitu	julkaisu ei ole vertaisarvioitu
julkaistu 2018–2023	julkaistu ennen vuotta 2018
julkaisukieli on englanti	julkaisukieli on jokin muu kuin englanti
aineistotyyppi on artikkeli	aineistotyyppi on jokin muu kuin artikkeli
artikkelin koko teksti on saatavilla ilmaiseksi	artikkelin koko teksti ei ole saatavilla ilmaiseksi
tutkimuksen informantteina on sosiaalialan asiakkaita tai työntekijöitä	tutkimuksen informantteina ei ole sosiaalialan asiakkaita tai työntekijöitä
tutkimus vastaa tutkimuskysymykseen	tutkimus ei vastaa tutkimuskysymykseen

Elektronisten tietokantahakujen tulos oli yhteensä 2303 tutkimusartikkelia. Tehdessäni yhden haun samanaikaisesti useaan eri tietokantaan, hakutulos oli suuri, sillä haku ei poistanut duplikaatteja eri tietokannoista. Valittujen tietokantojen hakutulos oli yhteensä 1558

tutkimusartikkelia. Luettuani otsikon ja tiivistelmän, valikoitui niin kutsuttuun full text -lukuun eli kokonaisluentaan yhteensä 83 tutkimusartikkelia. Kokonaisluennan jälkeen lopulliseksi aineistoksi valikoitui 16 tutkimusartikkelia tietokantahauista ja 2 tutkimusartikkelia manuaalihakulla, jotka vastasivat tutkimuskysymykseeni. Elektronisten tietokantahakujen tulokset ja seulonta esitellään kuviossa 3.

Kuvio 3. Elektronisten tietokantahakujen tulokset ja seulonta

Tutkimusta tehtäessä esitetään usein kysymys aineiston riittävästä laajuudesta. Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan aineiston saturaatiosta eli havaintoyksiköitä otetaan mukaan, kunnes vastausten havaitaan toistavan itseään. Tällä tavoin saavutetaan aineiston kylläntymispiste. (Kananen 2010, 70.) Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa hakutulosta tulee

arvioida uudelleen, mikäli hakutulos jää alle sadan. Toisaalta, jos hakutulos on kovin suuri, hakulausekkeiden täsmällisyyttä tulee tarkastaa. Hakutulos ei yksiselitteisesti ole riittävä mittari aineiston kattavuuden arviointiin, vaan se tulee arvioida jokaisen tutkimuksen ja haun kohdalla erikseen. (Lehtiö & Johansson 2016, 54.) Tehdessäni koehakuja, havaitsin hakulausekkeiden muotoilulla olevan merkitystä hakutulosten määrään, mutta myös laatuun. Eri-tyistä huomioita tuli kiinnittää havaintoni mukaan siihen, mitä hakumuotoa englanninkielisistä sanoista sosiaalityö (social work) ja traumainformoitu (trauma-informed) käytin. Niiden ollessa kaksiosaisia sanoja, jolloin tuli ottaa käyttöön fraasihaku lainausmerkkejä käyttäen. (Lapin korkeakoulukirjasto i.a.) Näin hakutulos pieneni tuhansista satoihin.

Kokonaisluentaan valikoitui melko suuri määrä tutkimusartikkeleita, sillä aineistoa tarkasteltaessa minun tuli ottaa huomioon vaikuttavia taustatekijöitä. Koska hakutulokseni oli maailmanlaajuista, tuli minun huomioida niiden kontekstien erilaisuus, joissa sosiaalipalveluita tarjotaan, sillä se vaikuttaa niihin termeihin ja sisältöön, mikä tutkimuksissa esitellään. Terminä saattaa olla esimerkiksi klinikka (clinic), joka suomen kielessä viittaa terveydenhuollon ympäristöön, mutta toisenlaisessa kulttuurikontekstissa ja kielessä pitää sisällään myös sosiaalityön. Lisäksi sosiaalityö Suomessa on erilaista kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa samaa työtä voidaan tehdä eri ammattinimikkeillä kuin Suomessa. Rajaamalla informanteiksi ainoastaan sosiaalityöntekijät (social worker) tai asiakkaat (client) olisi jäänyt tärkeää aineistoa sivuun. Myös traumainformoituun työotteeseen viittaavat erilaiset käsitteet tuli huomioida, sillä käytössä on erilaisia traumatietoisia interventioita ja ohjelmia, jotka vastaavat tutkimuskysymykseeni, mutta joista käytetään erilaisia nimikkeitä tai lyhenteitä. Vaikka nämä tekijät otettiin huomioon jo hakulausekkeiden muodostusvaiheessa varmistuen niiden sopivuus Lapin yliopiston kirjaston informaattikolta, kattavimman aineiston löytäminen edellytti tarkkaa perehtymistä haulla löydettyyn aineistoon.

Kirjallisuuskatsauksessa arvioinnin viimeisessä vaiheessa tulee toteuttaa valikoitujen alkuperäistutkimusten sisäisten tekijöiden laadun arviointi. Tämän arvioinnin tarkoituksena on varmistaa alkuperäistutkimusten asianmukainen tieteellinen toteutus sekä niiden lopullinen vastaavuus oman tutkimuksen tutkimuskysymykseen ja katsauksen tarkoitukseen. Lopulta arvioinnissa tarkastellaan kokonaisluennassa valikoituja alkuperäistutkimuksia menetelmällisesti. Tässä vaiheessa tarkoituksena on tarkastella tutkimusten tulosten pätevyyttä ja käytettävyyttä omaan tutkimukseen. (Vilkkä 2023, 93–96.)

Taulukko 3. Alkuperäistutkimusten laadun arviointi

Kriteeri Asteikko: (K = kyllä, H= heikko, E= ei raportoitu) Artikkeli		1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Kusmaul ym. 2018	K	K	K	K	K	K	K
2. de Boer ym. 2022	K	K	K	K	K	K	K
3. Meléndez Guevara ym. 2021a	K	K	K	K	K	K	K
4. Hoare 2022	K	K	K	H	K	H	K
5. Bermea ym. 2021	K	K	K	K	K	K	K
6. Parry ym. 2022	K	K	K	K	K	K	K
7. McConnell & Phelan 2022	K	K	K	K	K	K	K
8. Travis ym. 2019	K	K	K	K	K	K	K
9. Trew. ym. 2023	K	K	K	K	K	K	K
10. Meléndez Guevara ym. 2021b	K	K	K	K	K	K	K
11. Rayburn ym. 2018	K	K	K	K	K	K	K
12. Kealy & Lee 2018	K	K	K	K	K	K	K
13. Rachel Perry ym. 2021	K	K	K	K	K	K	K
14. Bally ym. 2021	K	K	K	K	K	K	K
15. Mengo ym.2020	K	K	K	K	K	K	K
16. Scullion & Curchin 2022	K	K	K	K	K	K	K
17. Hall & Semanchin Jones 2018	K	K	K	K	K	K	K
18. Watson ym. 2022	K	K	K	K	K	K	K

1. Tavoite, tarkoitus ja tutkimusongelma on esitelty selkeästi
2. Tausta ja teoreettinen viitekehys on selkeä
3. Tutkimusmenetelmät on kuvattu asianmukaisesti
4. Aineisto ja analyysimenetelmät on kuvattu asianmukaisesti
5. Tutkimuksen rajoituksia ja yleistettävyyttä on pohdittu
6. Johtopäätökset on esitelty
7. Relevanssi oman katsauksen kannalta

Tutkimuksessani laadun arvioinnin viimeisen vaiheen tavoitteena on kuvata valittujen tutkimusten laatua, joten arvioinnin tuloksia ei käytetty enää poissulkukriteereinä. Laadun arvioinnissa käytettiin seitsemää tutkimuksen laatua kuvaavaa kriteeriä. Ne ovat taulukossa numerokoodein ja niiden sanalliset vastineet on esitelty listana taulukon alla. Kriteereistä jokainen arvioitiin kolmiportaisella asteikolla ”kyllä”, ”heikko” ja ”ei raportoitu” (taulukko). Valittujen tutkimusten laatu oli laadun arviointikriteereiden mukaan vahva, yhtä (Nro 4.) lukuun ottamatta. Tämä johtuu siitä, että viimeiseen arviointivaiheeseen valikoituneet alkuperäistutkimukset oli jo seulottu useissa vaiheissa erilaisia arviointikriteereitä käyttäen.

Tein valitsemastani aineistosta lopullisen arvioinnin jälkeen yhteenvedon ja taulukoin niistä tehdyt tiivistelmät. Tämänkaltaisessa taulukossa esitellään tutkimuksen kannalta olennaiset asiat aineistosta, joita ovat esimerkiksi tekijä ja vuosi, otsikko, tutkimuksen tavoite, otanta, laatuluokitus ja keskeiset tulokset. (Coughlan & Cronin 2017, 38). Taulukoin (Liite 1) tutkimuskysymysten perusteella oleellimmat tiedot tutkimuksista. Valitsin taulukkoon lisäksi myös asiasanat, koska hyödynsin niiden tarkastelua seulontavaiheessa. Koodasin tutkimukset numeroin. Koodit esitellään taulukossa 4. Jatkossa alkuperäistutkimuksista käytetään numerokoodeja selkeyden vuoksi.

Taulukko 4. Alkuperäistutkimusten numerokoodit

1.	Kusmaul, K., Wolf, M.R., Sahoo, S., Green, S.A. & Nochajski, T.H.	2018
2.	de Boer, K., Arnold C., Mackelprang, J.L. & Nedeljkovic, M.	2022
3.	Melénde Guevara, A.M., Lindstrom Johnson, S., Elam, K., Rivas, T., Berendzen, H. & Gal-Szabo, D.E.	2021
4.	Hoare, R.	2022
5.	Bermea, A.M., Adams Rueda, H. & Gonzalez-Pons, K.M.	2021
6.	Parry, S., Williams, T. & Oldfield, J.	2022
7.	McConnell, D., & Phelan, S. K.	2022
8.	Travis W. Hales, T.W., Green, S.A. Bissonette, S., Warden, A., Diebold, J., Koury, S.P. & Nochajski, T.J	2019
9.	Trew, S., Taplin, S., O'Donnell, M., Marriott, R. & Broadhurst, K.	2023
10.	Melénde Guevara, A.M., Lindstrom Johnson, S., Elam, K., Hilley, C., McIntire, C. & Morris, K.	2021

(jatkuu)

Taulukko 4. (jatkuu)

11.	Rayburn, A.D., Withers, M.C. & McWey, L.M.	2018
12.	Kealy, D. & Lee, F.	2018
13.	Rachel Perry, R., Adams, E.A., Harland, J., Broadbridge, A., Giles, E.L., McGeechan, G.J., O'Donnell, A. & Ramsay, S.E.	2021
14.	Bally, J.M.G., Burles, M., Smith, N.R., Holtslander, L., Mporfu, C., Hodgson-Viden, H. & Zimmer, M.	2021
15.	Mengo, C., Beaujolais, B., Kulow, E., Ramirez, R., Brown, A. & Nemeth, J.	2020
16.	Scullion, L. & Curchin, K.	2022
17.	Hall, S.F. & Semanchin Jones, A.	2018
18.	Watson, K.R., Capp, G., Astor, R.A., Kelly, M.S. & Benbenishty, R.	2022

Hyväksytyistä alkuperäistutkimuksista yhdeksän oli toteutettu Yhdysvalloissa (Nro 1; Nro 3; Nro 5; Nro 8; Nro 10; Nro 11; Nro 15; Nro 17; Nro 18), kolme Kanadassa (Nro 7; Nro 12; Nro 14), kolme Britanniassa (Nro 6; Nro 13; Nro 16) ja kaksi Australiassa (Nro 2; Nro 9) sekä yksi Irlannissa (Nro 4). Yhteneväisyys aiheesta tuotettuun teoriakirjallisuuteen näkyy myös siis tässä otannassa, traumainformoitu työote on pitkään ollut käytössä englanninkielisillä alueilla. Tutkimuksista viisitoistoista oli kvalitatiivista (Nro 1; Nro 2; Nro 3; Nro 4; Nro 5; Nro 6; Nro 7; Nro 9; Nro 13; Nro 14; Nro 15; Nro 17; Nro 18), kolme kvantitatiivista (Nro 8; Nro 11; Nro 12) ja yksi monimenetelmällinen (Nro 10).

Vastauksia oli kerätty asiakkailta, työntekijöiltä tai molemmilta. Tutkimukset oli toteutettu monipuolisesti erilaisissa sosiaalialan työympäristöissä, kuten lastensuojelussa, sairaalassa, sosiaalitoimen työllistymispalveluissa, erilaisilla mielenterveysklinikoilla ja koulussa. Tämän vuoksi myös erilaisten asiakasryhmien kanssa työotteen sovellettavuudesta saatiin kattavasti tietoa. Useissa tutkimuksissa tarkoituksen oli saada tietoa traumainformoidun työotteen käytettävyydestä, vaikuttavuudesta ja työntekijöiden koulutustarpeista. Lisäksi osa tutkimuksista pyrki kartoittamaan, minkälaiset työmenetelmät tai lähestymistavat edistävät asiakkaan hyvinvoinnin toteutumista erilaisissa palveluissa, jolloin tutkimustuloksessa näkyi traumainformoidun työotteen hyödyllisyys työskentelyssä. Kolmas teema tutkimusten tavoitteissa oli erilaisten suositusten ja oppaiden toteuttaminen työntekijöille, jotta asiakkaat

saisivat laadukkaampaa palvelua. Kaikissa tutkimuksissa tarkastelun kohteena oli jollakin tavalla vastaajan kokemus.

4.4 Tutkimusaineiston analyysi

Valittaessa menetelmää, jonka avulla tutkimuksen aineisto käsitellään, tulee kiinnittää huomiota siihen, että se tuottaa mahdollisimman kattavan ja luotettavan kuvan tutkittavasta ilmiöstä. Olennaista on, että menetelmän avulla saadaan vastaus tutkimuksen tarkoitukseen ja sitä konkretisoiviin tutkimuskysymyksiin. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen aineiston käsittelyyn kuuluu perinteisesti kolme päävaihetta: käsittelymenetelmän valinta, valitun aineiston esittely ja valitun aineiston tulosten esittely. (Kangasniemi & Pölkki 2016, 83–84.) Yhdistelevän tiedon tuottaminen on mielekästä, kun aineisto on käsitteellisesti ja menetelmällisesti heterogeeninen, laadullisesti eritasoinen, käsitteellisesti hajanainen tai sitä on lukumäärällisesti vähän. Tutkimuksessani käytetty aineisto on menetelmällisesti ja käsitteellisesti hajanainen sekä määrällisesti suhteellisen pieni, joka on tyypillistä systemoidulle kirjallisuuskatsauksen aineistolle. (Kangasniemi & Pölkki 2016, 88.) Koska tutkimuksessani tarkoituksena oli kerätä kokemuksiin perustuvaa tietoa traumainformoidun työotteen käytöstä sosiaalipalvelujen asiakkailta ja työntekijöiltä, päädyin analysoimaan aineiston teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä ajattelua ohjaavat vuorotellen teoria ja aineisto. Analyysiyksiköt nousevat pääosin aineistosta, mutta teoria opastaa niiden tulkintaa tai ryhmitteilyä. Teoriaohjaavuus on mahdollista toteuttaa myös siten, että analyysi suoritetaan aineistolähtöisesti, mutta lopuksi aineiston perusteella tehdyt havainnot sidotaan teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133.) Sisällönanalyysissä esiin tulleita tuloksia tarkastelen kirjallisuuden ja aikaisemmin esittelemieni vuorovaikutusteorioiden valossa.

Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa empiirisestä aineistosta edetään kohti käsitteellisempää ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Tutkimuksessani sisältö analysoitiin teema-analyysin avulla. Temaattinen analyysi keskittyy aineistosta tunnistettavissa oleviin teemoihin. Analyysin kaikissa vaiheissa pyrkimyksenä on ymmärtää tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127.)

Laadullisen tutkimuksen analyysi aloitetaan perehtymällä aineistoon, jonka jälkeen sitä aletaan pelkistää. Aineistoon tutustutaan lukemalla ja siitä erotellaan asioita, jotka ovat tutkimuksen kannalta oleellisia. Oleellisiksi havaitut asiat kerätään yhteen ja erotetaan muusta aineistosta. (Aronson 1994, 1.) Aloitin tutkimusaineiston analyysin osittain jo aineiston kerätessäni aineistoa tietokannoista. Luin aineistoja useampia kertoja karsien niistä tutkimukseeni sopivimmat käyttäen apuna sisäänotto- ja poissulkukriteereitä. Tuossa vaiheessa sain yleisen käsityksen aineistostani, joka rakensi itselleni laajaa käsitystä tutkimukseni aiheesta. Aloittaessani tutkimusaineiston analyysia luin aineistoa alleviivaten niistä asioita, jotka liittyivät vuorovaikutukseen sosiaalityön asiakassuhteessa.

Varsinaisena sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena voidaan pitää alkuperäisdatan redusointia eli pelkistämistä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123). Poimittuani aineistosta tutkimukseni kannalta olennaisuudet tiivistin tätä informaatiota pelkistämällä keräämäni ilmaukset. Pelkistämisen tarkoituksena on karsia kaikki tutkimukselle epäolennainen pois joko tiivistämällä informaatiota tai pilkkomalla sitä osiin. Pelkistetyistä ilmauksista kokosin erillisen listan ja siirryin aineiston klusterointiin eli ryhmittelyyn. Ryhmittelyn tarkoituksena on pelkistettyjen ilmausten samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien etsiminen sekä ilmausten ryhmittely erilaisiin alaluokkiin. Tein siis pelkistetyksen seurauksena löytyneistä ilmauksista alaluokkia, yhdistelemällä niitä sopivien yhteisten käsitteiden mukaan. Tarkastelin ja muokkasin listaani etsimällä toisiinsa liittyviä ilmauksia ja yhdistelemällä niitä löytämäni yhteisten käsitteiden eli alaluokkien alle. Alaluokkia löysin yhteensä neljä, joita ovat, ymmärrys, turvallisuus, luottamus ja kuulluksi tuleminen. Taulukoin alaluokat niihin liittyvien pelkistettyjen ilmausten kanssa ja siirryin analyysin seuraavaan vaiheeseen.

Aineiston ryhmittelyn jälkeen alaluokat nimetään yhteisten teoreettisten yläkäsitteiden mukaan pääluokiksi. Tätä analyysin vaihetta kutsutaan aineiston abstrahoinniksi eli teoreettisten käsitteiden luomiseksi. Abstrahoinnissa tehtyjä luokituksia yhdistetään, kunnes se ei enää aineiston sisällön näkökulmasta ole mielekästä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 114.) Aineiston ryhmittelyn jälkeen mietin nimeämilleni alaluokille yhteisiä teoreettisia yläkäsitteitä eli pääluokkia. Neljästä alaluokasta muodostin lopulta kaksi pääluokkaa, joita ovat sosiaalityöntekijän osaaminen ja asiakkaan osallisuus. Ylä- ja alaluokista sekä pelkistetyistä ilmauksista kootut taulukot on esitelty tulosluvussa 7.

5 SOSIAALITYÖNTEKIJÄN ASIANTUNTIJUUS

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustulosten ensimmäistä pääluokkaa, joka käsittelee sosiaalityöntekijän asiantuntijuutta. Aineistosta löydettyjä, tutkimuksen kannalta olennaisia sosiaalityöntekijän asiantuntijuuden tekijöitä käsitellään vuoropuhelussa sosiaalityön vuorovaikutusta analysoivan kirjallisuuden kanssa. Luvussa vastataan tutkimuskysymykseen ”Miten traumainformoitu työote edistää luottamuksen syntymistä ja asiakassuhteen rakentumista sosiaalityössä?”.

Tutkimustuloksien luotettavuutta lisätäkseen sekä relevanttiutta vahvistaakseni olen poiminut suoria lainauksia aineistosta, jotka osaltaan myös selittävät tutkimustuloksia. Tämän vuoksi käytän suorissa lainauksissa alkuperäiskielisiä (englanti) lainauksia, vaikka pelkistetyt ilmaukset luokkataulukoissa on suomennettu. Olen koodannut luvussa 4 aineiston tutkimukset numeroin, ja näitä käytän suorissa lainauksissa.

Sosiaalityö on asiantuntijatyö, jonka pohjana on lainsäädäntö. Sosiaalityöntekijän tehtävänä ja erityisenä velvollisuutena on vastata sosiaalityön ammatillisesta johtamisesta sekä asiakkaiden ja asiakasryhmien palvelutarpeen mukaisesta asiakas- ja asiantuntijatyöstä. Myös sosiaalityön vaikuttavuuden seuraaminen ja arviointi, viranomaispäätöksenteko ja sosiaalihuollon palveluiden myöntäminen kuuluvat sosiaalityöntekijän tehtäviin. (Ammattihenkilölaki 817/2015.) Sosiaali- ja terveysministeriön määritelmän mukaan kyse on sosiaalisia ongelmia ehkäisevästä, vähentävästä tai poistavasta asiantuntijatyöstä, jota tehdään yksilöiden, perheiden, yhteisöjen ja rakenteiden tasolla (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023). Sosnet (2003) on valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto, joka on määritellyt sosiaalityön toimintana, jolla vahvistetaan hyvinvointia edistäviä olosuhteita, yhteisöjen toimivuutta sekä yksilöiden toimintakykyä. Sosiaalityössä on siis lain velvoittama vastuu, jota toteutetaan yhteiskunnan asettamissa rakenteissa kuitenkin yksilöiden kanssa työskennellen.

Sosiaalityö onkin haastava ja vaativa asiantuntijatehtävä, joka edellyttää erityistä osaamista, erilaisten taitojen yhdistelemistä sekä tahtoa jatkuvaan kehittymiseen. Sosnet (2003) on määritellyt ne ammatilliset tiedot ja taidot, jotka sosiaalityöntekijän tulee hallita yliopistokoulutuksen pohjalta. Tuon määritelmän mukaan sosiaalityön asiantuntijuus on laaja-alaista osaamista, jonka perustana on tutkittu tieto ja taito soveltaa sitä. Sosiaalityöntekijän asiantuntijuus ja ydinosaaminen on siis asiakkaan tilanteeseen ja kohtaamiseen vaikuttavien

yksilökohtaisten ja yhteiskunnallisten tekijöiden tunnistaminen, taito reagoida tilanteessa sekä kykyä yhdistää työtä raamittavat rakenteet ja asiakkaan yksilölliset tarpeet. (Laitinen & Kempainen 2010, 138.) Näitä sosiaalityön osa-alueita tarkastelen eritellen ja käsitteellistään niitä sekä paneutuen erityisesti sosiaalityöntekijän vuorovaikutusosaamiseen ja suhteut-taen tutkimustuloksia niihin.

Tutkimusaineiston analyysissä nimesin ensimmäisen pääluokan sosiaalityöntekijän asiantuntijuudeksi. Se on esitelty taulukossa 5. Tähän pääluokkaan sisältyvät ne traumainformoidun työotteen osatekijät, jotka liittyvät sosiaalityöntekijän toimintaan asiakassuhteessa. Ne ovat opittavia asioita ja ammattitaitoa sekä työntekijän halua toimia asiakkaan toimijuutta vahvistaen. Pyrkimällä vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön asiakassuhteessa, työntekijälle mahdollistuu kokonaiskuvan ymmärtäminen asiakkaan tilanteesta. Tähän liittyy myös sosiaalityöntekijän kyky reflektoida työskentelyään ja siihen liittyviä ajatuksia, asenteita ja toimintatapojaan. Reflektointiin liittyy myös työntekijän taito mukauttaa toimintaansa yksilöllisesti erilaisten asiakkaiden kanssa työskennellessään. Tämä pääluokka kokonaisuudessaan vastaa pääasiassa ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, jonka tavoitteena on tarkastella traumainformoidun työotteen käytöstä saatuja kokemuksia sosiaalityön asiakassuhteissa.

Taulukko 5. Pääluokka: Sosiaalityöntekijän asiantuntijuus

Sosiaalityöntekijän asiantuntijuus	
Ymmärrys	Saatu tieto lisää ymmärrystä
	Asiakkaan toiminnan normalisointi
	Ymmärrys auttaa kohtaamaan
	Halu ymmärtää ja kuunnella
	Ymmärrys edistää empatiaa
	Ymmärrys historiasta auttaa ymmärtämään nykyistä käytöstä
	Ymmärrys oireista lisää kärsivällisyyttä
	Tieto helpottaa työntekoa
	Tieto prosessista edistää asian käsittelyä
	Antaa tietoa, jotta asiakas voi tehdä valintoja
	Normalisointi, jotta asiakas ymmärtää itseään
	Ymmärrys auttaa työskentelemään traumalasten kanssa
	Tarve saada koulutusta

(jatkuu)

Taulukko 5. (jatkuu)

	Psykoedukaatiota asiakkaalle
	Tärkeää lisätä asiakkaan ymmärrystä
Turvallisuus	Fyysinen ja psyykkinen turvallisuus tapaamisissa
	Asiakkaan turvallisuudentunne
	Struktuurit ja sitoutuminen
	Työntekijä kannustaa puhumaan peloista
	Suhde, jossa perhe uskaltaa ottaa yhteyttä
	Turvallisuudentunne avoimen suhteen pohja
	Rehellisyys luo turvallisuutta
	Asiakaslähtöisyys turvallisuutta lisäämässä
	Tunne yksinäisyydestä osana pelkoa
	Fyysinen turvallisuus on toimintoja
	Psyykkinen turvallisuus on asenteita
	Nuoren ja omahoitajan suhde antaa turvaa
	Aikaisemmat huonot kokemukset viranomaisista
	Empatia vähentää asiakkaan pelkoa
	Turvallisuus pienentää traumaoireita

5.1 Tieto vahvistamassa ymmärrystä

Drury-Hudson (1999, 150–155) jaottelee sosiaalityössä esiintyvän tiedon viiteen osa-alueeseen, joiden mukaan sosiaalityöntekijän asiantuntijuus rakentuu teoreettisesta tiedosta, empiirisestä tiedosta, henkilökohtaisesta tiedosta, prosessitiedosta ja käytännön työkokemuksen tuomasta tiedosta. Teoreettinen tieto rakentuu työssä kohdattavien ilmiöiden ja niihin liittyvien käsitteiden ja mallien tuntemuksesta sekä kyvystä ymmärtää ja selittää tiedon avulla ilmiöitä ja ympäröivää maailmaa. Henkilökohtainen tieto perustuu intuitioon, kulttuuriseen tietämykseen ja maalaisjärkeen. Se ohjaa sosiaalityöntekijän toimintaa ilman välitöntä tietoista harkintaa. Empiirinen tieto pohjautuu tutkimukseen, kuten teoreettinenkin tieto. Empiirisen tiedon avulla voidaan kuitenkin myös dokumentoida, kuvailla, selittää ja ennakoita tapahtumia sekä arvioida lopputuloksia. Prosessitiedolla tarkoitetaan tietoa sosiaalityön organisatorisesta ympäristöstä, toimintatavoista ja sosiaalityön kannalta keskeisestä lainsäädännöstä. Käytännön tiedon katsotaan muodostuvan prosessinomaisesti työntekijän työskenneltyä useiden asiakkaiden parissa, joiden ongelmat ja tilanteet ovat samankaltaisia keskenään. Ne voivat olla vaihtoehtoisesti myös keskenään erilaisia, mutta niitä voidaan ymmärtää niiden sisältämien samankaltaisuuksien vuoksi. Käytännön asiantuntijuus

tarkoittaa siis samanaikaisesti sekä olemassa olevien käytäntöjen hallintaa että osaamisen soveltamista uusiin tilanteisiin ja muuttuvaan ympäristöön (Palonen, Boshuizen, Hytönen, Hakkarainen & Lehtinen 2013, 26).

” I think we have a responsibility as staff to understand different gamuts of mental health symptoms that go along with domestic violence survivors and be able to practice patience when working with that because it can be -there can be difficult behaviours as result. And we have a responsibility as staff to be either handle it or not work here.” (Nro 15, 184–185.)

Nämä kaikki erilaiset tiedon muodot yhdessä tuottavat sosiaalityöntekijälle ymmärrystä siitä, miten asiakkaan elämässä toisiinsa liittyvät ilmiöt vaikuttavat toisiaan vahvistavasti. Niitä ovat läheissuhteissa kohdattavat päällekkäisesti kerrostuneet puutteet, vaikeudet ja epäonnistuneet sopeutumisyrietykset. Tämänkaltaisilla asioilla on vaikutus yksilön identiteettiin, toimintaan, sosiaalisiin suhteisiin ja ydinuskomuksiin itsestä, jotka saattavat kärjistyä psyykkisiksi häiriöiksi ja toisen asteen haitoiksi. Sosiaalityöntekijän onkin tärkeää ymmärtää asiakkaan tilanteen ja kokemusten juurisyyt, jotta kokonaisvaltainen tilannearvio voi syntyä ja muutos työskentelyssä mahdollistuu. (Rostila & Vinnurva 2014, 209–210.) Tieto ja ymmärrys mahdollistavat asiakkaan kärsivällisen ja empaattisen kohtaamisen silloinkin, kun tilanteet ovat sensitiivisiä tai asiakkaan käyttäytyminen ja toiminta ovat epäloogisia tai ristiriitaisia.

” Training in psychology that is specific to the role, I suppose help us understand child that was quite traumatised (Louise)” (Nro 6, 219.)

” Working with parents, we see a lot of behaviours that are stemming from some of their adverse childhood experiences that they have, but parents don't have a whole lot of knowledge to that. ... ” (Nro 10, 331.)

Tuloksista voidaan havaita, että tieto traumaista ja niiden vaikutuksista lisää ymmärrystä olipa kyse sosiaalityöntekijästä tai asiakkaasta. Merkittävä osa sosiaalityöntekijän asiantuntijatyöskentelyä on näin ollen tiedon jakaminen asiakkaalle.

” Part of the wonderful thing about trauma-informed care in practicing it is that whatever issues they come to the table with, you're going to help them address them. It's sort of a blanket, when it's practiced properly, taking care of what their needs are, whether it's mental health or addiction or diabetes.” (Nro 15, 186.)

Asiakkaan on mahdollista osoittaa myötätuntoa itseään kohtaan, kun hänen oireitaan normalisoidaan suhteessa traumahistoriaan. Asiakkaan ymmärrys omasta toiminnasta helpottaa päätöksen tekoa, kun tunteet ovat ristiriitaisia. Ollessaan tietoinen traumakokemusten vaikutuksesta ihmisen toimintaan, työntekijä voi tietoisesti ottaa sen huomioon kohdatessaan asiakkaan ja pyrkiessään rakentamaan luottamuksellista asiakassuhdetta, jossa asiakas kokee turvallisuutta ja uskaltaa osallistua avoimesti työskentelyyn. Ymmärrys traumakokemusten vaikutuksista ja syyseuraus yhteyksistä edistää myös asiakkaan oman tilanteen hyväksymistä ja mahdollistaa näin ollen tuen vastaanottamisen sekä muutoksen mahdollistavien keinojen etsimisen ja löytämisen yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa.

”For the families that I work with, there’s a lot of generational trauma, so it’s become very normalized and just kind of it’s their experience and their life and so they don’t always identify their experiences or difficulties as trauma or adverse experiences, and so they don’t have lot of knowledge in that.” (Nro 10, 331.)

”I think the other challenge we have is really the language barrier between adults and kids, and what kids identify as trauma to them versus what a parent would identify, right. And our generations are so different. Some of our parents approach it like ”Oh, I had to deal with way worse and I’m fine.” So you’re not really in that bad situation.” (Nro 10, 33.1.)

”If you don’t know something – if you have a question you’re not going to feel stupid if you ask it (Client in substance abuse setting).” (Nro 1, 593.)

5.2 Turvallisuus tukemassa tiedon tuottamista asiakassuhteessa

Perinteisesti sosiaalityön on nähty olevan käytännöllistä, institutionaaliseen vuorovaikutukseen perustuvaa auttamistyötä, jossa asiantuntijana toimiva sosiaalityöntekijä kertoo asiakkaalle, miten hänen tilannettaan voidaan parantaa. Vaikka aiemmin hiljaisen, kokemuksen mukanaan tuoman tiedon arvo on ollut perinteisesti arvokkaana pidettyä suomalaisessa sosiaalityössä (Pohjola ym. 2015), on sen rinnalla vähitellen tilaa ottanut myös mitattava ja näyttöön perustuva tieto. Suomalaisen sosiaalityön asiantuntijuutta onkin kritisoitu (Pohjola ym. 2015; Raunio 2010; Linnakangas, Paasio, Seppälä & Suikkanen 2015) sen yksipuolisesta asiantuntijakeskeisyydestä. Kritiikin mukaan asiakkaan osallisuutta tulisi vahvistaa hyödyntämällä enemmän näyttöön perustuvaa tietoa, jossa kuuluisi myös asiakkaiden ääni. Vähitellen tuo perinteinen ajatus onkin muuttunut. Merkittävää muutoksen kannalta oli

sosiaalihuollon lainsäädännön uudistaminen 1980-luvulla. Leimaavasta sosiaalihuollosta, autoritäärisestä ja kontrolloivasta asiakassuhteesta, on siirrytty kohti asiakaslähtoisempää, asiakkaiden oikeuksia ja luottamuksellisuutta korostavaa työtettä, jonka rinnalle on tulleet käsitteet asiakkaan osallisuus ja toimijuus. (Juhila 2006, 42–43.) Osallisuudella tarkoitetaan yksilön aktiivista roolia ja toimijuudella kuvataan toimintakykyä eli hänen halua, kykyä ja mahdollisuuttaan vaikuttaa oman elämänsä asioihin. (Mönkkönen 2018, 157–159.)

Nykyään sosiaalityössä ymmärretään, että yksilön on tärkeää saada vaikuttaa ja päättää omasta toiminnastaan sekä tuoda näkemyksensä, kokemuksensa ja asiantuntemuksensa omaan prosessiinsa. Asiakas nähdään oman asiansa asiantuntijana ja hänen kuulemisensa omassa prosessissaan on sosiaalityön ydintä. Jotta asiakas tulee kuulluksi, Pohjolan ym. (2015) tutkima vuorovaikutuksen vaihtoalue on tullut arkisemmaksi osaksi sosiaalityötä. Asiakas nähdään tasavertaisena osallistujana työskentelyssä, jonka kanssa sosiaalityöntekijä jakaa omaa tietoaan ja jolta sosiaalityöntekijä saa tarvittavaa tietoa asioiden edistämiseksi. Pyrittäessä tämänkaltaiseen sosiaalityön horisontaaliseen asiantuntijuuteen, tarkoitetaan sitä, että sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä suhteessa kummankaan asiantuntijuus ei lähtökohtaisesti ole toisen yläpuolella, vaan he asettuvat toistensa kanssa samalle tasolle ja kaakseen tietoa (Juhila 2006, 137–138). Voidakseen tukea asiakasta kohti hyvinvointia ja muuttunutta tulevaisuutta, työntekijän tulee ymmärtää asiakkaan tilanne kokonaisvaltaisesti.

Tieto ja ymmärrys asiakkaan toiminnan taustalla vaikuttavista tekijöistä antaa työntekijälle lisää välineitä työskennellä vastavuoroisuutta rakentaen asiakassuhteessa. Tarkasteltaessa näyttöön perustuvaa toimintaa sosiaalityössä tiedonhallinnan näkökulmasta, voidaan havaita sen olevan merkittävä osa myös sosiaalityöntekijän asiantuntijuutta. Tiedonhallinnalla tarkoitetaan tiedon keräämistä, järjestämistä ja tallentamista siten, että kerätty tieto saadaan käyttöön tarkoituksenmukaisesti ja hallitusti (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2021). Tarkoituksena on kerätä dataa, jota käsitellään, että se muuttuu informaatioksi. Informaatio muuttuu tiedoksi sitä tulkittaessa (Davenport & Prusak, 1998, 3–4), joka näkyy sosiaalityössä työntekijän asiantuntijuutena. Tätä informaatiota sosiaalityöntekijä voi hyödyntää oman ja asiakkaan ymmärryksen lisäämiseen esimerkiksi syy-yhteyksien etsimisessä ja löytämisessä. Asiantuntijuus näkyy työntekijän kykynä toimia ja tehdä ratkaisuja saadun informaation pohjalta sekä taidossa antaa tietoa riittävästi asiakkaalle, jotta hän voi tehdä itseään koskevia päätöksiä. Näin vähennetään kontrollin tuntua sosiaalityössä ja lisätään asiakkaan omaa osallisuutta.

Sosiaalityöntekijä tarvitsee siis teoreettisen ja käytännöllisen asiantuntijuuden lisäksi asiakkaan tuottamaa tietoa ja omia havaintoja omasta tilanteestaan. Sosiaalityöntekijä muodostaa kokonaiskuvan yksittäisistä tiedoista, joita asiakas työskentelyssä tuo sosiaalityöntekijän tietoon. (Rostila & Vinnurva 2014, 200; 203–204.) Sosiaalityöntekijä siis muuttaa asiakkaalta saamansa datan hyödynnettäväksi informaatioksi. Tällaisen tiedon kartuttamista vaikeuttaa kuitenkin se, että asiakas saattaa vaieta asioista tai välttelee niiden käsittelemistä kokiessaan niistä puhumisen liian arkaluonteiseksi, vaikeaksi tai halutessaan olla lojaali läheisiään kohtaan (Laitinen & Kemppainen 2010, 169).

” Some challenges in engaging families, I think that the avoidance of surviving trauma. I mean avoidance, as a PTSD symptom, can become sort of globalized in families.” (Clinician) (Nro 10, 332.)

” When a child is able to talk to you about things that can potentially be quite difficult for them. This shows me that they trust me and that I must be doing something right.” (Cath) (Nro 6, 219.)

Varsinaista sosiaalityöntekijän asiantuntijuutta on siis taito yhdistää opittu teoreettinen ja käytännöllinen tieto siten, että se tukee ja kannustaa asiakasta kertomaan oma näkemyksensä ja kokemuksensa työskentelyssä. Asiakkaan kokema turvallisuus asiakassuhteessa näyttää tutkimustulosten valossa olevan tällaista toimintaa edistävä tekijä. Voidaan siis todeta, että sosiaalityöntekijänä asiantuntijatehtävässä toimiminen edellyttää erilaisten näkökulmien huomioimista, tietoa ja ymmärrystä teorioista sekä käytännön osaamista, jotka täydentävät toisiaan ja joiden yhdistäminen on taitoa. Tällaisessa asiantuntijatyöskentelyssä asiakas voi kokea suhteessa työntekijään riittävää turvaa, minkä avulla hänen toimijuutensa vahvistuu.

” Because when we work with families, we are working with their most important asset, or what should be their most important asset, and that’s their child. and I would want a parent to feel comfortable with me any situation.” (Nro 3, 2870.)

” Overnight staff just to make sure, check on us, y’know, every so... every fifteen minutes or something they look in on all of us, y’know each room. So, y’know that’s pretty secure. To make sure everyone’s comfortable, sleeping, or no one’s missing, or anything. Check the doors, the windows. ’Cause I... we don’t lock on our doors, but I could sleep like a baby.” (Nro 1, 593.)

Sekä fyysinen että psyykinen turvallisuus ovat osa tuota kokemusta, joka vaikuttaa myös siihen, miten asiakas sitoutuu työskentelyyn. Vaikka vastauksissa korostuu koettu luottamus

ja ilmapiiri, myös fyysiseen tilaan on kiinnitetty huomiota. Turvalliseksi koettu asiakassuhde perustuu avoimuuteen ja rehellisyyteen, ja se rohkaisee asiakkaita aktiiviseen toimijuuteen asiakassuhteessa.

” He was clearly extremely uncomfortable in the room so we finished after 15 minutes. Planning increases the time very gradually over the next number of weeks.” (Nro 4, 5870.)

” Overall, physical safety was enhanced by specific actions, while emotional safety was enhanced by attitudes and approaches. Staff response to incidents helped to enhance feelings of safety.” (Nro 1, 592.)

” I think the biggest things are really, for families, is creating safety, of a sense of safety wherever they are of whatever environment they’re in, creating healthy relationships, and feeling connected.” (Nro 3, 2871.)

5.3 Asiantuntijuus asiakkaan kohtaamisessa ja asiakassuhteen vuorovaikutuksessa

Pohjola (2010) kuvailee sosiaalityön suhdetta asiakkaaseen monimuotoiseksi ja sisäisesti ristiriitaiseksi. Sosiaalityön asiakkuutta määrittelee laki, vaikka lopulta kuitenkin asiakkuuden voidaan nähdä rakentuvan sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä neuvottelussa (Juhila 2006, 219). Tutkimuksessani tarkastelen asiakassuhteen rakentumista kohtamistilanteissa sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Aineisto tukee havaintoa siitä, että asiakassuhde tuo mielekkyyttä sosiaalityöntekijän työhön ja on edellytys sille, että asiakas voi tulla autetuksi sosiaalityössä.

” Building relationships with the children which in turns allows me to best help and support them.” (Nro 6, 219.)

” Professional pride at building meaningful relationships, seeing the progress children make, witnessing them flourishing and feeling that I am making difference in someone’s life.” (Nro 6, 220.)

” I enjoy building relationships and trust with the children and helping to enjoy some of their childhood that has been taken away through the traumatic times in their young live.” (Nro 6, 220.)

Merkittävä osa sosiaalityön asiantuntijuutta on vuorovaikutus. Sosiaalityön ydin tapahtuu sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä kohtaamisessa (Juhila 2006, 202). Jokaisessa sosiaalityön asiakastilanteessa joko toteutuu tai jää toteutumatta asiakkaan arvostava

kohtaaminen. Toteutuakseen se vaatii sosiaalityöntekijältä laaja-alaista sosiaalityön asiantuntijuuden ydinosaamista. (Laitinen & Kempainen 2010, 138.)

Jokaisella on oma, yksilöllinen tapansa kohdata toinen ihminen. Toisilla on siihen enemmän valmiuksia kuin toisilla. Vuorovaikutustaidoissa on jokaisella kuitenkin mahdollisuus kehittyä niitä harjoittelemalla. Näin on myös sosiaalityössä, jossa merkittävät kokemukset ja oivallukset syntyvät ihmisten välisissä suhteissa. Työntekijä ja asiakas tuovat kohtaamiseen mukanaan oman historiansa, kulttuurinsa ja uskomukset, joiden avulla hän jäsentää maailmaa. (Mönkkönen 2010, 20; 22.) Sosiaalityöntekijä tarvitsee tietoa ja osaamista liittyen asiakkaan kohtaamiseen ja dialogisuuteen (Sipilä 2011, 28). Sosiaalityö on vaativaa vuorovaikutustyötä, jonka kohteena on asiakkaan inhimilliset ongelmat. Voidakseen tukea asiakasta hänen muutosprosessissaan, tulee sosiaalityöntekijän pyrkiä positiivisen asiakassuhteen luomiseen. Jotta sosiaalityössä päästäisiin tavoiteltuihin tuloksiin, on työntekijän ja asiakkaan välisen suhteen on oltava toimiva ja luottamuksellinen (Jokinen 2016).

Sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä kohtaamisessa ja asiakassuhteessa rakentuu kategorisoinnista seuraavia sosiaalisia identiteettejä. Kategorisointi on olennainen osa ihmisten kanssakäymistä ja sujuvaa vuorovaikutusta. Kategoriat ohjaavat ajatuksia kohdattavasta henkilöstä. Tämänkaltaisessa ajattelussa ihmiseen liitetään tiettyjä ominaisuuksia ja toimintoja, joita hänessä oletetaan olevan. Ihminen rakentaa itselleen sosiaalisia identiteettejä joko toisen häneen kohdistaman kategorisoinnin tai hänen itse itseensä kohdistaman kategorisoinnin mukaan. (Juhila 2006, 205–206.) Sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisessä kohtaamisessa asiakkaalla voi olla työntekijää kohtaan hänen ammattiinsa liittyviä ennako-oletuksia ja työntekijällä taas asiakkaan elämäntilanteesta nousevia ennako-oletuksia.

Sosiaaliset identiteetit oletuksineen konkretisoituvat vuorovaikutuksessa. Asettuessaan sosiaalityöntekijän ja asiakkaan peruskategorioihin osapuolet rakentavat kohtaamiseen epäsymmetriset roolit. Sosiaalityöntekijän oletetaan käyttäytyvän asiakkaan ongelmia kartoittaen ja neuvoja antaen, kun taas asiakkaan oletetaan kertovan ongelmistaan ja odottavan apua. Tähän epäsymmetriseen asetelmaan on kuitenkin mahdollista vaikuttaa, vaikka kategoriat alkutilanteessa olisivatkin vastakkaisuusien kautta rakentuneita. Kategoriat ovat kuitenkin olemassa vain ja ainoastaan sellaisina, kuin vuorovaikutuksen osapuolet ne tuottavat ja hyväksyvät. (Juhila 2006, 206–207.)

Sosiaalipsykologi Erving Goffman (1971) on tarkastellut kasvokkaista, ihmisten välistä vuorovaikutusta. Goffmanin (1971, 26–30) ja Goffmanin ja Koskisen (2012, 23–40) mukaan ihmiset haluavat muiden näkevän itsensä yleisesti hyväksyttävänä henkilönä ja pyrkivät esityksissään tukemaan tätä annettua vaikutelmaa. Hänen keskeisimmät käsitteensä ovat vuorovaikutusjärjestys ja kasvotyö. Vuorovaikutusjärjestys tarkoittaa ihmisten tekoja ja toimintaa, jotka he suhteuttavat muihin tilanteessa oleviin ihmisiin ja heidän toimintaansa. Kasvotyöllä hän puolestaan kuvaa sitä, miten ihmiset tässä sosiaalisten tilanteiden vuorovaikutusjärjestyksessä pyrkivät säilyttämään sekä omat että toisten kasvot. Tällä tarkoitetaan sitä, että ihminen pyrkii välttämään sosiaalista häpeää, jota kokee, mikäli ei kykene toimimaan normien mukaisella tai halutulla tavalla. Asiantuntijavallan yksi ilmenemismuoto on se, että asiakas kokee menettävänsä kasvonsa asiakasprosessissaan, kun työntekijältä jää ”myönteinen kasvotyö” tekemättä. Se välittyy asiakkaalle häpeää ja syyllisyyttä tuottavina äänensävyinä, ilmeinä ja eleinä. (Mönkkönen 2018, 63.) Tämän tunnistaminen on olennaista sosiaalityöntekijälle, jotta hän voi huomioida sen asiakassuhteessa.

”We do not judge, blame, or shame ... We don't do that with each other. We don't do that with supervisors, the supervisees. The CEO doesn't do it. It's not a part of our culture. We are an extremely supportive place to be.” (Nro 17, 593.)

Hienotunteisessa kohtaamisessa sosiaalityöntekijä omalla sanallisella viestinnällään ja sanattomalla toiminnallaan pyrkiä tietoisesti luomaan keskustelulle kunnioittavan ja turvallisen ilmapiirin (Mönkkönen 2018, 51), jossa asiakkaan ei tarvitse kantaa häpeää tai huolta kasvojen menetyksestä. Jakamalla tietoa traumaista ja niiden vaikutuksista asiakkaalle, työntekijä voi poistaa työskentelyyn liittyvää stigmaa ja asiakkaan kokemuksiin liittyvää häpeää.

” I think the critical thing is telling the truth and relieving guilt and shame. So it is helping the youth to understand in context that this is normal, natural response to what happened to you and it wasn't your fault. Like you're not alone, you're not weird, and it's not your fault.” (Nro 17, 592.)

” I didn't think anything was wrong, I know I had a pretty crappy childhood.” (Nro 2, 4307.)

” Struggling with headaches, concentration lapses and nightmares. Needs help in understanding the impact of trauma. Normalised impact and identified football as a coping resource.” (Nro 4, 5867.)

”I’ve had nearly my whole life a lot of struggles with anxiety, depression, it’s only been in the last 5 years that i have actually heard about trauma concepts and realised that they were all part of the same thing.” (Nro 2, 4307.)

5.4 Reflektointi asiantuntijuuden työvälineenä

Asiantuntijuus edellyttää sosiaalityöntekijältä myös kykyä itsereflektioon ja itseymmärrykseen. Näiden avulla työntekijä perustelee toimintaansa ja päätöksiään sekä tarkastelee niitä eettisen kestävyuden näkökulmasta. (Sipilä 2011, 115.) Kyetäkseen työskentelemään eettisesti, sensitiivisesti ja eroja kunnioittavasti sosiaalityöntekijän tulee kyetä analysoimaan itseään ja omaa toimintaansa.

” Regular reflective spaces to think and talk enhancing sense of knowing and increasing self-awareness of thoughts and feelings.” (Nro 6, 220.)

Sosiaalityöntekijän tulee siis reflektoiden kysyä itseltään, miten hän suhtautuu asiakkaaseen ja miten hän näkee asiakkaan elämäntilanteen ja siihen vaikuttavat syyt. (Laitinen & Kempainen 2010, 174–175.) Ilman reflektointia sosiaalityö taantuu teknistä rationaalisuutta toteuttavaksi viranomaistoiminnaksi. Reflektointi sosiaalityön toimintana tarkastelee kriittisesti työn tekemiseen vaikuttavia julkista valtaa, rakenteita ja toimintatapoja sekä työntekijän henkilökohtaisia ajatusmalleja, arvoja, käsityksiä ja toimintatapoja. Professionaalisuuden olennainen osa on reflektointi yksilönä ja yhdessä muiden työntekijöiden kanssa, jolloin pohdintojen tuloksena saattaa näyttäytyä tarve toiminnan muutokselle, johon sosiaalityöntekijältä edellytetään ammatissaan myös valmiutta. (Rostila & Vinnurva 2014, 217; Laitinen & Kempainen 2010, 138.)

” I have developed a capacity for reflection so that I can make sense of some of the challenges that I encounter. (Nro 6, 219.)

” It is important that spaces are provided for all adults working in this sector to reflect and feel supported.” (Nro 6, 219.)

” Reflective practice and supervision to consider the emotional impact of the work on myself.” (Nro 6, 218.)

Avoin ja refleктоiva työskentely mahdollistaa asiakassuhteen kehittymisen myönteiseen suuntaan, työntekijän oman työssäjaksamisen, työntekijän omaan viranomaisrooliinsa

kuuluvien rajojen asettamisen ja tätä kautta asiakkaan turvallisuuden tunteen vahvistamisen työskentelyssä. Aktiivisesti avointa ja turvallista asiakassuhdetta rakentamaan pyrkivä, asiakkaan toimijuutta vahvistava sekä omaa toimintaa refleктоiva työskentelytapa ovat näin ollen olennaisia toimia sosiaalityön asiantuntijana työskenneltäessä.

6 ASIAKKAAN OSALLISUUS

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustulosten toista pääluokkaa, joka käsittelee asiakkaan osallisuutta. Aineistosta löydettyjä tutkimuksen kannalta olennaisia asiakkaan osallisuutta lisääviä ja vahvistavia tekijöitä käsitellään vuoropuhelussa sosiaalityön vuorovaikutusta analysoivan kirjallisuuden kanssa. Luvussa vastataan tutkimuskysymykseen ”Minkälaisia kokemuksia sosiaalityössä asiakkailla ja työntekijöillä on traumainformoidun työotteen käytöstä asiakassuhteen vuorovaikutuksessa?”.

Toinen pääluokka on asiakkaan osallisuus. Se on esitelty taulukossa 6. Tähän pääluokkaan sisältyvät ne traumainformoidun työotteen osatekijät, jotka edistävät asiakkaan osallisuutta asiakassuhteessa. Tässä pääluokassa esiintyvät asiakkaan osallistumista ja sitoutumista kannustavia sekä toimijuutta vahvistavia tekijöitä, joita sosiaalityöntekijä omalla asenteellaan ja toiminnallaan voi vahvistaa. Tarkastelemalla tätä pääluokkaa kokonaisuutena, saadaan vastaus toiseen tutkimuskysymykseen. Sen tarkoituksena on löytää niitä traumainformoidun työotteen osatekijöitä, jotka edistävät luottamuksen syntymistä ja asiakassuhteen rakentamista sosiaalityössä.

Sosiaalihuollon asiakaslaissa (812/2000) on määritelty sosiaalityön tavoitteet asiakastyössä, asiakkaan asema ja oikeudet. Tavoitteena on vahvistaa asiakkaan osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta, parantaa asiakassuhteen luottamuksellisuutta ja turvata asiakkaan oikeus hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Oleellinen osa sosiaalityöntekijän asiantuntijuutta onkin kyky nähdä asiakkaan osallisuus omassa prosessissaan merkittävänä ja aktiivisesti pyrkiä vahvistamaan sitä.

Keskeinen löytö tässä pääluokassa on asiakkaan asiakassuhteissa kokema luottamus ja kuuluksi tuleminen. Aineistossa korostuu sosiaalityöntekijän osoittama asenne asiakasta ja työskentelyä kohtaan. Työntekijän empaattinen, sensitiivinen ja asiakaslähtöinen asenne edistävät luottamuksen syntymistä asiakassuhteessa.

Taulukko 6. Pääluokka: Asiakkaan osallisuus

Asiakkaan osallisuus	
Luottamus	Sosiaalityöntekijän läsnäolo
	Työntekijä pitää mitä lupaa
	Avoimuus
	Kokemus kunnioituksesta
	Asiakassuhteen rakentaminen
	Sensitiivinen lähestymistapa
	Työntekijä on rehellinen
	Vaikeista asioista puhuminen osoittaa luottamusta
	Autan lasta luotettavan asiakassuhteen kautta
	Antamalla aikaa luottamus lisääntyy
	Työntekijä tapaa, kun lupaa
	Kuulluksi tuleminen
Työntekijän tulee kuunnella ja osoittaa empatiaa	
Asiakas kokee valinnanmahdollisuuden	
Yksilöllinen työskentely	
Tarpeet ja toiveet otetaan huomioon	
Tavoitteena yhteistyö	
Asiakkaan halu kertoa omia ajatuksia ja kokemuksia	
Työntekijä kuuntelee tarkasti ja tuomitsematta	
Työntekijä on aidosti kiinnostunut	
Perhe tulee kuulluksi	
Työntekijä kuuntelee avoimella mielellä	
Asiakasta ei tuomita	
Ei tarvitse mahtua yhden mallin palvelulaatikkoon	
Asiakas voimaantuu	
Voimavaralähtöinen työskentely	
Kokemus rohkaisi sitoutumaan	
Työntekijän tulee kuunnella empaattisesti	

6.1 Luottamus osallisuuden perusta

Tutkimustulosten perusteella asiakkaan kokema turvallisuus näyttää olevan merkittävä tekijä edistämään työntekijän ja asiakkaan välisen luottamuksellisen suhteen syntymistä. Luottamus on yksi arvokkaan kohtaamisenperiaatteista (Banks 1995, 26–27). Asiakkaan tulee voida luottaa siihen, että työntekijä on hänen puolellaan ja ajaa hänen asiaansa parhaalla

osaamallaan tavalla ja asiantuntemuksella. Työntekijän luotettavuus välittyy asiakkaalle työntekijän tavasta kohdata hänet ja olla vuorovaikutuksessa. Parhaimmillaan asiakassuhteessa asiakas kokee työntekijän välittävä, haluavan aidosti auttaa häntä sekä kunnioittavan häntä ainutlaatuisena yksilönä. Näin kokiessaan yhteistyö tarjoaa asiakkaalle voimaannuttavan sosiaalisen kokemuksen ja rakentaa keskinäistä luottamuksen ilmapiiriä asiakassuhteeseen asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välille. (Laitinen & Kempainen 2010, 170.)

”I chose a different career path to you. It’s impacted on me, so just be respectful of that... I’m not asking to bow down to me or anything like that, but just general respect for people... I haven’t chosen to be on benefits, it’s just how things have happened with my mental health.” (Nro 16, 105.)

” So that, luckily, in my position as a school-based clinician, you really get the opportunity to build that one-on-one relationship and close relationship with families. and so that’s something I’ve found in my experience is key and once I have done that then I can really be open and honest with them and work on the things that specifically are addressing some of the trauma.” (Nro 3, 2871.)

Asiakassuhteen yksi merkittävin perusta on luottamus. Lähtökohtana kuitenkin on, että sosiaalityöntekijän tulee ansaita asiakkaan luottamus, sillä se ei lähtökohtaisesti ole olemassa toisin kuin sosiaalityöntekijän asiakasta kohtaan luottamus. (Laitinen & Kempainen 2010, 171.) Osoittaessaan uskoa asiakkaan omiin edellytyksiin työntekijä vahvistaa asiakkaan luottamusta työntekijän haluun auttaa ja tukea sekä työskentelyn muutosmahdollisuuksiin. Työntekijän osoittama läpinäkyvyys ja rehellisyys sekä asiakkaan kokema luottamus ovat edellytyksiä asiakkaan avoimuudelle ja osallistumishalukkuudelle työskentelyssä. Työntekijän tuleekin asettaa arvo asiakkaan omalle osallistumiselle ja pyrkiä sitä kohti tietoisesti asiakasta kannustaen.

” All of the participants in our study agreed that consistency and transparency were critical to breaking patterns of relational trauma that had compromised the youth’s ability to trust adults.” (Nro 17, 591.)

” And um, they encourage us to empower ourselves. Greatly. One hundred and ten percent. And the[y] recognize our skills and our strengths.” (Nro 1, 595.)

Tutkimusaineistossa sosiaalityöntekijän asiakasta kohtaan osoittama kunnioitus sekä sovi-
tuista asioista ja aikatauluista kiinnipitäminen olivat myös asiakassuhteen luottamusta

vahvistavia tekijöitä. Toisaalta asiakastapaamisissa sosiaalityöntekijän osoittama joustamattomuus asiakkaan tarpeita kohtaan, esimerkiksi ajankäytössä puolestaan vähensi asiakkaan kokemaa luottamusta työntekijää kohtaan.

” You know our youth are hypervigilant, and they’re checking like, do you come when you say you’re going to come? Are you on time? Are you present? Do you let me leave? ... I don’t think it matters if you are rock climbing or getting ice cream or doing a life book. I don’t think it matters. I think it’s the act of showing up when you say and being present.” (Nro 17, 591)

” My counsellor is trying to help me. Every time she sends Drug Court something in [location], she shows me what she sends. So yeah, she keeps it real. (Nro 1, 593.)

”I remember I had one particular incident when I went along, and I said to the guy, ‘Look, if I start to feel unwell or if we need to stop, can we stop the interview and can I walk out for five minutes?’ The guy says, ‘No’. He says, ‘I’ve got 40 minutes. It’s got to be done in 30 minutes’. He said, ‘To be honest, all you veterans that say you’ve got PTSD and everything, it’s just a crock of s***.’” (Nro 16, 102.)

Asiakassuhteen luottamusta voidaan kasvattaa myös puhumalla vaikeista tunteista ja työstää niitä. Turvalliseksi koetussa suhteessa asiakas voi tuoda työskentelyyn myös negatiivisia tunteitaan kuten pelkoa, vihaa, pettymystä tai häpeää.

” [A challenge is that] I do feel like the trauma is getting used in places it shouldn’t. I wish there was another like friendly word for it, because you hear trauma and people freak out.” (Nro 10, 331.)

” People shut down and don’t want to talk about it.” (Nro 10, 331.)

6.2 Valta-asetelma asiakassuhteen vuorovaikutuksessa

Vuorovaikutus on käsite, johon kuuluu kommunikaatio ja osapuolten väliset suhteet. On tärkeää tunnistaa, etteivät kaikki kohtaamisen muodot ole osapuolille automaattisesti positiivisia kokemuksia. Näin erityisesti silloin, jos niihin liittyy tunnistamatonta valtaa tai tavoitteellista vallankäyttöä. Asiakasnäkökulmasta sosiaalitoimistossa asioimiseen ja sosiaalityöntekijöiden kanssa työskentelyyn voi liittyä kielteisiä ja leimaavia piirteitä. Juhilan (2018, 112, 115) mukaan asiakastutkimuksissa on selvinnyt, että asiakkaat kokevat sosiaalitoimistossa asioimisen useasti joutumisena ja epämiellyttävinä paikkoina.

”I think culturally, as well, we come across some barriers where seeking help for mental health or just resources has a negative stigma to it.” (Nro 10, 331.)

”Those of us with trauma...we are actually really fearful of systems...we feel like people might collude against us and then we feel a bit guilty for feeling paranoid about that, and if we assert ourselves, we feel we are going to be considered mad or bad for kind of misbehaving.” (Nro 2, 4037.)

Myös sosiaalityön asiakassuhteen vuorovaikutukseen liittyy valta, sillä se on lähtökohdiltaan epäsymmetrinen sekä tiedollisella tasolla että vaikuttamisen mahdollisuuksissa, vaikka tasa-vertainen kohtaaminen olisikin tavoitteena. Valtaa sosiaalityön asiakassuhteeseen tuo se, että työskentely tapahtuu ammattilaisen hallinnoimassa toimintaympäristössä ja on tilanteessa ammattilaisena roolissa, mikä antaa auktoriteettiaseman suhteessa asiakkaaseen. Tämä ilmenee useimmiten sanattomassa viestinnässä. (Mönkkönen 2018, 18–19, 50, 60, 63.) Voidakseen toimia ottaen tämä epäsymmetrisyys huomioon, tulee sosiaalityöntekijän olla tietoinen omasta asemastaan suhteessa asiakkaaseen ja tiedostaa suhteessa esiintyvä epäsymmetrisyys vähentääkseen sen vaikutusta työskentelyyn. Tämän tiedostaminen on olennaista, sillä asiantuntijavalta ei useinkaan ole tiedostettuja moni ammattilainen saattaa kokea työskentelevänsä asiakas huomioiden (Mönkkönen 2018, 78). Sosiaalityöntekijän on mahdollista kuitenkin purkaa toimintaympäristöön liittyvää valta-asetelmaa tiedostaessaan sen sekä kohtaamalla asiakas kunnioittavasti ja kuulemalla häntä. Sosiaalityöntekijän asenne ja asennoituminen vaikuttavat asiakkaan arvostavan kohtaamisen muotoutumiseen. (Laitinen & Kempainen 2010, 174–175.)

”You get to choose if you want to hire me to work with you ... or you could even choose to fire me ... You’re not going to hurt my feelings by any means. This is something that you have control over.” (Nro 17, 591.)

” [Most important are] the parents and actually giving them a voice and actively listening to what they need makes them feel like they are being heard.” (Nro 10, 333.)

6.3 Autettavasta aktiiviseksi toimijaksi

Vaikka sosiaalityö ja sosiaaliset ongelmat kuuluvat yhteen, voi sosiaalityöntekijä kohdata asiakkaan oman asiansa ja elämänsä asiantuntijana. Tällöin tapaamisessa ei katsotakaan

olevan auttaja ja autettava, vaan kaksi ihmistä, jotka pyrkivät löytämään yhdessä esillä olevaan ongelmaan ratkaisun tai lievittämään sen vaikutuksia. Asiakasta ei tule nähdä työn kohteena, vaan tiedon tuottajina. Ymmärrys asiakkaan tilanteesta rakentuu vuorovaikutuksessa. Tässä lähestymistavassa asiakkaalla on paikka vaikuttaa siihen, miten hänen tilanteensa ja ongelmansa määritellään. Näin hän on itse toimijana mukana työstettävän asian määrittelyssä ja tavoitteiden asettamisessa omassa prosessissaan.

” [W]e set our own goals here and they’re – they don’t really tell you hey this is what we want from you.” It’s whatever you want to do. And we’ll help you to get there.” (Nro 1, 595.)

” They give you... I would say guidelines. You know, like this is what you should be doing. You know. And, I mean it’s broad spectrum. And ’cause I mean each person individually, you know, has their own way of recovery and you know, what might fit me might not fit this guy. so it’s nice...” (Nro 1, 594.)

” Whenever I want to do, whatever I need to do to get where I want to be, I mean, that’s up to me.” (Nro 1, 594.)

Symmetristen sosiaalisten identiteettien rakentumisen kannalta merkittävää on se, että asiakas voi itse määritellä ongelmaansa ja sen syitä oman kokemusmaailmansa kautta. Nimettäessä ja paikannettaessa ongelmaa, sen syitä sekä ratkaisumahdollisuuksia, rakentuu vuorovaikutuksessa narratiiveja. Narratiiveissa henkilön itsensä tuottamat sosiaaliset identiteetit ovat merkittävässä osassa, kun arvioidaan sosiaalityössä sitä, miten tilanteeseen voidaan saada muutosta. Sosiaalityössä toistuvat usein asiakkaan uhrin ja toimijan ja sosiaalityöntekijän tukijan ja kontrolloijan identiteetit. (Juhila 2006, 212.)

Sosiaalityössä merkitystä onkin sosiaalityöntekijän taidolla olla neutraali asiantuntija, kun työskennellään erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden kanssa. Neutraalilla asiantuntijuudella Sipilä (2011, 144) tarkoittaa rinnalla kulkemista ja asiakkaan kumppanina toimimista sekä asiakkaan tilanteen jäsentämistä tiedon ja asiakkaan kertoman avulla kuitenkin ratkaisematta asioita asiakkaan puolesta, hälventäen sosiaalityöhön perinteisesti liitettyä pelkoa asiakkaaksi joutumisesta. Sosiaalityöntekijän vahvistaessa asiakkaan toimijuutta hän antaa asiakkaalle kuuluvan vallan päättää omista asioistaan sosiaalityön prosessissa. Olennainen osa sosiaalityön professionaalisuutta on luottaa asiakkaan omaan toimintakykyyn häntä koskevissa asioissa, vaikka itse työntekijänä arvioisi asiakkaan parhaan toisella tavalla. Kontrollin ja tuen ristiriita on kuitenkin yksi sosiaalityön perusristiriidoista. Samalla

kun sosiaalityön tehtävänä on kulkea asiakkaan rinnalla ja vahvistaa heidän omia resurssejaan tai pitää huolta niistä, joiden omat voimavarat eivät ole riittäviä, on sosiaalityössä myös kontrollitehtävä silloin, kun ihmisen käyttäytymisen katsotaan olevan haitallista itselle, läheisille tai yhteiskunnalle. Tuki ja kontrolli ovat sosiaalityössä usein rinnakkain toisiinsa liittyneinä siten, että niitä on vaikea irrottaa erillisiksi asiakassuhteessa. (Juhila 2006, 216.)

Työskentelyn kannalta olennaista on se, että tavoitteena on edetä asiakkaan toimijuuden vahvistamista kohti. Työntekijän on pyrittävä tukemiseen ilman asiakkaan syyllistämistä ja samalla hänen ihmisarvoaan kunnioittavasti. Näin tehdessään sekä luoden välittävän ja turvallisen ilmapiirin, sosiaalityöntekijä antaa asiakassuhteessa tilaa ja mahdollisuuksia asiakkaalle. Asiakassuhteessa, jossa asiakas kokee tulevansa hyväksytyksi kaikkine puolineen, mahdollistaa sosiaalityöntekijä hänelle muutoksen ja identiteetin uudelleen työstämisen. (Väyrynen 2007, 187.) Pyrkiessään vahvistamaan asiakkaan toimija identiteettiä sosiaalityöntekijä antaa asiakkaalle myös vastuuta hänen omasta toiminnastaan ja sen seurauksista. Kunnioittava työskentely edellyttää työtappaa, jossa asiakkaan osallisuudelle annetaan tietoisesti tilaa. Asiakkaan osallisuutta vahvistettaessa tuetaan häntä samalla ottamaan vastuuta omasta elämästään, ratkaisuksistaan ja teoistaan. (Laitinen & Kemppainen 2010, 162.) Tällainen työskentely on vaativaa, sillä toimijuuden ja oman vastuun korostaminen kulkevat asiakkaan syyllistämisen ja sosiaalityöntekijän kontrollin kanssa lähekkäin (Juhila 2006, 202, 212–214). Asiakkaan kokiessa, että työntekijä on aidosti kiinnostunut kuulemaan häntä ja hänen toiveitaan tuomitsematta, tavoiteltu yhteistyö saa hedelmällisen pohjan. Tämänkaltaisen voimavaralähtöinen työskentely mahdollistaa asiakkaan voimaantumisen ja oman vastuun ottamisen. Asiakkaan oma aktiivinen osallistuminen on edellytys muutokselle, joka vahvistaa myös asiakkaan halua olla aktiivinen toimija omassa prosessissaan. Vahvistamalla asiakkaan osallisuutta mahdollistuu asiakkaan identiteetin siirtyminen autettavasta uhrista aktiiviseksi toimijaksi, jolloin vahvistetaan siis samalla hänen omaa vastuutaan työskentelyssä.

” I think there needs to be focus on it being really a person-centred approach and say, ‘This isn’t working for me at the moment and that’s how I would like things to be,’ and giving them that sense of responsibility.
(Nro 4, 6.)

Positiivinen kokemus kuulluksi tulemisesta myös rohkaisee asiakasta jakamaan elämänsä kokemuksiaan sekä kertomaan omia ajatuksiaan ja tarpeitaan. Voidakseen tarjota asiakkaalle tämänkaltaisen kokemuksen, tulee työntekijällä olla halua ja taitoa työskennellä siten, että

asiakas kokee työntekijän aitoa kiinnostusta itseään ja omaa elämäänsä kohtaan. Sosiaalityöntekijän työn tekemisen tapa ja viitekehys sekä sisäistetyt arvot vaikuttavat huomattavasti siihen, miten ja millaisena asiakas kokee tulleensa nähdyksi asiakassuhteessa. Tutkimustuloksista voidaan siis havaita, että asiakkaan kokiessa suhteen sosiaalityöntekijään turvallisiksi ja sitä kautta luottamukselliseksi hän osallistuu aktiivisemmin ja sitoutuneemmin työskentelyyn edistääkseen omaa asiaansa.

” Finally, participants described being most engaged when they felt heard and understood by workers who were gentle, supportive and able to connect their current experience with their trauma history.” (Nro 2, 4308.)

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustuloksia ja teorian välistä yhteyttä. Tarkastelusta muodostetaan yhteenveto ja tuodaan esiin sosiaalityön asiakkaiden ja työntekijöiden kokemusten merkitys traumainformoidusta työotteesta vuorovaikutuksen kannalta. Lisäksi esitellään tutkimustulosten, sosiaalityön vuorovaikutusta käsittelevän kirjallisuuden ja vuorovaikutusteorioiden vuoropuhelusta syntynyt Sosiaalityön vastavuoroisen vuorovaikutuksen tila -malli. Pohdinnassa arvioin tehtyä tutkimusta. Arvioinnissa huomioidaan tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys sekä ehdotetaan jatkotutkimuskohteita. Luvun viimein osa on reflektointi tutkimustyöstä.

7.1 Sosiaalityön vastavuoroisen vuorovaikutuksen tila -malli

Trauma-informoidun sosiaalityön ytimessä on asiakaslähtöiset käytännöt, joilla edistetään luottamusta, turvallisuutta, yhteistyötä, toivoa ja jaettua valtaa asiakassuhteessa. Kuten tutkimusaineistostani on havaittavissa, useissa sosiaalityön työympäristöissä on jo käsitys sen hyödyistä ja kokemusta sen käytöstä. Tämänkaltaisen työskentelyn keskiössä on sosiaalityöntekijän ymmärrys siitä, että traumakokemukset voivat olla asiakkaan ongelmien juuri-syynä, ne voivat selittää asiakkaan toimintaa ja siksi niiden huomioon ottamisella voidaan tuottaa muutosta asiakkaan elämään ja koettuun hyvinvointiin.

Tarkasteltaessa tutkimukseni tuloksia, kokemuksia traumainformoidun työotteen käytöstä voidaan havaita niiden olevan yhteneviä luvussa 3 tarkastelemieni sosiaalityön vuorovaikutuksen osatekijöiden kanssa sekä tukevan luvussa 4 esiteltäviä vuorovaikutusteorioita. Kun sosiaalityöntekijällä on teoreettista tietoa traumaista ja niiden vaikutuksesta yksilöön, voi hän lähestyä asiakasta ymmärryksellä pyrkien rakentamaan turvallisuutta ja luottamusta asiakassuhteeseen eli traumainformoidulla työotteella.

Sosiaalityöntekijän asiantuntijuus, joka näkyy ymmärrystä tuottavana tietona, mahdollistaa asiakassuhteessa tavoitteellisen pyrkimyksen työskennellä vastavuoroisen vuorovaikutuksen vaihtoalueella. Työskennellessään tietoisesti vuorovaikutteisesti vaihtoalueella, sosiaalityöntekijä pyrkii kuuntelemaan asiakasta kannustaen häntä kertomaan omia ajatuksiaan, toiveitaan, pelkojaan ja kokemuksiaan. Tällaisen työskentelyn tavoitteena on vahvistaa asiakkaan toimijuutta eli toimintakykyä ja vaikutusmahdollisuuksiaan omassa sosiaalityön

prosessissaan ja laajemmin omassa elämässään. Toisena työskentelyn tavoitteena on turvallisuutta lisäämällä luoda luottamusta asiakassuhteeseen ja sitä kautta lisätä asiakkaan aktiivista osallisuutta. Kokonaistavoite työskentelyssä on muutoksen aikaansaaminen asiakkaan tilanteessa, joka edellyttää sosiaalityöntekijältä uuden tiedon tuottamista asiakkaan prosessin etenemiseksi asiakkaan kertoman perusteella. Saavuttaakseen yhdessä tämän tavoitteen sosiaalityön prosessissa, tulee asiakkaalla olla mahdollisuus tunnistaa ja jakaa tarpeensa sekä asettaa niiden mukaan itse muutokselle oma tavoitteensa. Vastavuoroinen vuorovaikutus, jossa asiakas kokee tasavertaisuutta ja valinnanmahdollisuutta omassa prosessissaan, voi tarjota asiakkaalle merkittävän voimaantumisen kokemuksen tilanteessa, jossa ihmisen oman elämän ohjauskyky ja vaikutusmahdollisuudet ovat heikentyneet traumakokemuksen myötä. Traumainformoidussa työotteessa on tavoitteena palauttaa ja vahvistaa jälleen näitä osa-alueita yksilön omassa elämässä ja toiminnassa. Tämä näyttää olevan mahdollista vuorovaikutuksen keinoin sosiaalityön asiakassuhteissa.

Suorsan (2017) teoria leikistä, eli olosuhteista, joissa ihminen voi heittäytyä avoimeen keskusteluun ja Virtasen (2015) teoria tukea antavasta viestinnästä vuorovaikutustilanteessa esittelevät keinoja, miten sosiaalityöntekijä ja asiakas saavuttavat asiakassuhteessa ideaalin olemisen tilan, jossa vuorovaikutus on työntekijän ja asiakkaan välillä jaettu tapahtuma ja kokemus. Samat vaikuttavat tekijät korostuivat myös tutkimustuloksissani. Suorsan (2017) esittelemistä asiakkaan turvallisuutta ja muutosmotivaatiota lisäävistä olosuhteista tutkimusaineistostani nousi esiin tunne kiireettömyydestä, työntekijän läsnäolosta ja aidosta kiinnostuksesta asiakasta ja hänen elämäänsä kohtaan. Virtanen (2015) keskittyy tukea antavan osallistujan, sosiaalityöntekijän, olemisen ja vuorovaikutuksen tapoihin. Näiden tekijöiden kanssa yhtenevästi omassa tutkimuksessani tuli esiin kuulluksi tulemisen merkitys, työntekijän asiakasta kohtaan osoittama kunnioitus, kokemus työntekijän luotettavuudesta sekä työntekijän ymmärrys ja aktiivinen pyrkimys lieventää asiakassuhteessa olemassa olevan valta-asetelman vaikutusta.

Kuulluksi tuleminen asiakassuhteessa näyttäytyy yhdistävänä tekijänä, kun tarkastellaan sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välisen turvallisuuden, luottamuksen, ymmärryksen ja asiakkaan osallisuuden ydintä. Asiakkaiden kokemuksissa korostuu vaikutelma siitä, onko sosiaalityöntekijä kuullut vai kuunnellut. Yksi merkittävin asiakkaan luottamusta sosiaalityöhön murentava kokemus onkin havaittu olevan sosiaalityöntekijän näennäinen kuunteleminen, jolloin työntekijä kyllä kuulee, mutta jättää huomiotta asiakkaan kertoman. (Pohjola ym.

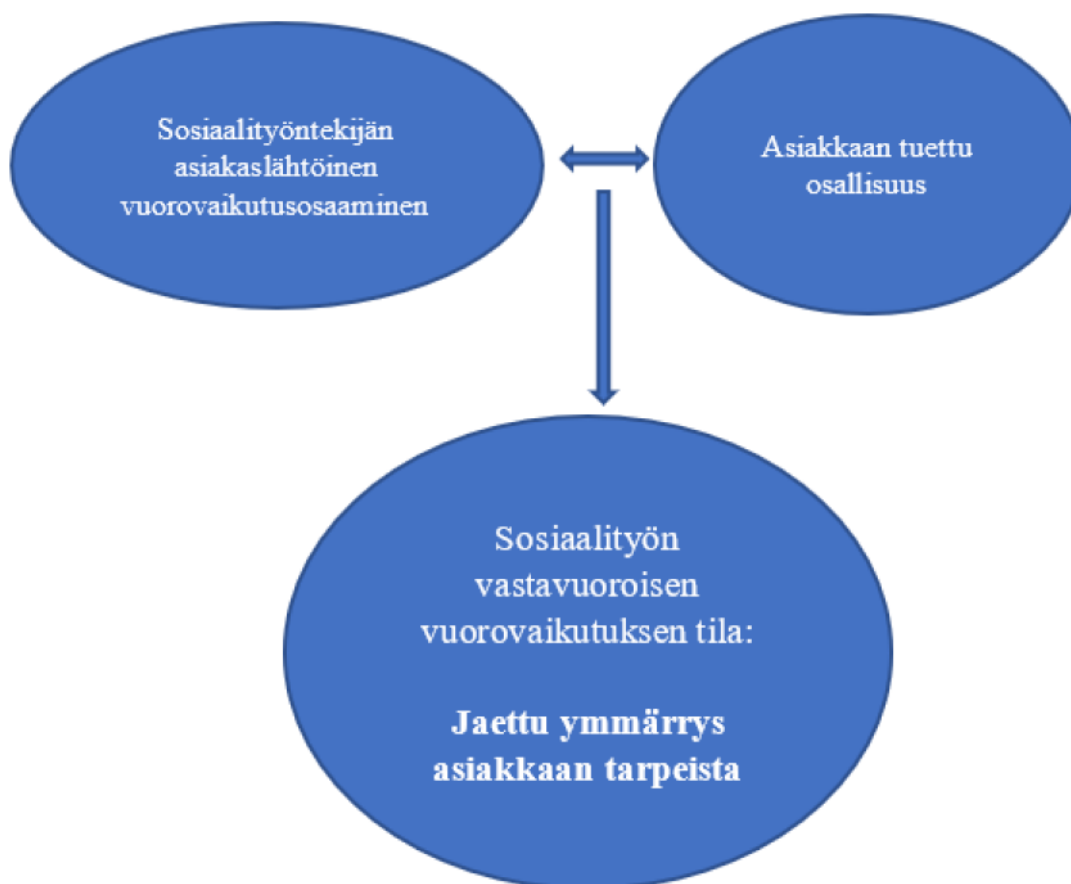
2015, 183.) Tätä tukee myös oma tutkimustulokseni siitä, että traumainformoitu työote, jossa asiakas kokee tulevansa kuulluksi, lisää luottamusta asiakassuhteessa. Sosiaalityöntekijän ollessa aidosti kiinnostunut asiakkaasta ja hänen tilanteestaan, osoittaessa empatiaa ja kannustaessa asiakasta kertomaan tarpeitaan ja pelkojaan, asiakkaalla on mahdollisuus tulla rehellisesti kuulluksi kokematta häpeää omasta tilanteestaan ja näin ollen kokea toimijuutta sekä voimaantumista omassa asiakasprosessissaan sekä elämässään.

Kun sosiaalityöntekijän työskentelyä ohjaa asiakaslähtöisyys, näkyy se hänen toiminnassaan ja asenteessaan, kuten asiakkaiden kokemukset tutkimustuloksissani osoittavat. Asiakkaan arvostus ja sovitusta kiinnipitäminen ovat esimerkkejä sosiaalityöntekijän asenteesta ja toiminnasta, joiden kautta asiakkaalla on mahdollisuus kokea kunnioitusta ihmisenä sekä merkitystä ja luottamusta asiakassuhteessa. Kun asiakassuhteessa on luottamusta, mahdollistaa se avoimen ja vastavuoroisen vuorovaikutuksen asiakkaan ja työntekijän välillä. Tällainen vuorovaikutus taas mahdollistaa asiakkaalle eriävänkin mielipiteen kertomisen ja palautteen antamisen työntekijälle. Ollessaan valmis reflektomaan omaa toimintaansa sosiaalityöntekijä voi saada uusia näkökulmia ja välineitä kehittää toimintaansa. Luovuttaessa tavanomaisesta työntekijän asiantuntija- ja asiakas rooleista, asiakas voi aktivoitua täysivaltaiseksi vuorovaikutustilanteen osallistujaksi, joka mahdollistaa työntekijälle myös uuden oppimisen ja asiantuntijana kehittymisen. (Pohjola ym. 2015, 186.)

Tutkimustuloksista rakentuu yhdessä tutkimuksessa käsiteltyjen Pohjolan ym. (2015), Virtasen (2005) ja Suorsan (2017) vuorovaikutusteorioiden sekä sosiaalityön vuorovaikutusta käsittelevän kirjallisuuden kanssa Sosiaalityön vastavuoroisen vuorovaikutuksen tila -malli, joka on esitelty kuviossa 4. Mallissa on nähtävissä, miten sosiaalityöntekijä omalla vuorovaikutusosaamisellaan voi edistää asiakkaan tarpeiden näkyväksi tekemistä asiakaslähtöisesti. Kiinnittäessään huomionsa traumainformoidun työotteen käyttöön eli turvallisuutta ja luottamusta edistävien olosuhteiden ja olemisen keinojen hyödyntämiseen, voi sosiaalityöntekijä vahvistaa asiakkaan toimijuutta, kannustaa häntä aktiiviseen osallisuuteen sosiaalityön prosessissaan sekä motivoida muutokseen elämässään. Sen johdosta asiakassuhteessa voidaan saavuttaa jaettu ymmärrys asiakkaan tarpeista sosiaalisessa vuorovaikutuksen tilassa, jossa osapuolet ovat vastavuoroisessa kanssakäymisessä toistensa kanssa.

Traumainformoidun työotteen avulla sosiaalityöntekijä voi siis saavuttaa syvällisen ja laajan ymmärryksen traumakokemusten vaikutuksesta yksilön toimintakykyyn ja arkeen. Tämän ymmärryksen kautta työntekijällä on mahdollisuus tavoittaa asiakkaan elämän haasteiden juurisyyt siten, että niihin voidaan puuttua ja sitä kautta saavuttaa tavoiteltu muutos yksilön elämässä joko asiakasprosessissa itsessään, moniammattillisen yhteistyön keinoin tai palveluohjauksella saavutettavan täsmällisemmän avun kautta.

Kuvio 4. Sosiaalityön vastavuoroisen vuorovaikutuksen tila -malli

Sosiaalityöntekijän vuorovaikutusosaaminen koostuu ammatillisesta asiantuntijuudesta, tiedosta ja aidosta halusta tukea asiakasta vastavuoroiseen kanssakäymiseen. Osaamisellaan sosiaalityöntekijä rohkaisee asiakasta osoittaen läsnäoloa, kunnioitusta ja ymmärrystä. Asiakkaan kokiessa luottamusta ja tulleensa kuulluksi, hän todennäköisemmin asettuu avoimeen ja aktiiviseen suhteeseen työntekijän kanssa ja ilmaisee tarpeitaan. Tämä asetelma mahdollistaa vastavuoroisen vuorovaikutuksen tilan kehittymisen, jossa yhteistyössä sosiaalityöntekijä ja asiakas jakavat ymmärryksen asiakkaan tilanteesta ja tarpeista. Tällöin

niiden ratkaisemiseksi voidaan löytää keinoja ja muutos mahdollistuu. Näin ollen voidaan havaita, että yhteiskunnan tuottamalla palvelulla on mahdollista tuottaa subjektiivisesti koettua hyvinvointia ja parantaa yksilön elämälaatua, mikä rakentuu sosiaalityössä työntekijän ja asiakkaan välisessä suhteessa. Tutkimustuloksistani on nähtävissä, että traumainformoitu työote edistää sosiaalityöntekijän vuorovaikutusosaamista ja ymmärrystä asiakkaan sensitiivisestä kohtaamisesta mahdollistaen näin ollen turvallisuuden lisäämisen ja luottamuksen rakentamisen sosiaalityön asiakassuhteeseen.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuusmittarit on kehittyneet pääasiassa kvantitatiivisia menetelmiä hyödyntävissä luonnontieteissä, joten ne eivät ole suoraan sovellettavissa kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin (Kananen 2010, 68–69). Kuitenkin myös laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on tarkasteltava.

Aineiston analyysia arvioitaessa voidaan käyttää validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä, jotka soveltuvat käytettäväksi myös laadullisen tutkimuksen yhteydessä. Validiteetti varmistaa, että tutkimuksessa on tutkittu oikeita asioita ja niiden yleistettävyyttä, reliabiliteetilla tarkastellaan tutkimustulosten toistettavuuden mahdollisuutta. (Kananen 2010, 68–69; Tuomi & Sarajärvi 2018, 160–161.)

Dokumentaatio on tärkeä keino varmistaa tutkimuksen luotettavuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, että kaikki ratkaisut tutkimuksen eri vaiheissa perustellaan ja dokumentoidaan lukijan nähtäväksi. (Kananen 2010, 69.) Tämän avulla tutkimustulokset on mahdollista jäljittää systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa ja niiden uudelleen saavuttaminen on mahdollista toistaa. Olen omassa tutkimuksessani pyrkinyt kuvaamaan tarkasti työskentelyn prosessia avaten eri vaiheet kirjoitettuna tekstiin ja esitellen ne myös taulukoiden tai kaavioiden muodossa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää, jos useampi tutkija päätyy aineiston analyysissa samaan tulokseen. Tehdessäni tutkimukseni yksin, tätä mahdollisuutta ei ollut, joten se voidaan nähdä tuloksia heikentävänä tekijänä. Toisaalta analysoitua aineistoa arvioivat lisäkseni kaksi sosiaali- ja terveysalalla asiakastyötä tekevää henkilöä. Omien kokemustensa pohjalta

he tarkastelivat johtopäätösten osuvuutta arvioiden ne aineistoa vastaavaksi. Luotettavuus tutkittujen kannalta voidaan varmistaa antamalla aineisto ja sen tulkinta tarkistusluettavaksi heille (Kananen 2010, 70). Tarkistuslukijoiden arvio voidaan katsoa kuitenkin tässä riittäväksi, kun alkuperäisten tutkimusten tiedonantajien tarkistusarviota ei ole mahdollista saada. Tämänkaltainen luotettavuuden arviointi ei ole ensiluokkainen, mutta sitä voidaan pitää kohtuullisena, kun kyseessä on kirjallisuuskatsaus.

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan yhteisiä ja yleisesti sovittuja sääntöjä tutkimuksen tekemiseen liittyen, jotka ohjaavat tutkimuksen toteuttamista. Ne kohdistuvat kollegoihin, tutkimuskohteeseen, toimeksiantajiin sekä yleisöön. (Vilkkä 2005, 30.) Käytäntöinä kyse on rehellisyydestä, avoimuudesta, yleisestä huolellisuudesta ja tarkkuudesta tutkimuksen teon eri vaiheissa. Lisäksi niihin luetaan kuuluviksi eettisesti kestävien tutkimusmenetelmien käyttö, muiden tutkijoiden töiden kunnioittaminen sekä tutkimuksen asianmukainen suunnittelu, toteutus ja raportointi. (Vakimo 2010, 91–95; Hirvonen 2006, 38.) Tutkimusta tehdessäni olen kiinnittänyt huomiota eettisyyteen kuvaamalla avoimesti ja perustellen toimintaani ja valintoja. Myös asianmukaisesti viittaamalla olen osoittanut eettisyyttä toisten tutkijoiden työtä kohtaan.

Eettisyys suhteessa tutkimuksen kohteena oleviin henkilöihin on vaikeampaa huomioida kirjallisuuskatsauksessa. Anonyymius ja vaitiolovelvollisuus eivät varsinaisesti ole osa tätä tutkimusta. Kunnioittavan asenteen ja tyylin henkilöiden sensitiivisiä kokemuksia kohtaan olen kuitenkin huomioinut tutkimuksessani.

7.3 Pohdinta

Jo tutkimuksen alkuvaiheessa havaitsin, että suomenkielistä tutkimusmateriaalia traumainformoidusta työtteesta on vain vähän saatavilla. Löytämäni aineisto oli pääasiassa kirjallisuutta tai artikkeleita, mutta ei tutkimuksia. Se osoittaa sen, että aihe on suomalaisessa työkontekstissa melko uusi. Tehdessäni koehakuja, havaitsin, että hakufraasilla sosiaalityöntekijä (social worker) aineisto rajautuu pieneksi. Tämän vuoksi aineistoni käsittelee laajemmin sosiaaalialalla tehtävää työtä. Lisäksi havaitsin, että suurin osa aineistostani koostuu työntekijöiden kokemuksista. Näiden havaintojen perusteella pohdin, että jatkossa olisi tarpeen tehdä tutkimusta traumainformoidun työtteen käytöstä Suomessa sosiaalityössä ja kartoittaa tietoa laajemmin asiakkaiden kokemuksista. Erityisesti terveydenhuollossa, johon

asiakas hakeutuu fyysisten oireiden vuoksi, voisi olla tärkeää kartoittaa asiakkaan tilanne kokonaisvaltaisemmin, jotta löydettäisiin oireiden mahdolliset psyykkiset juurisyyt ja hoito osattaisiin kohdentaa täsmällisemmin oireiden lisäksi niiden aiheuttajaan. Kuten aikaisemmin (van der Kolk 2022, 189; Burke Harris 2019) on osoitettu, sillä tavalla voitaisiin saavuttaa yksilöllistä hyvinvointia, mutta myös yhteiskunnallista hyötyä ja säästöä, kun asiakas ei toistuvasti hae apua oireisiinsa, vaan saa oikea-aikaisen ja kohdennetun avun itse ongelmaan.

Tämän pro gradu -tutkielman aihe ja tutkimusmenetelmän valinta perustuivat omaan mielenkiintoni. Tavoitteena oli ymmärtää lisää traumainformoidun työotteen käytöstä sosiaalityössä sekä oppia kirjallisuuskatsauksen tekeminen menetelmänä. Kokemusten tarkastelu valikoitui käytettävän aineiston ytimeksi, koska tarkoituksena oli saada asiakkaiden ja työntekijöiden ääni kuuluviin.

Tutkimustulokset kannustavat asiakaslähtöiseen työorientaatioon toisinaan hyvin tiivistähtisissäkin työtilanteissa. Perinteisesti sosiaalityön on nähty olevan käytännöllistä, institutionaaliseen vuorovaikutukseen perustuvaa auttamistyötä, jossa asiantuntijana toimiva sosiaalityöntekijä kertoo asiakkaalle, miten hänen tilannettaan voidaan parantaa. Vähitellen tuo perinteinen ajatus on kuitenkin muuttunut ja saanut rinnalleen käsitteet asiakkaan osallisuus ja toimijuus. Asiakas nähdäänkin oman asiansa asiantuntijana ja hänen kuulemisensa omassa prosessissaan on nykyään enemmänkin keskiössä myös työskenneltäessä alaikäisten kanssa. Asiakas nähdään tasavertaisena osallistujana työskentelyssä, jonka kanssa sosiaalityöntekijä jakaa omaa tietoaan ja jolta sosiaalityöntekijä saa tarvittavaa tietoa asioiden edistämiseksi. Tämän muutoksen rinnalla sosiaalityö on muuttunut myös enemmän näyttöön perustuvaksi työskentelyksi. Kirjallisuuskatsauksen tiedonhakumenetelmä onkin näin ollen hyödynnettävissä sosiaalityön arjessa. Voidakseen työskennellä reflektoiden asiantuntijan roolissa sekä osatakseen antaa tarvittavat perustelut päätöksilleen ja jakaakseen riittävästi tietoa asiakkaalle, tulee sosiaalityöntekijällä olla opiskelussa ja työelämässä kartutetun tiedon lisäksi tutkimukseen, siis näyttöön perustuvaa, sekä käytännön työssä systemaattisesti kerättyä tietoa. (Raunio 2010, 393; Linnakangas, Paasio, Seppälä & Suikkanen 2015, 405, 413.) Tämnäkaltaista asiantuntijuutta myös tutkimukseni tukee. Tutkimuksessa esitellään näyttöön perustuen traumainformoidun työotteen olevan vastavuoroisen vuorovaikutuksen ytimessä sosiaalityön asiakassuhteissa.

8 LÄHDELUETTELO

- ACElife, 2023: Tutkimus haitallisista lapsuudenkokemusten seurauksista. ACElife – Tutkimus haitallisten lapsuudenkokemusten seurauksista. Viitattu 15.8.2023.
- Altman, J. & Altman, R. 2014. A scientist and a social worker talk neuroscience. Teoksessa Matto, H., Strolin-Goltzman, J. & Ballan, M. (toim.): Neuroscience for social work. Current research and practice. New York: Springer publishing company. xiii–xxiv.
- American Psychological Association, APA, 2013: Trauma. <https://www.apa.org/topics/trauma>. Viitattu 5.5.2023.
- Ammattihenkilölaki 817/2015: Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 26.6.2015/817. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>. Viitattu 25.3.2023.
- Anda, R. F., Porter, L. E. & Brown, D. W. 2020: Inside the adverse childhood experiences score: Strengths, limitations and misapplications. *Am J Prev Med.* 59 (2), 293–295.
- Antikainen-Juntunen, E. 2005: Sosiaalityö psykiatrisessa työkyvyn arvioinnissa. Sosiaalityöntekijöiden käsitysten arviointi empowermentin näkökulmasta. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/76407/lisuri00035.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 23.4.2023.
- Aronson, J. 1994: A Pragmatic View of Thematic Analysis. *The Qualitative Report* (2), 1–3. <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2069&context=tqr>. Viitattu 3.5.2023.
- Aveyard, H. 2019: *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide*. 4. painos. McGraw-Hill Education. Britannia.
- Backman, J. 2016: Situationaalinen säätöpiiri: Rauhalan filosofinen kädenjälki. Teoksessa V. Tökkäri (toim.), *Kokemuksen tutkimus V. Lauri Rauhala 100 vuotta* (ss. 73–102). Lapin yliopistokustannus: Rovaniemi.
- Bally, J.M.G., Burles, M., Smith, N.R., Holtslander, L., Mpofu, C., Hodgson-Viden, H. & Zimmer, M. 2021: Exploring opportunities for holistic family care of parental caregivers of children with life-threatening or life-limiting illnesses. *Qualitative Social Work* 20 (5), 1356–1373.
- Banks, S. 1995: *Ethics and values in social work*. Macmillan: Basingstoke.
- Bermea, A.M., Adams Rueda, H. & Gonzalez-Pons, K.M. 2021: Staff perspectives regarding the influence of trauma on the intimate partnering experiences of adolescent mothers in residential foster care. *Child and Adolescent Social Work Journal* 2021 (38), 283–294
- Bloom, S.L. 2013: *Creating sanctuary: toward the evolution of sane societies*. Routledge. New York.
- Bowlby, J. 1988: *A SECURE BASE Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. Basic Books: The United States of America.

- Brown, S. M., Baker, C. N. & Wilcox, P. 2012: Risking connection trauma training: A pathway toward trauma-informed care in child congregate care settings. *Psychological trauma* 4 (5), 507–515.
- Burke Harris, N. 2019: *Syvälle ulottuvat juuret. Turvattomasta lapsuudesta tasapainoiseen aikuisuuteen*. Basam Books. Helsinki.
- CDC, 2019: The Centers for Disease Control and Prevention's. U.S. Department of Health & Human Services. *Yhdysvallat*. <https://www.cdc.gov/violenceprevention/childabuseandneglect/cestudy/journal.html>. Viitattu 12.10.2022.
- Chemtob, C.M., Griffing S., Tullberg E., Roberts E & Ellis P. 2021: Screening for trauma exposure, and posttraumatic stress disorder and depression symptoms among mothers receiving child welfare preventive services. *Child Welfare* 90 (6), 109–127.
- Coughlan, M. & Cronin, P. 2017: *Doing a literature review in nursing, health and social care*. SAGE Publications. Britannia.
- Davenport, T.H. & Prusak, L. 1998: *Working Knowledge: How organizations manage what they know*. Harvard Business School press. Boston.
- de Boer, K., Arnold C., Mackelprang, J.L. & Nedeljkovic, M. 2022: Barriers and facilitators to treatment seeking and engagement amongst women with complex trauma histories. *Health Social Care Community* 30 (2020), 4303–4310.
- Drury-Hudson, J. 1999: Decision making in child protection: The use of theoretical, empirical and procedural knowledge by novices and experts and implications for fieldwork placement. *British Journal of Social Work* 29 (1). University Press. Oxford. 147–169.
- Dunderfelt, T. 2016: *Läsnäoleva kohtaaminen*. PS-kustannus. Juva.
- Elomaa, A-P. 2016: Immunomodulatory changes in depression, adverse childhood experiences and sleep disturbances. Publications of the University of Eastern Finland. Kuopio. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/16357/urn_isbn_978-952-61-2142-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 10.5.2023.
- Erickson, N., Julian, M., Muzik, M. 2019. Perinatal depression, PTSD, and trauma: Impact on mother–infant attachment and interventions to mitigate the transmission of risk. *International Review of Psychiatry* 31 (3), 245-263.
- Fallot, R. & Harris, M. 2009. Creating cultures of trauma-informed care (cctic): A self-assessment and planning protocol. <https://traumainformedoregon.org/wp-content/uploads/2014/10/CCTIC-A-Self-Assessment-and-Planning-Protocol.pdf>. Viitattu 19.5.2023.
- Felitti V.J., Anda R.F., Nordenberg D., Williamson, D.F., Spitz, A.M., Edwards, V. Koss, M.P. & Marks, J.S. 1998: Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *Am J Prev Med.* 14 (4), 245–258.
- Fink, A. 2005: *Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to the Paper*. Sage Publications. Thousand Oaks.

- Fisher, J. 2021: Transforming the living legacy of trauma: A workbook for survivors and therapists. PESI Publishing and Media. The United States of America.
- Ginsberg, J. & Angela Willits, A. 2016. Trauma-informed social work supervision. school of social work. University of Wisconsin Madison. <https://www.youtube.com/watch?v=wDMTIQRQ1nw&fbclid=IwAR1u7SE-PuDu4q4Lyc-OGatmzhH7AT0db2Wf-bDKKwQKEvHgwIHCmNPIo>. Viitattu 10.5.2023.
- Goffman, Erving & Kaisa Koskinen. 2012. Vuorovaikutuksen sosiologia. Tampere: Vastapaino
- Goffman, Erving. 1971. Arkielämän roolit. Porvoo: WSOY.
- Gorman, M.E. 2010: Trading zones and interactional expertise: Creating new kinds of collaboration. The MIT Press.
- Haakana, M., Raevaara, L., & Ruusuvuori, J. 2001: Institutionaalinen vuorovaikutus ja sen tutkiminen. Teoksessa Ruusuvuori, J., Haakana, M. & Raevaara, L. (toim.): Institutionaalinen vuorovaikutus: Keskusteluanalyttisiä tutkimuksia. Tietolipas No. 173. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 11–38.
- Haines, S.K., 2019: The politics of trauma. Somatics, healing and social justice. North Atlantic Books.
- Hakulinen, T. & Westerlund-Cook, S. 2020: Lapsuusajan haitallisista kokemuksista kohti toiveikasta tulevaisuutta. THL. https://blogi.thl.fi/lapsuusajan-haitallisista-kokemuksista-kohti-toiveikasta-tulevaisuutta/?fbclid=IwAR20RS-8Uwlm0BMr8u5ENpZhvx_xj-9pvs8V2ssQUvhEfCYU6bo-po5kz5Y. Viitattu 22.3.2023.
- Hall, S.F. & Semanchin Jones, A. 2018: Implementation of intensive permanence services: A traumainformoidun lähestymistavan käyttöä varten valmistautuminen: valmistautuminen. *Child and Adolescent Social Work Journal* 2018 (35), 587–598.
- Hänninen, K. & Poikela, R. 2016: Toimintalähtöinen, dialoginen ja kohtaava vuorovaikutus. Teoksessa Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P. & Veistilä, M. Vastavuoroinen sosiaalityö. Gaudeamus. Tallinna. 148–164.
- Hardcastle, K. & Bellis, M. A., 2021: Health visitor enquiry about caregivers' adverse childhood experiences (ACEs): Key learning from a pilot evaluation. Public Health Wales NHS Trust. Wales.
- Harris, M. & Fallot, R. 2001: Using trauma theory to design service systems. *New Directions for Mental Health Services*, N 89. 3–22. <https://dsamh.utah.gov/pdf/2019%20Trauma%20Academy/Using%20Trauma%20Theory.pdf>. Viitattu 10.5.2023.
- Heiskanen, L. 2018: Lapsuuden traumat vaikuttavat ihmissuhteisiin. Väestöliitto: Hyvä kysymys. <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/lapsuuden-traumat-vaikuttavat-ihmissuhteisiin/>. Viitattu 8.5.2023.
- Hipp, T. 2023: Trauma ja traumatisoituminen. Teoksessa Linner Matikka, J. & Hipp, T. (toim.): Traumainformoitu työote. PS-kustannus. Keuruu. 15–27.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013: Tutki ja kirjoita. 19. painos. Tammi. Helsinki
- Hirvonen, A. 2006: Eettisesti hyvä tutkimus. Teoksessa Hallamaa, J., Launis, V., Lötjönen, S. & Sorvali, I. (toim.): Etiikkaa ihmistieteille. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. Tietolipas 211. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki. 31–49.
- Hoare, R. 2022: Using composite case material to develop trauma-informed psychoeducation for social care workers looking after unaccompanied minors in residential care in Ireland. *Health Social Care Community* 2022 (30), 5863–5874.
- Hyväri, S., & Rissanen, P. 2015: Kuntoutujien kokemustutkimuksen menetelmät. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 51(4). <https://journal.fi/sla/article/view/48476>. Viitattu 24.7.2023.
- Hyypä, H., Kiviniemi, L., Kukkola, J., Lomamaa, T. & Sandelin, P. 2015: Kokemuksen tutkimuksen ulottuvuudet. *ePooki*. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 92. <https://www.oamk.fi/epooki/2015/kokemuksen-tutkimuksen-ulottuvuudet/>. Viitattu 24.7.2023.
- Järvinen, M-K., 2015: Asiakas-työntekijäsuhde rikosseuraamusalalla. Dialoginen arviointi tiedontuotannon tapana. Tampere University Press. Tampere. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96536/978-951-44-9683-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 8.5.2023.
- Johansson, K. 2007: Kirjallisuuskatsaukset – huomio systemaattisen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.): Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Åbo Akademis tryckeri / Digipaino – Turun yliopisto. Turku. 3–9.
- Jokinen, A. 2016: Asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välinen suhde. Teoksessa Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P. & Veistilä, M. Vastavuoroinen sosiaalityö. Gaudeamus. Tallinna. 138–147.
- Juhila, K. 2006: Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Vastapaino. Tampere.
- Juhila, K. 2018: Aika, paikka & sosiaalityö. Vastapaino. Tampere.
- Jyväskylän yliopisto, 2015: Fenomenologia. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntauukset/fenomenologia>. Viitattu 3.5.2023.
- Kananen, J. 2010: Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, liiketoiminta ja palvelut –yksikkö. Jyväskylä.
- Kangasniemi, M. & Pölkki, T. 2016: Aineiston käsittely: kirjallisuuskatsauksen ydin. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.): Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2. korjattu painos. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:73/2015. Juvenes Print. Turku. 83–96
- Kealy, D. & Lee, F. 2018: Childhood trauma among adult clients in Canadian community mental health services: Toward a trauma-informed approach. *International journal of mental health* 47 (4), 284–297.

- Korhonen, L. (2020). Prenatal stress, genomic variations and recurrent respiratory tract infections -the finnbrain birth cohort study. Painosalama Oy. Turku. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149323/AnnalesD1487Korhonen.pdf>. Viitattu 12.5.2023.
- Koskenvuo, K. 2010: Lapsuudentapahtumat, terveys ja elämäntyytyväisyys. Teoksessa Härmäläinen, U. & Kangas, O. (toim.): Perhepiirissä. Kelan tutkimusosasto. Helsinki. 294–318.
- Kusmaul, K., Wolf, M.R., Sahoo, S., Green, S.A. & Nochajski, T.H. 2019: Experiences of trauma-informed care in social service agencies. *Journal of Social Service Research* 45 (4), 589–599.
- Kuvajainen, M. & Linner Matikka, J. 2019: ACE-tutkimukset ja traumainformoitu työ. LAMK Pro. ACE-tutkimukset ja traumainformoitu työ | (lamkpub.fi). Viitattu 22.3.2023.
- Lahad, M. & Leykin, D. 2013: Introduction: The integrative model of resiliency -The 'Basic Ph' model, or what do we know about survival. Teoksessa Lahad, M., Ayalon, O. & Shacham, M. (toim.): The "Basic Ph" Model of Coping and Resiliency: Theory, Research and Cross-cultural Application. Jessica Kingsley Publishers. 9–30.
- Laine, T. 2010: Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-Kustannus. Jyväskylä. 28–45.
- Laitinen, M. & Kempainen, T. 2010. asiakkaan arvokas kohtaaminen. Teoksessa Laitinen, M. & Pohjola, A. (toim.): Asiakkuus sosiaalityössä. Gaudeamus. Helsinki. 138–180.
- Lapin korkeakoulukirjasto n.d.: Tieteellisen tiedonhankinnan opas. <https://lib.luc.fi/c.php?g=246572>. Viitattu 18.4.2023.
- Lehtiö, L. & Johansson, E. 2016: Järjestelmällinen tiedonhaku hoitotieteessä. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.): Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. 2. korjattu painos. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:73/2015. Juvenes Print. Turku. 37–57.
- Lehtomaa, M. 2006: Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa J. Perttula & T. Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus. Dialogia. Vantaa. 163–194.
- Leikola, A., Mäkelä, J. & Punkanen, M. 2016: Polyvagaalinen teoria ja emotionaalinen trauma. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*. 132 (1), 55–61.
- Leino-Kilpi, H. 2007: Kirjallisuuskatsaus - tärkeää tiedon siirtoa. Teoksessa Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.): Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Åbo Akademis tryckeri / Digipaino – Turun yliopisto. Turku. 2–3.
- Leinonen, L. 2020: Sosiaalityön ja terapian rajapinnalla: sosiaalityön terapeutin orientaatio ja ammatillinen itseymmärrys psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa. Itä-Suomen yliopisto. Kuopio. eRepo - Sosiaalityön ja terapian rajapinnalla:

sosiaalityön terapeutinen orientaatio ja ammatillinen itseymmärrys psykiatriassa erikoissairaanhoidossa (uef.fi). Viitattu 20.1.20203.

- Levenson, J. 2017: Trauma-informed social work practice. *Social Work*, 62 (2), 105–113.
- Levenson, J. 2020: Translating trauma-informed principles into social work practice. *Social Work*. 65 (3), 288–298.
- Levine, P. 2008: Kun tiikeri herää. Trauma ja toipuminen. Traumaterapiakeskus.
- Linnakangas, R., Paasio, P., Seppälä, U. & Suikkanen, A., 2015: Mitä mittarien käyttö voisi tarjota sosiaalityölle? *Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, Janus 23 (4), 405–415.
- Linner Matikka, J. & Hipp, T. 2022: Traumot huomioon. *Talentia-lehti*. 15.9.2022. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/traumat-huomioon/>. Viitattu 19.5.2023.
- Linner Matikka, J. 2020. *Seuraa punaista lankaa. Tunnista toimintamallisi ihmistyössä*. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Luhmann, N. 2004: *Ekologinen kommunikaatio*. Gaudeamus. Helsinki
- Maanmieli, K. & Sarvela K. 2022: *Yhteinen mieli. Traumatietoutta mielenterveystyöhön*. Basam Books.
- Malchiodi, C.A., 2020: *Trauma and expressive arts therapy. Brain, body and imagination in the healing process*. The Guilford Press.
- Martinez-Torteya, C., Anne Bogat, G., Von Eye, A. & Levendosky, A. 2009: Resilience among children exposed to domestic violence: The role of risk and protective factors. *Child Development* 80 (2), 562–577.
- McConnell, D., & Phelan, S. K. 2022: Intimate partner violence against women with intellectual disability: a relational framework for inclusive, trauma-informed social services. *Health Social Care Community*. 2022 (30), 5156–5166.
- McLean, S. 2016: *The effect of trauma on the brain development of children Evidence-based principles for supporting the recovery of children in care*. Australian Institute of Family Studies. https://aifs.gov.au/sites/default/files/publication-documents/cfca-practice-brain-development-v6-040618_0.pdf. Viitattu 8.5.2023.
- Meléndez Guevara, A.M., Lindstrom Johnson, S., Elam, K., Hilley, C., McIntire, C. & Morris, K. 2021: Culturally responsive trauma-informed services: a multilevel perspective from practitioners serving latinx children and families. *Community Mental Health Journal* 2021 (57), 325–339.
- Meléndez Guevara, A.M., Lindstrom Johnson, S., Elam, K., Rivas, T., Berendzen, H. & Gal-Szabo, D.E. 2021: What does it mean to be trauma-informed? A multi-system perspective from practitioners serving the community. *Journal of Child and Family Studies* 2021 (30), 2860–2876.
- Mengo, C., Beaujolais, B., Kulow, E., Ramirez, R., Brown, A. & Nemeth, J. 2020: Knowledge and perspectives of domestic violence service providers about survivors with mental health disability. *Journal of Family Violence* 2020 (35), 181–190.

- Moilanen, P. & Rähkä, P. 2010: Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin, PS-Kustannus. Jyväskylä. 46–69.
- Mönkkönen, K. 2018: Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Gaudeamus. Tallinna.
- Morris-Smith, J. & Silvestre, M. 2014: EMDR for the next generation. Healing children and families. Acpi.
- Murray, J. 2018: Toxic stress and child refugees. *J Spec Pediatr Nurs.* 23 (1). Toxic stress and child refugees (ulapland.fi). Viitattu 8.4.2023.
- Palonen, T., Boshuizen, H. P. A., Hytönen, K., Hakkarainen, K. & Lehtinen, E. 2013: Nou-sevat ja nopeasti muuttuvat asiantuntijuuskäytännöt ja niihin kouluttautuminen. Teoksessa Rouhelo, A. & Trapp, H. (toim.): Tulevaisuuden asiantuntijuutta rakentamassa FUTUREX – Future Experts -hanke. Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea. Turku, 16–27.
- Parry, S., Williams, T. & Oldfield, J. 2022: Reflections from the forgotten frontline: ‘The reality for children and staff in residential care’ during COVID-19. *Health Social Care Community.* 2022 (30), 212–224.
- Perttula, J. 1995: Kokemus psykologisena tutkimuskohteena. Johdatus fenomenologiseen psykologiaan. Tampereen yliopiston jäljennepalvelu. Tampere.
- Perttula, J. 2008: Kokemus ja kokemuksen tutkimus: fenomenologisen erityistieteen tieteen-teoria. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.): Kokemuksen tutkimus: merkitys, tulkinta, ymmärtäminen. 3. painos. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi. 115–162.
- Perttula, J. 2012: Mikä tekee kokemuksen tutkimisesta fenomenologista? -fenomenologisen ajatteluni kehityspolkuja. Teoksessa Kiviniemi, L., Koivisto, K., Latomaa, T., Merilehto, M., Sandelin, P. & Suorsa T. (toim.) Kokemuksen tutkimus III. Teoria, käytäntö, tutkija. Lapin yliopistokustannus: Rovaniemi. 319–336.
- Pohjola, A. 2010: Asiakas sosiaalityön subjektina. Teoksessa Laitinen, M. & Pohjola, A. (toim.): Asiakkuus sosiaalityössä. Gaudeamus. Helsinki. 19–74.
- Pohjola, P., Pitkänen, N. & Koivisto, J. 2015: Sosiaalityön tietokäytännöt vuorovaikutteisina vaihtoalueina. *Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, Janus 23 (2), 175–189.
- Poijula, S. 2020. Resilienssi: Muutosten kohtaamisen taito. Kirjapaja. Helsinki
- Porges, S.W. 2004: Neuroception: A Subconscious system for detecting threats and safety. *Zero to three*, 24 (5), 19–24.
- Purjo, T. 2011: Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen ihmisyyteen. Eksistentiaalis-fenomenologinen ihmiskäsitys elämäntaidollis-eettisen nuorisokasvatuksen perustana. Väitöskirja. *Acta Electronica Universitatis Tamperensis* 1014. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/66689>. Viitattu 24.7.2023.
- Pyökäri, N. 2023: Milloin mä synnyn ihan pieneksi? -Kehityksellinen trauma adoptio-perheen haasteena. *Yhteiset Lapsemme.* 2023 (2), 6–9.

- Rachel Perry, R., Adams, E.A., Harland, J., Broadbridge, A., Giles, E.L., McGeechan, G.J., O'Donnell, A. & Ramsay, S.E. 2021: Exploring high mortality rates among people with multiple and complex needs: a qualitative study using peer research methods. *BMJ Open* 2021 (11), 1–9.
- Rauhala, L. 1991: *Humanistinen psykologia*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Rauhala, L. 2005: *Ihmiskäsitys ihmistyössä*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Raunio, K. 2010: Onko näyttöön perustuvalla käytännöllä tulevaisuutta sosiaalipalveluissa? *Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti, Janus* 18 (4), 387–395.
- Raunio, K. 2011: Sosiaalityön etiikka näyttöön perustuvan käytännön haasteena. Teoksessa Pehkonen, A. & Väänänen-Fomin, M. (toim.) *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. PS-kustannus. Jyväskylä. 117–138.
- Rayburn, A.D., Withers, M.C. & McWey, L.M. 2018: The importance of the caregiver and adolescent relationship for mental health outcomes among youth in foster care. *Journal of Family Violence* 2018 (33), 43–52.
- Rostila, I. & Vinnurva, J. 2014: Sosiaalityön asiakkaan toimijuus ja täysimittainen professionaalisuus. Teoksessa Laitinen, M. & Niskala, A. (toim.): *Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä*. 2. uudistettu painos. 1. painos 2013. Hansaprint Oy. Vantaa.
- Rostila, I. 2001: *Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Voimavarakeskeisen ongelmaratkaisun perusteet*. yliopisto. Jyväskylä.
- Rouhiainen, L. n.d.: *Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusote. Minäkö tutkija? Johdanto laadulliseen/postpositivistiseen tutkimukseen*. Teatterikorkeakoulu.
- Rutter, M. 1985: Resilience in the face of adversity. *British Journal of Psychiatry* 147 (6), 598–611.
- Salminen, A. 2011: *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja. Vaasan yliopisto. Vaasa.
- SAMSHA. 2014. *Concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach*. SAMHSA's Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach (hhs.gov). Viitattu 19.5.2023.
- Sarvela, K. 2020a: Traumainformoidun hoivan taustaa. Teoksessa Sarvela, K. & Auvinen, E. (toim.) *Yhteinen kieli. Traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen*. E-kirja. Basam Books. Helsinki. 6–24.
- Sarvela, K. 2020b: Hyviä tapoja omaksumassa -malleja maailmalta. Teoksessa Sarvela, K. & Auvinen, E. (toim.) *Yhteinen kieli. Traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen*. E-kirja. Basam Books. Helsinki. 25–61.
- Scullion, L. & Curchin, K. 2022: Examining Veterans' Interactions with the UK Social Security System through a Trauma-Informed Lens. *Journal of Soc. Pol.* 51 (1), 96–113.
- Sege, R. & Harper Browne, C. 2017: Responding to ACEs with HOPE: Health outcomes From Positive Experiences. *Academic Pediatrics* 17, 79–85.

- Sipilä, A. 2011: Sosiaalityön asiantuntijuuden ulottuvuudet - Tiedot, taidot ja etiikka työntekijöiden näkökulmasta kunnallisessa sosiaalityössä. *Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 28*. Itä-Suomen yliopisto. Kuopio. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/10477/urn_isbn_978-952-61-0537-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 30.3.2023.
- Sosiaalihuollon asiakaslaki 812/2000: Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja... 812/2000 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX® Viitattu 25.3.2023.
- Sosnet 2003: Sosnetin sosiaalityön määritelmä. <https://www.sosnet.fi/FI/Sosnet/Sosiaalityon-maaritelma>. Viitattu 27.3.2023.
- Steele, K., Boon, S. & van der Hart, O. 2018: Traumaperäisen dissosiaation hoito. Käytännöllinen, integroiva lähestymistapa. Traumaterapiakeskus.
- Stolt, M. & Routasalo, P. 2007: Tutkimusartikkelien valinta ja käsittely. Teoksessa Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.): *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Åbo Akademis tryckeri / Digipaino – Turun yliopisto. Turku.
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2016: Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.): *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. 2. korjattu painos. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. A:73/2015. Juvenes Print. Tampere. 7–22.
- Suorsa, A. 2017: *Interaction for knowledge creation: a phenomenological study in Knowledge Management*. Oulun yliopisto. Juvenes Print. Tampere.
- Syvjäärvi, A. & Ylä-Kotola, M. 2015: In memoriam: Professori Juha Perttula 1964–2015. Lapin Yliopisto. <https://www.ulapland.fi/news/In-memoriam-Professori-Juha-Perttula-1964%E2%80%932015/34238/aa3ddcc6-c891-40fe-8e87-ad09caf5a977>. Viitattu 22.7.2023.
- Syvjäärvi, A., Lehtopuu, H., Perttula, J., Häikiö, M., & Jokela, J. 2012: *Inhimillisesti tehokas sairaala: työn mielekkyys henkilöstön kokemana*. Lapland University Press. Rovaniemi.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2021: Mitä tiedonhallinta on? <https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/mita-tiedonhallinta-on->. Viitattu 20.3.2023.
- Toikkanen, J. & Virtanen, I. 2018: Kokemuksen käsitteen ja käytön jäljillä. Teoksessa Toikkanen, J. & Virtanen, I. (toim.): *Kokemuksen tutkimus VI: kokemuksen käsite ja käyttö*. Lapland University Press. Rovaniemi. 7–24.
- Tökkäri, V. 2018: Fenomenologisen, hermeneuttisfenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä Teoksessa Toikkanen, J. & Virtanen, I. (toim.): *Kokemuksen tutkimus VI: kokemuksen käsite ja käyttö*. Lapland University Press. Rovaniemi. 64–84.
- Törrönen, M. 2016: Johdatus vastavuoroiseen sosiaalityöhön. Teoksessa Törrönen, M., Häninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P. & Veistilä, M. *Vastavuoroinen sosiaalityö*. Gaudeamus. Tallinna. 11–24.
- Törrönen, M. 2018: Hyvinvointia luova vastavuoroisuus. *Teologinen Aikakauskirja*. 123 (2), 113–123.

- Travis W. Hales, T.W., Green, S.A. Bissonette, S., Warden, A., Diebold, J., Koury, S.P. & Nochajski, T.J. 2019: Trauma-informed care outcome study. *Research on Social Work Practice* 29 (5), 529-539.
- Trew, S., Taplin, S., O'Donnell, M., Marriott, R. & Broadhurst, K. 2023: Parents' experiences with child protection during pregnancy and post-birth. *Child & Family Social Work*. 2023 (28), 549–562.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Vantaa.
- Vakimo, S. 2010: Periaatteista eettiseen toimijuuteen: tutkimusetiikka kulttuuritutkimuksessa. Teoksessa Pöysä, J., Järviluoma, H. & Vakimo, S. (toim.): *Vaeltavat metodit*. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura. Joensuu. 79–113.
- van der Kolk, B. 2022: *Jäljet kehossa. Trauman parantaminen aivojen, mielen ja kehon avulla*. 7. painos. Viisas elämä.
- Väyrynen, S. 2007: *Usvametsän neidot. Tutkimus Nuorten naisten elämästä huumeakuvi-oissa*. Acta Universitatis Lapponiensis 118. Lapin yliopisto: Rovaniemi.
- Vilkka, H. 2005: *Tutki ja kehitä*. Tammi. Helsinki.
- Vilkka, H. 2023: *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Printon: Tallinna.
- Virtanen, I. A. 2015: *Supportive communication in Finnish men's friendships*. Tampere University Press. Tampere. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96638/978-951-44-9702-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 3.5.2023.
- Watson, K.R., Capp, G., Astor, R.A., Kelly, M.S. & Benbenishty, R. 2022: "We need to address the trauma": School social workers' views about student and staff mental health during COVID-19. *School Mental Health* 2022 (14), 902–917.
- Westerlund-Cook, S. 2023: *Lapsuusajan haitallisten ja suojaavien kokemusten sekä toivon merkitys systeemisessä ja suhdeperusteisessä työtöteessä*. Teoksessa Linner Matikka, J. & Hipp, T. (toim.): *Traumainformoitu työtöte*. PS-kustannus. Keuruu. 83–99.
- Zolkoski, S. & Bullock, L. 2012: Resilience in children and youth: A review. *Children and Youth Services Review* 34 (12), 2295–2303.

LIITE

Liite 1.

No	Tekijä, vuosi, paikka, julkaisu	Artikkelin nimi	Asiasanat	Tavoite	Aineisto ja laatu- luokitus	Tutkimuskysymyksen kannalta keskeiset tulokset
1.	Kusmaul, K., Wolf, M.R., Sahoo, S., Green, S.A. & Nochajski, T.H. 2019, Yhdysvallat Journal of Social Service Research	Client Experiences of Trauma-In- formed Care in Social Service Agen- cies	Trauma- informed care; Clients; human services	Ymmärtää, miten asiakkaat kokevat traumatietoisia hoitopalve- lujia ja toteutushaasteita	Laadullinen haastattelututki- mus n = 26	Asiakaskokemukset osoitta- vat, että TIC (Trauma-infor- med Care, traumatietoinen työote) tukee asiakkaiden kokemaa turvallisuutta, yh- teistyötä, valinnanvapautta, luotettavuutta ja voimaan- nuttamista.
2.	de Boer, K., Arnold C., Mackelprang, J.L. & Nedeljkovic, M. 2022, Australia Health Soc Care Community	Barriers and Facilitators to Treatment Seeking and Engagement Amongst Women with Complex Trauma Histories	Complex trauma, mental health, psychology, systemic barriers, treatment barriers, treatment facilitators, women	Tutkimuksen ta- voitteena oli tun- nistaa hoidon este- itä ja edistäjiä, jotka etsivät ja si- toutuvat moni- mutkaisia trau- moja kokeneiden naisten hoitoon Australiassa.	Kvalitatiivinen, haastateltu asi- akkaita n = 11	Tutkimuksessa selvisi, että tarjolla on TIC palveluja, mutta työntekijöillä ei ole osaamista vastata trauma- taustaisiin tarpeisiin. Työntekijöille tarvitaan ai- heesta lisää koulutusta. TIC edisti luottamuksen koke- musta ja avoimuutta työ- kentelysuhteessa.
3.	Melénde Guevara, A.M., Lindstrom Johnson, S., Elam, K., Rivas, T., Berendzen, H. & Gal-Szabo, D.E. 2021, Yhdysvallat Journal of Child and Family Studies	What Does it Mean to be Trauma-In- formed? A Multi-System Perspective from Practitioners Serving the Community	Trauma-in- formed approaches, System- specific, Child and family Implementa- tion Strategies	Tavoitteena oli selvittää ja ver- tailla lasten- ja perhepalveluiden työntekijöiden ko- kemuksia TI:n so- veltamisesta työ- hön.	Monimenetel- mällinen tutki- mus, johon osal- listui työnteki- jöitä lapsi- ja perhepalve- luista. Aineisto kerät- tiin kyselylo- makkein ja haastatteluilla. n=24	Havainnot viittaavat siihen, että TIC käytännöt erosivat riippuen henkilökohtaisesta osaamisesta ja tiedoista. Osallistujat pitivät TIC työ- otetta hyödyllisenä ja tär- keänä asiakastyön kannalta. Työntekijöiden yhteiselle ymmärrykselle ja yleiselle tiedolle aiheesta nähtiin tarve. TIC työotteen eri ele- mentit korostuivat konteks- tin mukaan. Voimaantumisen ja turvalli- suuden saivat erityishuomion.
4.	Hoare, R. 2022, Irlanti	Using composite case material to develop	Composite material, psychoeduca- tion,	Tutkimuksen ta- voite oli kaksi- osainen:	Tutkimusai- neisto perustui dokumentoitui- hin,	Traumatietoinen lähesty- mistapa luo turvallisen ym- päristön, joka auttaa raken- tamaan luottamusta,

	Health Soc Care Community	trauma-informed Psychoeducation for social care workers looking after Unaccompanied minors in residential care in Ireland	residential care, social care worker, trauma-informed, Unaccompanied minors	Minkälaisia sisältöjä psykoedukatiolla tulee kouluttaa työntekijöille, jotta se maksimoi sosiaalityöntekijän antaman tuen yksin alaikäisenä maahan saapuneille lapsille ja nuorille. Toisena tarkoituksena on korostaa erilaisen informaation käyttöä näiden prosessien tukena	epävirallisiin keskusteluihin ja kyselylomakkeella kerättyihin tietoihin. Vastaajina sosiaalihuollon työntekijät, jotka työskentelivät yksin alaikäisinä maahantulleiden kanssa n = 30	kannustamaan yhteistyöhön ja voimaannuttamaan yksilöitä. Traumatietoinen työskentely luo turvallisen ympäristön, jossa ymmärretään trauman vaikutus kognitiiviseen ja emotionaaliseen toimintaan luottamuksellisissa, yhteistyökykyisissä ja voimaantuvissa ihmissuhteissa.
5.	Bermea, A.M., Adams Rueda, H. & Gonzalez-Pons, K.M. 2021, Yhdysvallat Child and Adolescent Social Work Journal	Staff Perspectives Regarding the Influence of Trauma on the Intimate Partnering Experiences of Adolescent Mothers in Residential Foster Care	Adolescent parenthood, Adolescent relationships, Foster youth, Social work practice, Trauma informed care	Henkilökunta kertoi näkemyksiään nuorten, sijaiskodissa olevien äitien seurustelusta ja seksuaaliterveyskokemuksistaan antaakseen suosituksia heidän kanssaan työskentelyyn. Tavoitteena oli ymmärtää äitien seurustelua ja seksikokemuksia, jotta myöhemmin voitaisiin käynnistää näyttö- ja traumatietoinen ohjelma sekä nuorille räätälöityjä toimintatapoja ja käytäntöjä.	Tässä tutkimuksessa haastateltiin henkilöitä, jotka työskentelevät nuorten äitien kanssa sijaiskodissa. n = 12	Henkilökunta tunnisti äitien traumahistorian vaikutuksen heidän nykyiseen toimintaansa. Henkilökunta keskittyi enemmän nuorten lapsuuden kokemusten huomiointiin, kuin ottamaan huomioon oman roolinsa terveiden ihmissuhdekokemusten tarjoamisessa. Rankaisevan lähestymistavan sijaan henkilökunnan tulisi varmistaa, että äitien perusturvatarpeisiin vastataan traumatietoisella käytännöllä. Henkilökunta oli jo aloittanut sen ymmärtämillä, miten äitien traumaattiset kokemukset vaikuttavat heidän nykyisiin suhteisiinsa. Tutkijat suosittelevat: Olisi hyödyllistä ymmärtää paremmin ja huolehtia äitien turvallisuudesta. Traumatietoinen hoitomalli perustuu kuitenkin myös voimavara-keskeiseen näkökulmaan.
6.	Parry, S., Williams, T. & Oldfield, J. 2022, Britannia	Reflections from the Forgotten Frontline: 'The reality for	Qualitative, residential children's homes, thematic, workforce wellbeing	Tavoitteena oli ymmärtää, miten työntekijöiden kokemukset työskentelyoloista pandemian aikana vaikuttivat heidän	Laadullinen haastattelu- /kyselytutkimus n =30	Työntekijät kokivat mielekkyyttä voidessaan työskennellä lasten ja nuorten kanssa traumatietoisesti ja samalla tarjota korvaavaa ihmissuhdekokemusta.

	Health Soc Care Community	Children and staff in residential care' during COVID-19		hyvinvointiinsa ja sitä kautta lapsiin, ja miten työoloja voisi kohentaa.		
7.	McConnell, D., & Phelan, S. K. 2022, Kanada Health Soc Care Community.	Intimate Partner Violence Against Women with Intellectual Disability: A Relational Framework for Inclusive, Trauma-informed Social Services	Intimate partner violence, learning disability, pragmatic inquiry, relational autonomy, trauma-informed, Women with intellectual disability	Tutkimuksen tarkoituksena oli luoda traumatietoinen yleisopas sosiaalipalvelujen työntekijöille, jotka tukevat vammaisia naisia heidän käydessä läpi väkivaltaisesta parisuhteesta irtautumista.	Kokeneiden sosiaalipalvelujen työntekijöiden haastattelu n = 5	Tulokset osoittavat, että käyttäen TIC elementtejä, sosiaalipalvelujen työntekijät voivat tukea vammaisia naisia turvallisempaan tulevaisuuteen heidän lopettaessaan väkivaltaisen parisuhteen.
8.	Travis W. Hales, T.W., Green, S.A. Bissonette, S., Warden, A., Diebold, J., Koury, S.P., & Nochajski, T.J. 2019, Yhdysvallat Research on Social Work Practice	Trauma-Informed Care Outcome Study	Addictions, field of practice, trauma, quantitative, methodological article, community organization, outcome study, adults, Population	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää TIC käytön vaikutuksia riippuvuushoidossa	Kvantitatiivinen pitkäaikaistutkimus. Kyselytutkimukseen vastasi kolmen vuoden aikana yhteensä 172 työntekijää ja 393 asiakasta. Sama henkilö saattoi kuitenkin vastata useampina vuosina.	TIC:n toteuttamisen jälkeen kussakin viidestä arvioidusta tuloksesta tapahtui positiivisia muutoksia. Työtyytyväisyys, ilmapiiri ja toimintamallin käyttö parani jonkin verran, kun taas asiakastyytyväisyys ja suunniteltujen työskentelysuhteiden lopettamisten määrät parani merkittävästi.
9.	Trew, S., Taplin, S., O'Donnell, M., Marriott, R. & Broadhurst, K. 2023, Australia Child & Family Social Work	Parents' Experiences with Child Protection During Pregnancy And Post-birth	Child protection, child removal, infants, lived experience, mothers, parents	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää niiden vanhempien kokemuksia, joiden lapsi otettiin huostaan heti tai pian syntymän jälkeen. Tuloksilla halutaan saada tietoa näiden vanhempien tarpeista sekä välittää tietoa työntekijöille, että vanhempien tarpeet vastaavissa tilanteissa tulevat huomioiduksi jatkossa.	Osana laajempaa australialaista tutkimusta tehtiin laadullisia haastatteluja, joissa vanhemmat kertoivat näkemyksiään ja kokemuksiaan. n = 13	Vanhempien haastatteluissa korostui tarve keskittyä entistä enemmän varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn luomalla kunnioitettavia, traumatietoisia ja tukevia suhteita virastojen ja vanhempien välille. Useimmat näistä vanhemmista olivat kokeneet useita traumoja ja vastoinkäymisiä, mitkä tulisi huomioida, kun heidän kanssaan työskennellään lastensuojelussa, jotta heidän ja heidän lastensa tilanteet paranisivat. Vanhempien suosittelemia parannuksia olivat parempi kommunikointi ja

						valmistautuminen huostaanottoon sekä vanhemmille annettavan tuen lisääminen sekä ennen muuttoa että sen jälkeen.
10.	Meléndez Guevara, A.M., Lindstrom Johnson, S., Elam, K., Hilley, C., Mcintire, C. & Morris, K. 2021, Yhdysvallat Community Mental Health Journal	Culturally Responsive Trauma-Informed Services: A Multilevel Perspective from Practitioners Serving Latinx Children and Families	Child welfare services and systems, foster care/adoption, international social work, systems of Care, transition from care, trauma	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä kulttuuriset tekijät tukevat TIC käytäntöjä latinalaisamerikkalaisen yhteisön kanssa työskennellessä.	Kvalitatiivinen haastattelututkimus työntekijöille, jotka olivat pitkään työskennelleet latinalaisamerikkalaisten traumaalisten ja -perheiden kanssa. Työntekijät olivat eri alojen ammattilaisia, mm. Lastensuojelutyöntekijöitä. n = 20	Havainnot viittaavat siihen, että traumaattisen intervention kouluttaminen työntekijöille on hyödyllistä, jotta he voivat vastata perheenjäsenten tunneperäisiin tarpeisiin.
11.	Rayburn, A.D., Withers, M.C. & McWey, L.M. 2018, Yhdysvallat J Fam Viol	The Importance of the Caregiver and Adolescent Relationship for Mental Health Outcomes Among Youth in Foster Care	Adolescents, Caregiver-child relationship, Family violence, Foster care, Mental health	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät sijaishuollon työntekijöiden ja sijoitettujen nuorten välisissä suhteissa vaikuttivat siihen, että koettu kotiväkivalta ja traumaoireilu väheni.	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kansallisesta selvityksestä (NSCAW) tehtiin toissijaisia analyyseja. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa oli mukana yhteensä 175 nuorta iältään 11–16-vuotiaista. n=175	Nuorten sisäiset voimavarat ja selviytymiskeinot voivat olla ristiriidassa strukturoidun sijaishuollon kanssa, kunnes luottamus ja henkinen turvallisuus työntekijöihin on saavutettu. Tämän vuoksi omahoitajasuhteessa on tärkeää painottaa turvallisuudentunteen rakentamista. Tämä edellyttää traumatietoisten interventioiden käyttöä ja sitä, että hoitajan ja nuoren suhde on etusijalla, sekä yhteistä tavoitetta vähentää vähemmän toivotuja käyttäytymistä. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että nuorten tuntiessa turvallisuutta heidän hoitajaansa, voidaan välttää aikaisempien väkivalta kokemusten ja traumaoireiden vaikutusta heidän elämässään.
12.	Kealy, D. & Lee, F. 2018, Kanada	Childhood Trauma Among Adult Clients in Canadian Community Mental Health	Adverse childhood experience, Canadian mental health policy,	Tutkimuksessa selvitettiin lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun yleisyyttä aikuisen mielenterveyspalvelun	Tutkimus tehtiin määrällisenä tutkimuksena ja aineisto kerättiin kyselylomakkein.	Kun otetaan huomioon kaltoinkohtelun määrä, traumaatikalla näyttää olevan yhteys masennusoireiden vaikeusasteeseen ja ahdistuneisuusoireiden vaikeusasteeseen.

	International journal of mental health	Services: Toward a Trauma-informed Approach	childhood maltreatment, complex trauma, relational trauma	käyttäjien keskuudessa sekä tarkasteltiin sen kumulatiivista taakkaa psykiatrisen ahdistuksen ja itsetuhoisuuden yhteydessä. Tavoitteena oli selvittää, tarvitaanko mielenterveyspalveluissa traumatietoista hoitoa.	Tutkimukseen osallistuneet kävivät suurella kaupunkilaisella mielenterveysklinikalla Kanadan Suur-Vancouverissa. n=136, josta naisia 90 ja miehiä 46.	Tulokset viittaavat siihen, että ainakin ahdistuneisuuden ja masennuksen osalta asiakkaiden oireongelmien vakavuuteen voi vaikuttaa traumaattisen kokemuksen taakka. Keskeinen löytö: Asiakkaiden ymmärtäminen trauman historian kautta voi auttaa työntekijöitä heidän empaattisessa reagoinnissaan asiakkaisiinsa ja interventioiden rakentamisessa asiakkaiden tarpeiden mukaan. Traumatietoinen hoito tarkoittaa palvelutarjoajan halukkuutta kuunnella ja yrittää ymmärtää yksittäisen asiakkaan kokemuksia – vaikka trauma ei olekaan kliinisen kohtaamisen keskeinen ongelma. Kun pyritään empaattisesti käsittämään traumaattisen kokemuksen ainutlaatuisuus ja vaikutus jokaiseen asiakkaaseen, kokonaisarvio ja asiakkaan haasteiden, ympäristön ja vahuuksien huomioiminen yhdistyvät.
13.	Rachel Perry, R., Adams, E.A., Harland, J., Broadbridge, A., Giles, E.L., McGeechan, G.J., O'Donnell, A. & Ramsay, S.E. 2021, Britannia BMJ Open	Exploring High Mortality Rates Among People with Multiple And Complex Needs: A Qualitative Study Using Peer Research Methods		Tutkimuksessa selvitettiin syitä, joiden takia moniongelmaisten ihmisten kuolleisuus on korkea. Tavoitteena oli löytää näkökulmia ja kokemuksia siitä, miten samanaikaisesti tapahtuva mielen-terveysongelma/sairaus ja päihteiden väärinkäyttö voivat yhdessä vaikuttaa terveystuloksiin ja johtaa ennenaikaiseen kuolleisuuteen.	Kvalitatiivinen tutkimus vertaistutkimuksen avulla. Kolme ryhmää, joihin osallistui moniongelmaisia henkilöitä, joilla oli kokemusta monista ja monimutkaisista tarpeista (n=5). Terveystulosten huolto-, sosiaalihuolto- ja vapaaehtoisjärjestöjen etulinjan työntekijöitä, jotka tukivat useita ja	Tutkimukseen liittyvissä keskusteluissa selvisi, että mielenterveysongelmaan ja päihteiden väärinkäyttöön (kaksoisdiagnoosi) liittyvät kysymykset yhdistettynä kokemuksiin leimautumisesta ja syrjäytymisestä palveluissa, koettiin tässä ryhmässä ennenaikaista kuolleisuutta lisääväksi. Osallistujat toivat esiin keskeiset elämäntapahtumat, kuten lapsuuden vastoinkäymiset ja erilaiset siirtymiset mm. vankilasta vapautuminen, mahdollisina tilaisuuksina kohdennetuille toimille, joilla väestöä voidaan tulevaisuudessa tukea paremmin.

					<p>moniongelmaistenryhmiä (n=7).</p> <p>Organisaatioiden johtajia ja komission jäseniä (n=9).</p>	<p>Tuloksissa esiintyy näyttöä, jossa korostetaan lapsuuden vastoinkäymisten kokemusten ja myöhemmän elämän MCN:n (multiple and complex needs, eli moniongelmaisuus) välistä yhteyttä. Tulevassa tarjonnassa olisi siis keskityttävä interventioihin, joita kehitetään yhteistyössä eri sektoreilla ja jotka kohdistuvat kriittisiin elämäntapahtumiin käyttäen ihmiskeskisiä ja traumatietoisia käytäntöjä sekä vertaistukea.</p>
14.	<p>Bally, J.M.G., Burles, M., Smith, N.R., Holtslander, L., Mpofo, C., Hodgson-Vinden, H. & Zimmer, M.</p> <p>2021, Kanada</p> <p>Qualitative Social Work</p>	<p>Exploring - Opportunities for Holistic Family Care of Parental Caregivers of Children with Life-threatening or Life-limiting Illnesses</p>	<p>Family caregiving, holistic, family, focus group, social work practice, interprofessional working</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten vakavasti sairaiden lasten vanhempia voisi parhaiten tukea kriittisessä elämäntilanteessa ja miten heidän tarpeisiinsa voitaisiin parhaiten työntekijöiden puolelta vastata.</p>	<p>Tutkimus toteutettiin laadullisilla kohderyhmähaastattelulla, joihin osallistui lasten huoltajia, terveydenhuollon henkilökuntaa sekä tukihenkilöitä, mukaan lukien sosiaalityöntekijöitä.</p> <p>n =18</p>	<p>Data-analyysin tuloksena syntyi kolme teemaa, jotka liittyivät vanhempien osallistumiseen lasten sairaanhoitoon, vanhempien ja perheiden psyykkiseen hyvinvointiin sekä sosiaaliturkitaustoihin. Teemat osoittavat, miten lasten fyysinen ja psyykinen hoito liittyy perhejärjestelmän psykologiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.</p> <p>Tutkimustulokset tunnistavat mahdollisuuksia vastata perheiden tyydyttämättömiin tarpeisiin kiinnittäen erityistä huomiota rooliin, joka sosiaalityöntekijöillä voi olla perhekeskeisen hoidon helpottamisessa vanhempien tehokkaan tuen edistämiseksi.</p> <p>Sosiaalityöntekijän rooli korostui arvioitaessa psykologisen tuen antamista.</p> <p>Sosiaalityöntekijät voivat yhteistyössä terveydenhuollon tiimin kanssa käynnistää terapeuttisia keskusteluja perheiden kanssa, jotta voidaan tunnistaa tyydyttämättömät tarpeet ja esteet psykologisen tuen saamiselle. Lisäksi sellaisen traumatietoisesta lähestymistavan omaksuminen, joka on</p>

						<p>herkkä aiemman trauman tuhoisille vaikutuksille, voi ohjata vanhempien ja perheen tarpeiden tunnistamista helpottavaa vuorovaikutusta ja edistää luottamusta ja vaikutusmahdollisuuksia.</p> <p>Osallistujat ehdottavat, että tehokkaaseen viestintään kuuluu aktiivinen kuunteleminen, luottamuksen rakentaminen ja ylläpitäminen, keskittyminen positiiviseen toimintaan, huomaavaisuuden osoittaminen, toivon säilyttäminen ja suorapuheisuuden ja empatian välisen tasapainon löytäminen.</p>
15.	<p>Mengo, C., Beaujolais, B., Kulow, E., Ramirez, R., Brown, A. & Nemeth, J.</p> <p>2020, Yhdysvallat</p> <p>Journal of Family Violence</p>	<p>Knowledge and Perspectives of Domestic Violence Service Providers About Survivors with Mental Health Disability</p>	<p>Domestic violence, mental health, service providers, substance use, suicide, Trauma-informed care</p>	<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia, mitä tietoa ja osaamista työntekijöillä on lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden mielenterveysongelmista ja mitä koulutusta tai osaamista vielä tarvitaan työskentelyn tueksi.</p>	<p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena kohde-ryhmätutkimuksena, jossa haastateltiin lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten kanssa työskenteleviä.</p> <p>n = 62</p>	<p>Tutkimustulos osoittaa, että työntekijöillä on tarve saada lisää tietoa ja osaamista siitä, mitä tulee ottaa huomioon työskennellessä mielenterveysongelmista kärsivien, lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden asiakkaiden kanssa. Erityisesti nähtiin tarve traumatietoiselle osaamiselle, jotta asiakkaiden terveyttä osattaisiin tukea ja edistää.</p>
16.	<p>Scullion, L. & Curchin, K.</p> <p>2022, Britannia</p> <p>Jnl. Soc. Pol. Cambridge University.</p>	<p>Examining Veterans' Interactions with the UK Social Security System through a Trauma-Informed Lens</p>	<p>Veterans, Armed Forces, trauma-informed care, mental health, social security</p>	<p>Tutkimuksessa tarkasteltiin veteraanien kohtaamisen laatua Britannian sosiaaliturvajärjestelmässä. Samalla selvitettiin miten traumatietoisien hoidon periaatteet – turvallisuus, yhteistyö, valinta, luottavuus ja kunnioitus – voisivat parantaa vuorovaikutusta etuusjärjestelmässä.</p>	<p>Tutkimuksessa oli mukana kaksi päämenetelmää: veteraanien toistuvat laadulliset pitkäaikaishaastattelut (n = 84) sekä sidosryhmäjäsentien (n = 35) haastattelut.</p>	<p>Tutkimustuloksissa ehdotetaan, että traumatietoisien hoitoperiaatteiden soveltaminen Britannian sosiaaliturvajärjestelmään voisi parantaa vuorovaikutusta tässä järjestelmässä. Traumatietoisien hoidon paradigmat on käytetty kansainvälisesti terveys-, asunnottomuus-, vankila- ja lastenhoitopalvelujen tutkimiseen, mutta mallimme on ensimmäinen tutkimus sen soveltamisesta sosiaaliturvan tarjoamiseen.</p> <p>Veteraanit kamppailivat kiihkeän häpeän tunteen kanssa siirtyessään asevoimien kunnioitusasemasta taloudellisen tuen pyytämiseen. Asiakkaiden kohtelemisen kunnioittavasti ja</p>

						<p>empaattisesti on keskeinen osa traumatietaista hoitoa, koska ihmiset toipuvat traumasta yhteyden kautta toisiin.</p> <p>Psykkisten traumaoireiden parempi ymmärtäminen antaisi henkilökunnalle mahdollisuuden ymmärtää veteraanien vaikeuksia edetä kohti työllisyyttä.</p> <p>Traumatietaoinen lähestymistapa parantaisi veteraanin ja läheisten sosiaalista ja emotionaalista hyvinvointia. Lisäksi veteraanit itse pitävät ratkaisemattomia traumoja esteenä palkkatyön ylläpitämiselle.</p>
17.	<p>Hall, S.F. & Semanchin Jones, A.</p> <p>2018, Yhdysvallat</p> <p>Child and Adolescent Social Work Journal</p>	<p>Implementation of Intensive Permanence Services: A Trauma-Informed Approach to Preparing Foster Youth for Supportive Relationships</p>	<p>Foster youth, supportive connections, Intensive Permanence Services, Youth-driven, Trauma, grief, and loss</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää traumatietaisen mallin (Intensive Permanence Services, IPS) käyttöön ottaneen henkilöstön kokemuksia.</p> <p>IPS:n tarkoituksena oli auttaa entisten trauman kokeneiden kodin ulkopuolella olevien nuorten pysyvyyttä ja vahvistaa heidän yhteyksiään tukeviin aikuisiin.</p>	<p>Tutkimusaineisto kerättiin tekemällä laadullisia haastatteluja IPS-mallia kehittäneelle ja toteuttaneelle henkilöstölle (n=7) ja tarkasteltiin viraston asiakirjoja tunnistaa keskeiset ominaisuudet, nuorisotyössä käytetyt strategiat sekä haasteet, joita heillä oli IPS-järjestelmän täytäntöpanossa.</p> <p>n=7</p>	<p>Kaiken kaikkiaan tutkimustulokset korostivat, että on tärkeää omaksua kokonaisvaltaisempi, traumatietaisempi ja nuorisolähtöisempi lähestymistapa hoidossa, nuorten pysyvyyden ja hyvinvoinnin parantamiseksi.</p>
18.	<p>Watson, K.R., Capp, G., Astor, R.A., Kelly, M.S. & Benbenishty, R.</p> <p>2022, Yhdysvallat</p> <p>School Mental Health</p>	<p>“We Need to Address the Trauma”: School Social Workers’ Views About Student and Staff Mental Health During COVID-19</p>	<p>COVID-19, schools, social work, trauma-informed, Mental health</p>	<p>Tutkimuksessa pyrittiin ymmärtämään sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä mielenterveydestä ja traumaista liittyen pandemiaan ja koulujen uudelleen avaamiseen.</p>	<p>Tiedot saatiin avoimiin kysymyksiin annetuista kirjallisista vastauksista, jotka koskivat kesä-heinäkuussa 2020 tehtyä kansallista SSW-kyseilyä. Tässä selvityksessä</p>	<p>Tulokset osoittivat, että sosiaalityöntekijät käyttivät traumaattisen lähestymistavan keskeisiä osatekijöitä ja keskustelivat niistä. Vastajat antoivat useita suosituksia traumatietaisten lähestymistapojen toteuttamiseksi pandemian aikana ja sen jälkeen. Monet niistä vaativat yhteistyötä muulta koulun henkilökunnalta. Havainnot</p>

					<p>avoimiin kysymyksiin vastasi 450 sosiaalityöntekijää ja he toimittivat 115 sivua yksityiskohtaisia laadullisia kommentteja.</p> <p>n = 450</p>	<p>antavat empiiristä tukea yhtiönäiselle koulumallille, joka sisältää osia kirjallisuudesta löytyvästä traumaattisesta lähestymistavasta.</p> <p>Vastauksissa korostettiin, kuinka tärkeää on kehittää luottamuksellisia suhteita perheisiin sekä ennen pandemiaa että sen aikana.</p>
--	--	--	--	--	---	---